



24.01.2019 Справа № 756/4855/17

В И Р О К

іменем України

24 січня 2019 року Оболонський районний суд м. Києва

в складі: головуючого - судді Дев'ятка В.В.,

суддів - Тітова М.Ю., Васалатія К.А.,

за участі секретарів - Мельника А.О., Чупрій А.П.,

прокурорів - Кравченка Р.А., Крима М.Ю.,

захисників - Сердюка В.А., Федоренка І.Л., Мешечка В.В.,

Гераська М.Г., Ляшенка І.І., Біленка Б.В., Фозекош А.А.,

Овсяннікова В.В., Рябовола Ю.П., Байдика О.А., Горошинського О.О.,

розглянувши в відкритому судовому засіданні в м. Києві кримінальне провадження № 756/4855/17 за обвинувальним актом стосовно:

ОСОБА_12, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженця м. Єнакієве Донецької області, громадянина України, зареєстрованого за адресою: АДРЕСА_1, який фактично проживав в Україні за адресою: АДРЕСА_2, адреса можливого місця проживання: АДРЕСА_3,

який обвинувачується у вчиненні злочинів, передбачених ч. 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110](#); ч. 1 ст. [111](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#),

в с т а н о в и в:

ОСОБА_12 1 березня 2014 року, будучи громадянином України, перебуваючи у невстановленому місці на території Російської Федерації, діючи умисно, в порушення вимог ст.ст. [1](#), [2](#), [65](#), [68](#), [132-134 Конституції України](#), з метою сприяння Російській Федерації та її представникам у порушенні суверенітету України, сподіваючись отримати преференції від представників влади Російської Федерації для подальшого тривалого проживання на території цієї країни та уникнення кримінальної відповідальності в Україні, для створення уявлення про легітимність дій представників влади і службових осіб Збройних Сил Російської Федерації, надання видимості законності вторгнення та окупації підрозділами Збройних Сил Російської Федерації території України, а саме півострова Крим, усвідомлюючи явну протиправність власних дій, склав, підписав та звернувся з письмовою заявою до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України, чим надав іноземній державі - Російській Федерації та її представникам допомогу в проведенні підривної діяльності проти України.

Також, ОСОБА_12 1 березня 2014 року, перебуваючи у невстановленому місці на території Російської Федерації, діючи умисно, в порушення вимог ст.ст. [1](#), [2](#), [65](#), [68](#), [132-134 Конституції України](#), Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року, вимог ч. 4 ст. 2 Статуту Організації Об'єднаних Націй (далі - ООН) і Декларацій Генеральної Асамблеї ООН від 09 грудня 1981 року № 36/103, від 16 грудня 1970 року № 2734 (XXV), від 21 грудня 1965 року № 2131 (XX), Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року № 3314 (XXIX), з метою порушення суверенітету України, маючи намір отримати преференції від представників влади Російської Федерації для подальшого тривалого проживання на території цієї країни та уникнення кримінальної відповідальності в Україні, шляхом вчинення державної зради, а саме складання, підписання та звернення до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 із письмовою заявою з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України, сприяв представникам влади і службовим особам Збройних Сил Російської Федерації, матеріали стосовно яких виділені в окреме провадження, у веденні агресивної війни проти України.

Злочини було вчинено за наступних обставин.

24 жовтня 1945 року набув чинності Статут ООН. До складу ООН увійшли Українська Радянська Соціалістична Республіка (з 24 серпня 1991 року - Україна), Союз Радянських Соціалістичних Республік (з 24 грудня 1991 року - Російська Федерація) та ще 49 країн - засновниць, а надалі до вказаної міжнародної організації прийняті інші країни світу.

Відповідно до частини 4 статті 2 Статуту ООН всі Члени ООН утримуються в їх міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування, як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним з Цілями Об'єднаних Націй.

Декларацією Генеральної Асамблеї ООН про недопустимість інтервенції та втручання у внутрішні справи держав від 9 грудня 1981 року

№ 36/103, Декларацією Генеральної Асамблеї ООН про зміцнення міжнародної безпеки від 16 грудня 1970 року № 2734 (XXV), Декларацією Генеральної Асамблеї ООН про неприпустимість втручання у внутрішні справи держав, обмеження їх незалежності і суверенітету від 21 грудня 1965 року № 2131 (XX) встановлено, що ні одна з держав не має права здійснювати інтервенцію чи втручання у будь-якій формі або з будь-якої причини у внутрішні та зовнішні справи інших держав. Закріплено обов'язки держав: утримуватися від озброєної інтервенції, підривної діяльності, військової окупації; здійснення сприяння, заохочення чи підтримки сепаратистської діяльності; не допускати на власній території навчання, фінансування та вербовки найманців чи засилання таких найманців на територію іншої держави.

Крім того, Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН

від 14 грудня 1974 року № 3314 (XXIX) «Визначення агресії», серед іншого вказано, що застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної та політичної незалежності іншої держави, застосування збройної сили державою першою в порушення Статуту ООН, є перш за все свідченням акту агресії.

Будь-яка з наступних дій, незалежно від оголошення війни, кваліфікується, як акт агресії:

вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, який би тимчасовий характер вона не носила, що є результатом такого вторгнення або нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або її частини;

застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави;

блокада портів або берегів держави збройними силами іншої держави;

напад збройними силами держави на сухопутні, морські або повітряні сили, або морські і повітряні флоти іншої держави;

застосування збройних сил однієї держави, що знаходяться на території іншої держави за згодою з приймаючою державою, у порушення умов, передбачених в угоді;

засилання державою або від імені держави збройних банд, груп, регулярних сил або найманців, які здійснюють акти застосування збройної сили проти іншої держави, що мають настільки серйозний характер, що це рівнозначно наведеним вище актам.

Жодні міркування будь-якого характеру, з політичних, економічних, військових чи інших причин не можуть бути виправданням агресії.

Статтями 1 та 2 III Конвенції про відкриття воєнних дій від 18 жовтня 1907 року, яку 7 березня 1955 року визнано Союзом Радянських Соціалістичних Республік, правонаступником якого є Російська Федерація, передбачено, що військові дії між державами не повинні починатися без попереднього і недвозначного попередження, яке буде мати форму мотивованого оголошення війни або форму ультиматуму з умовним оголошенням війни. Стан війни повинен бути без уповільнення оповіщений нейтральним державам і буде мати для них дійсну силу лише після одержання оповіщення.

У преамбулі Декларації про державний суверенітет України

від 16 липня 1990 року вказано, що Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки проголошує державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах.

Відповідно до розділу V Декларації, територія України в існуючих кордонах є недоторканною і не може бути змінена та використана без її згоди.

24 серпня 1991 року Верховною Радою Української Радянської Соціалістичної Республіки схвалено Акт проголошення незалежності України, яким урочисто проголошено незалежність України та створення самостійної української держави - України. Територія України є неподільною та недоторканною.

Відповідно до [статей 132-134 Конституції України](#), територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, місто Севастополь має спеціальний статус, Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України і в межах повноважень, визначених [Конституцією України](#), вирішує питання, віднесені до її відання.

[Статтею 73 Конституції України](#) визначено, що виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України.

Незалежність України визнали держави світу, серед яких і Російська Федерація.

Зокрема, згідно з пунктами 1, 2 Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати

Америку підтвердили Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 року, поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України, зобов'язались утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України, і що ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони, або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом ООН.

31 травня 1997 року, відповідно до положень Статуту ООН і зобов'язань за Заключним актом Наради з безпеки і співробітництва в Європі, Україна та Російська Федерація уклали Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією (ратифікований [Законом України від 14 січня 1998 року №13/98-ВР](#) та Федеральним Законом Російської Федерації від 2 березня 1999 року № 42 ФЗ).

Відповідно до статей 2, 3 зазначеного Договору Російська Федерація зобов'язалась поважати територіальну цілісність України, підтвердила непорушність існуючих між ними кордонів та будівництво відносин на основі принципів взаємної поваги суверенної рівності, територіальної цілісності, непорушності кордонів, мирного врегулювання спорів, незастосування сили або загрози силою, включаючи економічні та інші способи тиску, права народів вільно розпоряджатися своєю долею, невтручання у внутрішні справи, додержання прав людини та основних свобод, співробітництва між державами, сумлінного виконання взятих міжнародних зобов'язань, а також інших загальновизнаних норм міжнародного права.

У зв'язку з суспільно-політичною кризою в Україні наприкінці 2013 - початку 2014 років, у представників влади Російської Федерації та службових осіб Збройних Сил Російської Федерації, матеріали стосовно яких виділені в окреме провадження, виник умісел на вчинення протиправних дій, спрямованих на порушення суверенітету і територіальної цілісності України, зміну меж її території та державного кордону на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), окупацію та подальшу анексію частини України - Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Мотивами зазначеного уміслу стали євроінтеграційний курс розвитку України, підготовка до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами - членами, які розцінені представниками влади і Збройних Сил Російської Федерації, як безпосередня загроза економічним та геополітичним інтересам Російської Федерації, що сприятиме втраті впливу над політичними процесами в Україні та позбавить контролю над її економічною діяльністю, призведе до поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації та можливої денонсації угод щодо тимчасового розташування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України - в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі.

Свій умісел співучасники вирішили досягти шляхом ведення агресивної війни проти України з використанням підпорядкованих підрозділів і військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації, у тому числі дислокованих на підставі міжнародних угод на території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя (Чорноморський флот Російської Федерації), а також залучення до виконання злочинного плану інших осіб, у тому числі громадян України та Російської Федерації.

Одночасно, з метою досягнення вищезазначених цілей, здійснювалося спотворення свідомості частини населення України з метою зміни світоглядних основ, зародження сумніву в необхідності та доцільності спільного існування в рамках самостійної, унітарної та суверенної України з європейським вектором розвитку, розпалювання сепаратистських настроїв серед населення окремих регіонів України (Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та південно-східних областей), провокування національних зіткнень,

формування хибного образу частини українського населення, як «націонал-фашистів», які мають інші духовні та моральні цінності, пропагують культ насильства та знуцання над російськомовним населенням України.

Таким чином, поряд із застосуванням військових засобів, використовувалися політичні, дипломатичні та інформаційні засоби, а також засоби прихованого характеру, які полягали у використанні протестного потенціалу південно-східних регіонів України, зокрема організовувалися та контролювалися незаконні сепаратистські референдуми, спрямовані на порушення територіальної цілісності України.

Ураховуючи, що територія Автономної Республіки Крим та м. Севастополя мала найбільше військово-стратегічне значення серед інших територій України, які були об'єктом злочинного посягання представників влади Російської Федерації, а також те, що на вказаній території дислокувалися підрозділи Чорноморського флоту Російської Федерації, що сприяло найбільш прихованому використанню регулярних військ Збройних Сил Російської Федерації поряд з іншими елементами війни, її ведення вирішено розпочати з території півострова Крим, із залученням інших осіб із числа громадян Російської Федерації та України, кожному з яких передбачалося доведення відведеної йому ролі в реалізації їх умислу.

Так, із 20 чисел лютого 2014 року для реалізації зазначеного умислу, з метою блокування та захоплення адміністративних будівель і ключових об'єктів військової та цивільної інфраструктури, для забезпечення військової окупації та подальшої анексії Російською Федерацією території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, у порушення вимог пунктів 1, 2 Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року, принципів Заключного акту Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 року та вимог частини 4 статті 2 Статуту ООН і Декларацій Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1981 року № 36/103, від 16 грудня 1970 року № 2734 (XXV), від 21 грудня 1965 року № 2131 (XX), Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року № 3314 (XXIX), ст.ст. 1, 2 III Конвенції про відкриття воєнних дій від 18 жовтня 1907 року, ст.ст. [1](#), [2 Конституції України](#), на територію України, а саме на територію півострова Крим розпочато збройне вторгнення регулярних військ Російської Федерації з метою зміни меж території та державного кордону України, на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), зокрема: 31 окремої гвардійської десантно-штурмової бригади Повітрянодесантних військ, 45 окремого гвардійського полку спеціального призначення Повітрянодесантних військ, 18 окремої гвардійської мотострілецької бригади, 58 Армії Південного військового округу, 98 гвардійської повітрянодесантної дивізії Повітрянодесантних військ, 76 гвардійської десантно-штурмової дивізії Повітрянодесантних військ, 15 окремої гвардійської мотострілецької бригади Миротворчих сил Збройних Сил Російської Федерації.

Надалі, військовослужбовці Чорноморського флоту Російської Федерації у взаємодії з іншими підрозділами Збройних Сил Російської Федерації, які здійснили вторгнення на територію півострова Крим, продовжили реалізацію спільного умислу, спрямованого на військову окупацію та подальшу анексію півострова Крим.

Так, 27 лютого 2014 року військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації, у повному бойовому екіпіруванні, незаконно проникли до будівель Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим у м. Сімферополі, захопили вказані державні установи, після чого установили контроль над їх діяльністю з метою забезпечення прийняття вигідних для Російської Федерації рішень.

Здійснивши захоплення будівель центральних органів влади Автономної Республіки Крим, представники командування Збройних Сил Російської Федерації, на виконання вказівок та розпоряджень представників влади Російської Федерації, продовжили агресивні військові дії

з метою порушення суверенітету і територіальної цілісності України, зміни меж її території та державного кордону на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#).

Зокрема, упродовж 27-28 лютого 2014 року військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації, продовжуючи реалізацію спільного умислу, спрямованого на військову окупацію та подальшу анексію півострова Крим, з метою недопущення на зазначену територію військових підрозділів Збройних Сил та представників правоохоронних органів України для вжиття заходів щодо відсічі збройної агресії Російської Федерації, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, здійснили блокування автошляхів, захоплення аеропортів та транспортних підприємств, що організовували та забезпечували безпечний рух повітряних суден.

Так, 27 лютого 2014 року, поблизу с. Суворове Армянського району

Автономної Республіки Крим та біля с. Чонгар Генічеського району Херсонської області, озброєними військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, з застосуванням військової техніки, здійснено блокування транспортних комунікацій території півострова Крим шляхом встановлення перешкод, інженерного обладнання оборонних позицій, мінно-вибухових загороджень та фортифікаційного обладнання вогневих точок для ведення стрільби зі стрілецької зброї та окопів для техніки.

27 лютого 2014 року озброєними військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, з застосування військової техніки, захоплено аеропорт «Бельбек» у м. Севастополі.

28 лютого 2014 року озброєними військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, захоплено Державне підприємство «Кримаерорух», із прилеглим аеропортом «Сімферополь» у м. Сімферополі.

Одночасно із блокуванням автошляхів та захопленням аеропортів і транспортних підприємств озброєними військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, для перешкоджання законній діяльності військових підрозділів щодо відсічі збройної агресії Російської Федерації, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, розпочато блокування та захоплення військових частин Збройних Сил України, дислокованих на території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, пошкодження та знищення військового майна, що має важливе оборонне значення.

Так, у період з 27 лютого до 1 березня 2014 року, з метою забезпечення контролю над повітряним простором, надводною обстановкою навколо півострова Крим, військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації було здійснено блокування, захоплення та знищення майна військових частин радіоелектронної, радіотехнічної та радіолокаційної розвідки, що надало змогу нарощувати сили шляхом вторгнення повітряним та морським способом додаткових підрозділів Збройних Сил Російської Федерації на територію Автономної Республіки Крим.

Зокрема, після захоплення частин та виведення з ладу системи протиповітряної оборони підрозділів Збройних Сил України, на територію півострова, порушуючи державний повітряний простір України, почали безперешкодно здійснювати неодноразові перельоти з території Південного військового округу Російської Федерації та посадку в районах аеродромів «Кача» та «Гвардійське» Чорноморського флоту Російської Федерації військові літаки та гелікоптери з військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації на бортах.

Окрім того, для забезпечення контролю над повітряним простором півострова Крим та з метою недопущення на зазначену територію військових підрозділів Збройних Сил і представників правоохоронних органів України для вжиття заходів щодо відсічі збройної

агресії Російської Федерації, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, військовослужбовцями Чорноморського флоту Російської Федерації у взаємодії з військовослужбовцями інших військових частин Збройних Сил Російської Федерації, якими здійснено вторгнення на територію півострова Крим, здійснювалося блокування, захоплення військових аеродромів, розташованих на території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Так, 27 лютого 2014 року озброєними військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, з застосуванням військової техніки, заблоковано військовий аеропорт «Бельбек» у м. Севастополі.

1 березня 2014 року озброєними військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, з застосуванням військової техніки, здійснено захоплення аеродрому «Кіровське» у м. Феодосії.

Крім того, з 27 лютого 2014 року військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, на виконання розробленого плану, розпочато заходи з блокування та захоплення військових частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України та Державної прикордонної служби України.

Так, упродовж 27-28 лютого 2014 року суднами Чорноморського флоту Російської Федерації, шляхом їх розміщення у спосіб, що перешкоджає вільному виходу кораблів із Севастопольської, Стрілецької та Балаклавської бухт м. Севастополя, було заблоковано судна Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

28 лютого 2014 року озброєними військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, з застосуванням військової техніки, здійснено оточення периметра території Севастопольського загону морської охорони Азово-Чорноморського регіонального управління Державної прикордонної служби України у м. Севастополі.

Крім того, 1 березня 2014 року військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, із застосуванням військової техніки, здійснено оточення та заблоковано периметр території військової частини батальйону морської піхоти Військово-Морських Сил Збройних Сил України у м. Феодосії.

Крім того, починаючи з 27 лютого 2014 року військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації, діючи спільно з іншими співучасниками, з метою успішного ведення агресивної війни, заблокували і захопили будівлі правоохоронних органів та органів державної влади України, місцевих засобів телерадіомовлення і комунікації.

Відповідно до [розділу V Конституції України](#), Президент України є главою держави, гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України.

14 лютого 2010 року Центральна виборча комісія оголосила про обрання Президентом України ОСОБА_12.

25 лютого 2010 року ОСОБА_12 у будівлі Верховної Ради України в урочистій обстановці склав присягу на вірність Українському народу, тобто вступив на пост Президента України та став главою держави, Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України.

У зв'язку з суспільно-політичною кризою в Україні, [Постановою Верховної Ради України від 22 лютого 2014 року № 757-VII](#), констатовано факт самоусунення ОСОБА_12 від виконання покладених на нього конституційних повноважень Президента України.

Разом з цим, згідно з частиною 1 [статті 65 Конституції України](#) захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України.

Відповідно до [статті 68 Конституції України](#) кожен зобов'язаний неухильно додержуватися [Конституції України](#) та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

Статтями [1, 2 Конституції України](#) визначено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою.

ОСОБА_12, перебуваючи з 24 лютого 2014 року на території Російської Федерації, вирішив шляхом вчинення державної зради сприяти представникам влади Російської Федерації у веденні агресивної війни проти України, сподіваючись у такий протиправний спосіб, за рахунок суверенітету України, отримати преференції від представників влади Російської Федерації для подальшого тривалого проживання на території цієї країни та уникнення кримінальної відповідальності в Україні.

Прибувши на територію Російської Федерації, ОСОБА_12, у невстановлений судом час, однак не пізніше 1 березня 2014 року, вступив у змову з представниками влади Російської Федерації, матеріали стосовно яких виділені в окреме провадження, які вирішили використати ОСОБА_12, як пособника ведення агресивної війни, визначивши йому роль у спільному плані, що полягала у вчиненні ним протиправних дій від свого імені, як начебто легітимного Президента України, щодо спроби легітимізації вторгнення підрозділів Збройних Сил Російської Федерації на територію півострова Крим та виправдання окупації цієї території України.

Діючи на виконання вказівок представників влади Російської Федерації, реалізуючи свій умисел та відведenu йому роль, ОСОБА_12 1 березня 2014 року, перебуваючи у невстановленому місці на території Російської Федерації, діючи умисно, всупереч вимогам ст.ст. [1, 2, 65, 68, 132-134 Конституції України](#), усвідомлюючи безспірність агресії Російської Федерації проти України, для створення уявлення про легітимність дій представників влади Російської Федерації і службових осіб Збройних Сил Російської Федерації та надання видимості законності вторгнення та окупації підрозділами Збройних Сил Російської Федерації території України, з метою сприяння порушенню її суверенітету, з наведених мотивів склав та надав представникам влади Російської Федерації письмову заяву, як начебто легітимного Президента України, такого змісту: «Як законно обраний Президент України заявляю. Події на Майдані, незаконне захоплення влади в Києві, призвели до того, що Україна опинилась на порозі громадянської війни. В країні панують хаос та анархія, життя, безпека і права людей, особливо на південному сході і в Криму, - під загрозою. Під впливом західних країн здійснюється відкритий терор і насилля, люди переслідуються за політичними і мовними ознаками. У зв'язку з цим звертаюсь до Президента Росії ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили Російської Федерації для відновлення законності, миру, правопорядку, стабільності і захисту населення України. ОСОБА_12 1-03-2014р.».

Своїми умисними, протиправними діями ОСОБА_12 надав іноземній державі - Російській Федерації та її представникам допомогу в проведенні підривної діяльності проти України, а також сприяв шляхом вчинення державної зради представникам влади Російської Федерації у веденні агресивної війни проти України.

При цьому, ОСОБА_12 усвідомлював протиправний характер своїх дій, допускав тяжкі наслідки у вигляді порушення суверенітету України, окупації частини її території та передбачав можливість їх настання.

У свою чергу, представники влади Російської Федерації, отримавши

1 березня 2014 року зазначену заяву ОСОБА_12, використали її, як одну з підстав звернення Президента Російської Федерації ОСОБА_17 до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації про надання згоди на використання Збройних Сил цієї держави на території України та для прийняття такого рішення верхньою палатою парламенту Російської Федерації, а також для публічного оприлюднення та поширення заяви ОСОБА_12 у Раді Безпеки ООН, як офіційного документа та спроби виправдання військової окупації території півострова Крим.

1 березня 2014 року Рада Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації, розглянувши на позачерговому засіданні наведене звернення Президента Російської Федерації ОСОБА_17 та врахувавши позицію ОСОБА_12, як достатню підставу для його задоволення, своєю постановою № 48 СФ надала згоду Президенту Російської Федерації на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України до нормалізації суспільно-політичної обстановки та начебто для захисту інтересів безпеки життя громадян Російської Федерації і особового складу військового контингенту Збройних Сил Російської Федерації, що дислокується на території Автономної Республіки Крим, а насправді - для військової окупації частини суверенної території України, - півострова Крим.

Окрім цього, 1 березня 2014 року Постійний представник Російської Федерації при ООН ОСОБА_29, під час 7124-го засідання Ради Безпеки ООН, повідомив інших учасників засідання про вказану заяву ОСОБА_12 до Президента Російської Федерації, а 3 березня 2014 року, під час наступного 7125-го засідання Ради Безпеки ООН, продемонстрував фотокопію оригіналу зазначеної заяви та розповсюдив її, як офіційний документ Ради Безпеки ООН.

Таким чином, ОСОБА_12 сприяв представникам влади та службовим особам Збройних Сил Російської Федерації у забезпеченні військової окупації території півострова Крим шляхом ведення агресивної війни. Надалі, представники влади та службові особи Збройних Сил Російської Федерації вчинили дії, які не охоплювалися прямим умислом ОСОБА_12: організували проведення незаконного сепаратистського референдуму, спрямованого на порушення територіальної цілісності України, проголосили так звану «Республіку Крим» суверенною державою, підписали 18 березня 2014 року незаконний Договір про прийняття до Російської Федерації «Республіки Крим», ратифікований Радою Федерації 21 березня 2014 року, що призвело до тяжких наслідків у вигляді порушення територіальної цілісності України.

15 квітня 2014 року Верховною Радою України прийнято [Закон України № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»](#), яким територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя визнано тимчасово окупованими територіями України внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України» від 27 березня 2014 року № 68/262, референдум, проведений в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі 16 березня 2014 року, визнано таким, що не має законної сили і не може бути основою для будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Стан у сфері прав людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі (Україна)» від 19 грудня 2016 року № 71/205, засуджено тимчасову окупацію Російською Федерацією частини території України - Автономної Республіки Крим та м. Севастополя - підтверджено невизнання її анексії.

Оскільки ОСОБА_12 обвинувачувався у вчиненні злочинів, зазначених у частині 3 [статті 297-1 КПК України](#), оголошений у державний розшук, знав про розпочате кримінальне провадження, однак переховувався від суду на території Російської Федерації, судовий розгляд у кримінальному провадженні здійснювався за відсутності обвинуваченого (in absentia).

Зокрема, Генеральна прокуратура Російської Федерації повідомила Українську сторону про неможливість виконання запитів про правову допомогу у цій справі, посилаючись, у тому числі, на п. «б» ст. 2 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах (задоволення прохання може зашкодити суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим суттєвим інтересам її країни) (т. 31, а.с. 1-154).

Однак, цілком усвідомлюючи вимоги п. «с» ч. 3 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), з урахуванням позиції сторони захисту про те, що ОСОБА_12 на території України загрожує небезпека і він не може особисто прибути до суду, суд на першому ж із судових засідань надав обвинуваченому реальну можливість захищати себе у судовому засіданні особисто шляхом відеоконференцз'язку.

Надалі, суд неодноразово наголошував та підтверджував стороні захисту надану обвинуваченому ОСОБА_12 правову гарантію та можливість захищати себе у судовому засіданні особисто шляхом відеоконференцз'язку як під час підготовчого судового провадження, так і під час судового розгляду.

Однак, у жодне судове засідання шляхом відеоконференцз'язку ОСОБА_12 також не прибув.

З огляду на викладене, суд сприйняв таку позицію обвинуваченого, як використання свободи від самозвинувачення чи самовикриття (підпункт «г» пункту 3 статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, стаття 63 Конституції України), як однієї із гарантій при притягненні особи до кримінальної відповідальності.

Разом з цим, суд забезпечив право обвинуваченого використовувати юридичну допомогу захисників, вибраних ним на власний розсуд.

Як вбачається з позиції сторони захисту, обвинувачений ОСОБА_12 свою вину у вчиненні інкримінованих йому злочинів не визнав.

При цьому, сторона захисту послалась на процесуальні порушення:

- ОСОБА_12 не було вручено письмове повідомлення про підозру та обвинувальний акт, відтак останній не набув статусу підозрюваного та обвинуваченого, тобто у розрізі п. «а» ч. 3 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), ОСОБА_12 не був повідомлений про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

- повідомлення про підозру, складання обвинувального акту відбулося після спливу граничного строку досудового розслідування;

- обвинувальний акт не відповідає вимогам [ст. 291 КПК України](#) через неконкретність обвинувачення. Зокрема, згідно з обвинуваченням ОСОБА_12 є співучасником злочину (ведення агресивної війни) з 01.03.2014, хоча обвинувачення одночасно посилається на іншу дату початку агресії - 20.02.2014; обвинувачення нелогічне, оскільки стверджує, що ОСОБА_12 вчинив державну зраду і одночасно посилається, що останній нібито самоусунувся від виконання обов'язків Президента України;

-відсутність належних та допустимих доказів, зокрема, доказів існування письмової заяви обвинуваченого до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації, якою ОСОБА_12 нібито підтримав звернення самопроголошеного голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим ОСОБА_30 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про надання всебічної допомоги та захисту кримчан;

-судовий розгляд проведено незаконним складом суду, оскільки не було забезпечено право ОСОБА_12 на суд присяжних, а склад суду було призначено в порушення автоматизованої системи документообігу суду;

-сторона захисту послалась на несправедливість судового розгляду, яка полягала у відмові в допиті значної частини ініційованих нею свідків, відмові в дослідженні важливих доказів, обмеженні права на захист ОСОБА_12, шляхом залучення захисника за призначенням;

-послалась на зафіксовані стороною захисту факти впливу та тиску на суд, які полягали у публічних висловлюваннях представників влади України щодо винуватості ОСОБА_12 у вчиненні злочинів, тобто на порушення презумпції невинуватості.

Спростовуючи обвинувачення сторона захисту послалась на наступне:

-наприкінці 2013 - початку 2014 років в Україні відбувся озброєний державний переворот. Представники опозиції, за підтримки представників Сполучених Штатів Америки та Європейського Союзу, у силовий спосіб захопили владу в Україні, у неконституційний спосіб 22 лютого 2014 року усунули від влади уряд і Президента України ОСОБА_12 та, навіть, спробували убити останнього. Побоюючись за своє життя, ОСОБА_12 був вимушений 24 лютого 2014 року тимчасово залишити територію України та з вказаного часу проживати на території Російської Федерації;

-28 лютого 2014 року ОСОБА_12, отримавши інформацію про наслідки державного перевороту: факти масового беззаконня, насильства і вбивств місцевого населення від рук радикалів, зробив висновок про різке зростання ризиків громадянської війни і загрози розколу країни, а тому, 1 березня 2014 року, з урахуванням ст. 7 Договору про дружбу, співпрацю і партнерство, укладеного між Україною і Росією, вважаючи себе легітимним Президентом України, з метою пошуку політичного рішення в ситуації, що склалася, припинення беззаконня радикалів і незаконних озброєних формувань, уникнення громадянської війни в Україні, відновлення законності, миру, правопорядку, стабільності і захисту населення України, інформування міжнародної громадськості і українського народу про факт державного перевороту та початку переговорів щодо можливості тимчасового застосування Збройних Сил Російської Федерації в миротворчих цілях, направив звернення до Міністерства закордонних справ Російської Федерації.

ОСОБА_12 припускав, що Збройні Сили Російської Федерації зможуть виконати окремі миротворчі функції, надати гуманітарну допомогу населенню, допомогу в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

До звернення було додано два однакових тексти: заяви на українській і російській мовах, адресовані Президенту Російської Федерації ОСОБА_17 Заяви містили в собі короткий виклад тексту звернення, викладали офіційну позицію ОСОБА_12 про події державного перевороту в Україні і повинні були бути поширені серед представників міжнародної спільноти по дипломатичним каналам.

Однак, після направлення ним звернення, ніяких переговорів не відбулося. Звернення не розглядалося і не використовувалося жодним з державних органів Російської Федерації. Лише на засіданні Ради Безпеки ООН представник Російської Федерації ОСОБА_29 продемонстрував копію його заяви усім присутнім делегаціям країн - Членів ООН і, тим самим, лише проінформував їх про його (ОСОБА_12) оцінку подій в Україні, як легітимного на той момент Президента України;

-за аргументами захисту, анексія Автономної Республіки Крим є прямим наслідком подій на «Євромайдані», який не визнали жителі Автономної Республіки Крим та який призвів до референдуму.

Незважаючи на невизнання своєї вини обвинуваченим, суд, вислухавши показання свідків, дослідивши висновки експертів, документи та речові докази, оцінивши доводи обвинувачення та захисту вважає, що винуватість обвинуваченого у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. [111](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#), доведена належними та допустимими доказами.

Так, 25 лютого 2010 року ОСОБА_12 у будівлі Верховної Ради України в урочистій обстановці склав присягу на вірність Українському народу, вступив на пост Президента України та став главою держави, Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України.

Відповідно до тексту складеної ОСОБА_12 присяги, він, заступаючи на пост Президента України, урочисто присягнув на вірність Україні, зобов'язався усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати права і свободи громадян, додержуватися [Конституції України](#) і законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі (т. 35, а.с. 82-90, т. 39, а.с. 115-117).

Як вбачається з листа Голови Служби безпеки України від 15.01.2013 № 8/5-163 «Щодо російської інтервенції», ОСОБА_12 був проінформований Службою безпеки України про загрозу національній безпеці України внаслідок агресивної експансії російського капіталу у усі сфери життєдіяльності держави за активної підтримки керівництва і політичних кіл Російської Федерації та з використанням можливостей державних спецслужб.

ОСОБА_12 було повідомлено, що протягом останніх років керівництвом Російської Федерації реалізується стратегія спрямована на відтворення статусу Росії, як провідного геополітичного гравця, що неможливо без поновлення впливу на регіони «ближнього зарубіжжя»; особлива увага приділяється Україні; вважається, що політичний та економічний контроль над Україною є центральним компонентом безпеки Росії та її геополітичної експансії на євразійському напрямку.

Цим же листом ОСОБА_12 був проінформований про російську гуманітарну інтервенцію по відношенню до України, яка реалізується у напрямках: активізації діяльності державних органів Російської Федерації, відповідальних за роботу із «співвітчизниками», які проживають за кордоном; консолідації російських та українських неурядових організацій проросійської спрямованості, а також інтенсифікації їх роботи з просування ідеї доцільності та необхідності міждержавного об'єднання України та Росії на основі «спільних гуманітарних цінностей та історичного минулого»; пошуку нових способів підвищення ефективності впливу на Україну шляхом вивчення слабких сторін нашої держави (т. 64, а.с. 141-198).

Як вбачається з листа Голови Служби безпеки України від 17.02.2014 № 44 «Щодо ролі урядових та недержавних структур РФ у консолідації вітчизняних проросійських сил», 17 лютого 2014 року Адміністрація Президента України була проінформована про активізацію зусиль урядових і недержавних структур Російської Федерації із консолідації вітчизняних проросійських сил у рамках проектів, формально спрямованих на захист інтересів російськомовного населення в умовах загострення суспільно-політичної ситуації в Україні, хоча насправді йдеться про спроби іноземної сторони інспірувати сепаратистські настрої та нав'язати думку про необхідність втручання Росії у внутрішні справи України.

Інформувалося, що протягом грудня 2013 - початку лютого 2014 року Автономну Республіку Крим відвідали перший заступник голови комітету Державної Думи Російської Федерації у справах СНД та зв'язках із співвітчизниками ОСОБА_33, депутати Держдуми ОСОБА_193 та ОСОБА_35, помічник Президента Російської Федерації ОСОБА_36, Директор Інституту країн СНД ОСОБА_37 та інші.

Зокрема, ОСОБА_37 виконував завдання із залучення кримських парамілітарних структур. Виступаючи в м. Севастополі на нараді отаманів козачих структур Автономної Республіки Крим, він запропонував від імені російських «побратимів» допомогу в протидії «євромайдану» і охорони громадського порядку в автономії.

Особливо небезпечним вбачалося те, що згадані ініціативи супроводжувалися активним пропагуванням ідеї автономізації/федералізації та зверненнями по допомогу (аж до військової інтервенції) на адресу керівництва Російської Федерації (т. 64, а.с. 199-203).

Згідно з листом Міністерства закордонних справ України від 29.12.2016 №610/17-994-197, ще у січні 2014 року до Міністерства закордонних справ України з Посольства України в Російській Федерації надходили інформаційно-аналітичні матеріали, щодо існування загроз національній безпеці України, зокрема, наводилися обставини, які прямо свідчили про планування, підготовку і початок інформаційно-пропагандистських дій проти України (т. 32, а.с. 85-138).

У судовому засіданні свідок ОСОБА_38 суду показав, що в Автономній Республіці Крим він проходив службу з 2000 року; у 2014 році обіймав посаду начальника відділу організації розвідки та заступника начальника Розвідувального управління Збройних Сил України.

2 лютого 2014 року групою офіцерів Розвідувального управління був розроблений документ, який описував можливий сценарій розвитку дій Збройних Сил Російської Федерації на території Автономної Республіки Крим. Вказаний документ був направлений до Головного управління розвідки з 5 на 6 лютого 2014 року.

Приблизно з кінця грудня 2013 року Збройні Сили Російської Федерації почали відпрацьовувати заходи по посиленню своїх об'єктів силами і засобами Чорноморського флоту. З початку лютого 2014 року кораблі Чорноморського флоту Російської Федерації здійснювали перекидання сил і засобів спеціального призначення, повітрянодесантних військ з території Російської Федерації на територію півострова Крим.

Крім того, ще в січні 2014 року військовослужбовцями 810 бригади Морської піхоти Чорноморського флоту Російської Федерації було доставлено до 30 тисяч прапорів Російської Федерації, які надалі роздавалися під час мітингів населенню м. Севастополя.

24 лютого 2014 року було зафіксовано пересування автомобілів без номерних знаків із тентовими кузовами з районів зосередження на території м. Севастополя військ спеціального призначення і повітрянодесантних військ Збройних Сил Російської Федерації по різних об'єктах і в різні райони півострова Крим.

Приблизно о 4 годині 27 лютого 2014 року, відбулося захоплення Верховної Ради Автономної Республіки Крим, було розпочато блокування і захоплення українських військових частин. Після чого відбулись спроби захоплення прикордонних частин та частин протиповітряних сил.

28 лютого 2014 року відбулася спроба захоплення озброєними російськими військовослужбовцями та козаками аеродрому «Кіровське», зафіксовано блокування військовослужбовцями Збройних сил Російської Федерації штабу військ Берегової оборони у м. Сімферополі.

З 1 березня 2014 року російськими військовослужбовцями розпочато блокування паромної переправи «порт Крим - порт Кавказ», аеродромів «Бельбек», «Кіровське» та в смт. Новофедорівці, Євпаторійського авіаційного підприємства, 55 зенітно-ракетного полку в м. Євпаторії, 1 окремого феодосійського батальйону Морської піхоти, порту м. Феодосія, захоплено Державне підприємство «Кримаерорух» в м. Сімферополі, Зенітно-ракетний дивізіон 174 Зенітно-ракетного полку на мисі Фіолент, будинок профспілок та управління ДАІ у м. Сімферополі.

Також, в смт. Октябрське військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації захоплено вузол урядового зв'язку, пошкоджено дротовий зв'язок із вузлами зв'язку військ Берегової оборони та вузлом зв'язку «Укртелекому» в м. Сімферополі.

Цього ж дня, близько 23 години, великий десантний корабель «Калінінград» Збройних Сил Російської Федерації зайшов у бухту Козача та розвантажив до 12 бронетранспортерів, 4 вантажівки «УРАЛ» з військовослужбовцями Російської Федерації. О 23 год. 50 хв. великий десантний корабель «Мінськ» Збройних Сил Російської Федерації здійснив розвантаження 28 бронетранспортерів, 4 автомобілів «УРАЛ» з особовим складом.

2 березня 2014 року о 1 год. 40 хв. великий десантний корабель «Фільченков» Збройних Сил Російської Федерації, який прибув з м. Новоросійська, розпочав розвантаження до 600 військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації.

О 6 годині цього ж дня зафіксовано 10 російських літаків «ІЛ-76» та один літак «АН-124», які приземлилися на аеродром «Гвардійське». Ними було перекинуто 2000 особового складу військовослужбовців Російської Федерації та 40 одиниць бронетехніки. Приліт літаків супроводжували 2 літаки «СУ-24МР», які ставили перешкоди українським станціям протиповітряної оборони.

Станом на 6 годину 2 березня 2014 року, через паромну переправу «порт Крим - порт Кавказ», переправлено декілька тисяч російських військовослужбовців та так званих «козаків».

О 6 год. 30 хв. до контрольно-пропускнуго пункту 36 окремої бригади Берегової оборони прибуло два броньованих автомобілі «Тигр» та автомобіль «УРАЛ» для проведення так званих «переговорів» із генералом ОСОБА_39

Далі, о 7 год. великі десантні кораблі «Георгій Побідоносець» та «Оленегорський Горняк» Збройних Сил Російської Федерації, зайшли в бухту Камишова, де розвантажили до 20 броньованих автомобілів «ТИГР», три вантажні автомобілі «КАМАЗ» та один «УРАЛ».

3 березня 2014 року на паромі «Сйськ» до порту «Крим» прибули озброєні військовослужбовці Російської Федерації, які взяли під контроль всю переправу. На наступному паромі було переправлено групу військовослужбовців, які захопили відділ прикордонної служби «Керч».

Додатково, цього ж дня, військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації на 6 бронетранспортерах заблокували Центр оперативно-бойового забезпечення в місті Бахчисарай, а Центр радіоелектронної розвідки на мисі Фіолент заблокували озброєні військовослужбовці 31 бригади повітрянодесантних військ Збройних Сил Російської Федерації.

Також, цього ж дня, заблокована бригада внутрішніх військ у місті Сімферополі та посилено блокування суднами Чорноморського флоту Російської Федерації кораблів Військово-Морських Сил України.

Так, розвідувальний корабель «Славутич» блокувався морським тральщиком «Турбініст», рейдовим буксиром «РБ - 389», морським буксиром «МБ-174», на яких перебували озброєні військовослужбовці Російської Федерації.

Вихід із Севастопольської бухти блокували морські буксири «МБ-173», рейдовий буксир «РБ-174», колекторне судно «КІЛ-158» і судно виміру фізичних полів «СФП-153», які, перебуваючи на внутрішньому рейді, імітували несправність основних механізмів та втрату ходу, неможливість залишити місце стоянки.

Вхід в озеро Донузлав було заблоковано ракетним крейсером «Москва», малим ракетним кораблем «Штіль», ракетним катером «Молнія» та судном виміру фізичних полів «СФП-183».

Вихід із бухти Стрілецька заблоковано ракетним катером «Івановець» та морським тральщиком «Жуков». Малий протичовновий корабель «Поворіно» блокував катери та кораблі державної прикордонної служби в районі Керченської протоки.

У районі смт. Новоозерне було виявлено чотири автомобілі «КАМАЗ» та військовослужбовців 810 бригади Морської піхоти Збройних сил Російської Федерації, які переміщувалися в напрямку Кримського перешийку для його блокування. Цього ж дня, до Чонгару вийшло 10 бронетранспортерів, розпочато інженерне обладнання позицій блокування.

Крім того, 3 березня 2014 року була захоплена радіотехнічна рота Повітряних сил на мисі Меганом. З 8 години 3 березня 2014 року в районі контрольно-пропускного пункту військових частин посилилась агітація щодо переходу військовослужбовців на бік окупантів, проводилися мітинги із залученням «козаків» та жінок з дітьми.

На причалі в смт. Новоозерне, з метою контролю бухти, військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації обладнали блок пости з вогневими кулеметними точками.

Цього ж дня, з бухти Козачої в напрямку міста, вийшла колона в складі 30 автомобілів «КАМАЗ» з озброєними військовослужбовцями Російської Федерації. Також, великий десантний корабель «Азов» в бухті Козача розгрузив бронетранспортери, чотири автомобілі «УРАЛ» та автомобіль «КАМАЗ», дві одиниці зенітно-ракетного комплексу «Оса», які відразу почали обладнувати вогневі позиції за межами 810 бригади Морської піхоти Російської Федерації.

Про події 4 березня 2014 року у свідка наявна лише інформація про те, що о 14 год. 30 хв. до бухти Козача зайшли великі десантні кораблі «Оленегорський Горняк», «Мінськ», «Калінінград», «Георгій Побідоносець» Збройних Сил Російської Федерації.

5 березня 2014 року в районі м. Джанкой українською розвідкою виявлено особовий склад 1 механізованого батальйону «Схід» 18 окремої механізованої мотострілецької бригади, 31

десантно-штурмову бригаду повітрянодесантних військ та 22 бригаду спеціального призначення Збройних Сил Російської Федерації.

Цього ж дня з території Росії почали масово прибувати члени так званої «самооборони» та так звані «козаки», які надалі брали участь у блокуванні українських військових частин.

О 6 год. 30 хв. 6 березня 2014 року в районі аеродромів «Гвардійске», «Кача», «Херсонес», на в'їздах «Чонгар» та «Красноперекіпськ», з метою нарощення систем Протиповітряної оборони Збройних Сил Російської Федерації, проведено розгортання зенітно-ракетних комплексів «Оса».

О 10 годині цього ж дня захоплено Радіотелевізійний передавальний центр в м. Сімферополі, припинена трансляція українських каналів - увімкнено російські канали.

Вже 7 березня 2014 року, через паромну переправу прибуло ще 94 вантажівки, 2 мікроавтобуси «УАЗ» з особовим складом військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації.

Цього ж дня, о 9 год. 30 хв. великий десантний корабель «Георгій Побідоносець» Збройних Сил Російської Федерації розвантажив в Козачій бухті бронетехніку, автомобілі «УАЗ», автобуси «ПАЗ» та особовий склад військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації.

О 10 годині великий десантний корабель «Ямал» Збройних Сил Російської Федерації розвантажив в Козачій бухті до 12 автомобілів «КАМАЗ», бензовози та польові кухні.

У період часу з 15 год. 20 хв. по 16 год. 20 хв. великий десантний корабель «Калінінград» Збройних Сил Російської Федерації розвантажив в Козачій бухті 17 автомобілів «УРАЛ», 2 бронетранспортери та особовий склад військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації.

Також, 7 березня 2014 року військовослужбовці сил спеціального призначення Російської Федерації, прикриваючись «козаками» та жінками з дітьми, здійснили захоплення командного пункту тактичної групи «Крим».

8 березня 2014 року від мережі інтернет відключено кримськотатарський канал «АТР».

Цього ж дня, в 00 год. 40 хв. групою військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації виведено з ладу антенне поле приймально-передавального центру аеродрому «Бельбек».

Зафіксовано створення польових таборів для розміщення особового складу та техніки, які перекидаються з території Росії, на полігоні «Опук» в районі стрільбища 810 бригади Морської піхоти та на мисі «Херсонес».

9 березня 2014 року в районі 4 кілометру від м. Армянська українською розвідкою ідентифіковано військовослужбовців 17 окремої мотострілкової бригади та ротно-тактичну групу 810 бригади Морської піхоти Збройних Сил Російської Федерації.

У цей же час, в районі Перекопа зафіксовано десантно-штурмовий батальйон Збройних Сил Російської Федерації на 40 легкоброньованих автомобілях «ТИГР». У районі Чонгару зосереджена ротно-тактична група Морської піхоти Збройних Сил Російської Федерації на 10 «ТИГРАх».

За добу 9 березня 2014 року через Керченську переправу було перекинуто 149 вантажівок з військовослужбовцями Російської Федерації. Великі десантні кораблі Збройних Сил Російської Федерації «Саратов», «Ямал», «Калінінград», «Георгій Побідоносець» і «Азов» за добу у бухті Козача розвантажили 80 вантажівок різного типу, 15 одиниць бронетехніки, 20 броневих автомобілів, 10 автобусів «ПАЗ» та особовий склад військовослужбовців Російської Федерації.

Загалом, до 19 березня 2014 року на територію півострову Крим було додатково перекинуто до 30 тисяч особового складу Збройних Сил Російської Федерації.

Отримана розвідувальними заходами інформація, в інформаційних зведеннях двічі на добу надавалася до вищого штабу.

Свідок ОСОБА_40 суду показав, що з 2010 року займав посаду директора Департаменту персоналу Державної прикордонної служби України. Виконував обов'язки Міністра оборони України з 24 березня по 3 липня 2014 року.

Свідок повідомив суду, що Російською Федерацією проведена потужна, заздалегідь спланована операція по військовій окупації та анексії Автономної Республіки Крим. Однією із складових частин цієї операції було пониження потенціалу Збройних Сил України. На момент початку агресії Збройні Сили України були абсолютно небоєготовими.

Верховний Головнокомандуючий - Президент України ОСОБА_12, оцінюючи загрози зі сторони Російської Федерації, повинен був вимагати від Головнокомандуючого Збройних Сил України - начальника Генерального штабу провести стратегічне планування оборонних операцій по захисту Автономної Республіки Крим.

Однак, ОСОБА_12 за 4 роки президентства не провів жодного стратегічного командно-штабного навчання, жодного навчання з бойовою стрільбою на рівні бригад.

З приходом ОСОБА_12 на посаду Президента України був скорочений оперативний штаб, знищені системи логістики та мобілізації в Збройних Силах України. Збори резервістів Збройних Сил України з 2010 по 2014 рік жодного разу не проводились.

Крім того, в Збройних Силах України ще в 2007 році планувалося створення сил спецоперацій, чого зроблено не було. У січні 2012 року свідка викликав Міністр оборони України ОСОБА_41 та запропонував посаду командуючого силами спецоперацій. 24 січня 2012 року на ОСОБА_40 було оформлене подання про призначення на цю посаду, однак через декілька днів ОСОБА_41 повідомив, що в м. Москві свідку ніяк не можуть забути острів Тузлу, де той керував діями українських прикордонників, а тому він на цю посаду не підходить.

Стан бойової готовності військових частин та складових бойового оперативного забезпечення Збройних Сил України на початок 2014 року був наступним: у Збройних Силах України було 117 з'єднань і частин, з них готових - 56, частково готових - 11, не готових - 50.

Стан мобілізаційної готовності частин сил резерву Збройних Сил України на початок 2014 року був наступний: по Збройним Силам України всього 40 з'єднань і частин резерву, із них готових - 9, частково готових - 12, і 19 - не готових.

У той же час, Російською Федерацією на кордоні з Україною, напередодні подій в Автономній Республіці Крим, під виглядом забезпечення проведення Зимової олімпіади в Сочі, було створено потужне угруповання боєготових Збройних Сил.

Керівництво операцією щодо військової окупації півострова Крим здійснював генерал-полковник ОСОБА_42, начальник штабу генерал-полковник ОСОБА_43, яким були підпорядковані перекинуті на територію півострову Крим Миротворча бригада, 31 повітрянодесантна бригада з м. Ульяновська, 104 парашутно-десантний полк «Черёха», 76 повітрянодесантна дивізія із Псковської області, 282 батальйон Морської піхоти із м. Темрюка, 10 бригада спецназу з хутора Молькіно Краснодарського краю та 22 бригада спецназу Південного округу з с. Степного Ростовської області.

Зокрема, у кінці лютого - початку березня 2014 року на аеродром «Гвардійське» прилетіло вісім літаків «ІЛ-76», в кожному до 300 військовослужбовців повітрянодесантних військ Російської Федерації, що було складовою частиною проведеної Російською Федерацією операції по окупації Криму. Як приклад, свідок навів операцію «Дунай», а саме: перекидання літаками «АН-12» повітрянодесантних військ Радянського Союзу у Чехословаччину.

Свідок прибув на півострів Крим 4 березня 2014 року. Фактично на той час активну фазу операції щодо окупації півострова уже було проведено. Основні вузли контролювались повітрянодесантними військами, морською піхотою та силами спеціального призначення Збройних Сил Російської Федерації.

05 березня 2014 року під час відвідування частин Державної прикордонної служби України, які блокувалися військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації, ОСОБА_40 був взятий в полон військовослужбовцями повітрянодесантних військ Росії.

Також, свідок показав, що на початку подій в Автономній Республіці Крим перебувало 13 468 військовослужбовців Збройних Сил України, 2 560 військовослужбовців Національної гвардії, 1 970 військовослужбовців Державної прикордонної служби України, 1 614 військовослужбовців Служби безпеки України, 527 військовослужбовців Управління державної охорони та 274 військовослужбовця Державного космічного агентства.

З території Автономної Республіки Крим на материкову частину України за період з лютого по травень 2014 року вийшло лише 3 990 військовослужбовців Збройних Сил України, 1 177 військовослужбовців Національної гвардії, 579 військовослужбовців Державної прикордонної служби, 242 військовослужбовця Служби безпеки України, 20 військовослужбовців Управління державної охорони та 60 військовослужбовців Державного космічного агентства, які залишилися вірними присязі.

Свідок ОСОБА_44 суду показав, що службу в Збройних Силах України проходив із часу їх заснування на посадах командира бригади надводних кораблів в м. Севастополі, де формували і створювали Військово-Морські Сили України. Далі, на посадах командира ескадри Військово-Морських Сил України, заступника начальника Генерального штабу з Євроінтеграції та з 2006 по 2010 рік Командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

За час його перебування на посаді Командувача Військово-Морських Сил свідок вимагав від командування Чорноморського флоту Російської Федерації чіткого виконання та дотримання угоди щодо базування Чорноморського флоту Російської Федерації в Автономній Республіці Крим.

З 2010 року, з приходом до влади Президента ОСОБА_12, в першу чергу змінилася кадрова політика щодо формування Військово-Морських Сил України. Його (свідка) звільнили. Як йому повідомили, надійшла команда з м. Москви: «Убрать этого бандеровца».

Через місяць був звільнений його заступник з військ Берегової оборони, потім пішли зміни командирів батальйонів та кораблів. Зміни відбувалися за принципом коли проукраїнські офіцери мінялися на більш лояльніших проросійських.

Крім того, була запроваджена реформа Збройних Сил України, яка передбачала перехід до військової служби за контрактом, внаслідок чого, станом на початок 2014 року, Військово-Морські Сили України вже на 100 відсотків були укомплектовані контрактниками з Автономної Республіки Крим.

Також, свідок зазначив, що за його наказом проведено розслідування щодо боєготовності Збройних Сил України. Розслідування показало реальний стан в якому на лютий 2014 року перебували Збройні Сили України. Зокрема, з 20 тисяч військовослужбовців, які повинні бути боєготовими, боєздатними виявилися лише 6 тисяч.

З 20 чисел лютого 2014 року розпочалася збройна агресія Росії щодо України, захоплення адмінбудівель, аеропортів, блокування доріг, військових частин та кораблів. За даними розвідки до 6 тисяч військовослужбовців, сил спеціальних операцій та повітрянодесантних військ Російської Федерації вже було перекинуто до Криму.

27 лютого 2014 року ОСОБА_44 був призначений виконуючим обов'язки Міністра оборони України (перебував на посаді до 25 березня 2014 року).

Одразу, у спілкуванні з заступником начальника Генерального штабу ОСОБА_46, свідок з'ясував, що зранку 27 лютого 2014 року Військово-Морські Сили України були приведені в бойову готовність, однак пізніше, колишній начальник Генерального штабу Збройних Сил України ОСОБА_47 цей наказ скасував.

ОСОБА_44 одразу вийшов на зв'язок з ОСОБА_48 (начальником Генерального штабу, колишнім Командувачем Військово-Морськими Силами України) та усунув його від посади. Потім свідку доповіли, що ОСОБА_48 з гіпертонічним кризом знаходиться в шпиталі, де його «відвідують» Командувач Чорноморського флоту Російської Федерації ОСОБА_49 та колишній Командуючий Чорноморського флоту ОСОБА_50

На засіданні Ради Національної безпеки і оборони 28 лютого 2014 року свідок доповів про ситуацію, яка склалася в Автономній Республіці Крим, а також на кордонах України від м. Чернігова до м. Маріуполя. Зокрема, свідок повідомив, що Збройні Сили Російської Федерації на кордоні з Україною розгорнули свої угруповання кількісним складом від 60 до 80 тисяч військовослужбовців. Було прийнято рішення про приведення Збройних Сил України в бойову готовність «повна», однак, без виходу із військових частин.

У перших числах березня 2014 року, за дорученням виконуючого обов'язки Президента України ОСОБА_51, свідок особисто спілкувався з Міністром оборони Російської Федерації ОСОБА_52, вимагав повернення Збройних Сил Російської Федерації в пункти своїх дислокацій та припинення блокування українських військових частин та кораблів на території Автономної Республіки Крим. ОСОБА_52 повідомив, що Збройні Сили Російської Федерації блокування не здійснюють, це все «самооборона».

Свідок ОСОБА_53 суду показав, що з січня 2014 року проходив службу в м. Севастополі у складі Військово-Морських Сил України на посаді заступника командуючого з логістики. З 2 по 7 березня 2014 року тимчасово виконував обов'язки Командуючого Військово-Морських Сил України, а з 7 березня 2014 року був призначений на посаду Командувача Військово-Морських Сил України.

Щодо агресії Російської Федерації свідок показав.

Уночі 27 лютого 2014 року було захоплено адміністративні будівлі Автономної Республіки Крим. Військово-Морські Сили України о 06 год. 38 хв. були приведені у вищий ступінь бойової готовності тимчасово виконуючим обов'язки командувача Військово-Морських Сил України ОСОБА_54, однак, він же, о 17 год. 40 хв. дав відбій бойовій готовності. На даний час ОСОБА_54 займає посаду заступника командуючого Балтійським флотом Збройних сил Російської Федерації.

Розпочався процес блокування аеродромів «Бельбек», «Саки» і аеропорту «Сімферополь». Були заблоковані Кримські перешийки: наряди Міністерства Внутрішніх справ були зняті, а їх місце зайняли представники так званої «самооборони», кримського «Беркуту» та військовослужбовці Російської Федерації.

28 лютого 2014 року, за вказівкою начальника штабу Військово-Морських Сил України ОСОБА_55, були знищені всі документи бойового застосування Військово-Морських Сил України, апаратура «ЗАС» та шифр-апаратура, у тому числі блокноти, які використовувались для кодування, що унеможливило бойове застосування кораблів та використання засобів секретного зв'язку.

Надалі, ОСОБА_55 проходив службу на посаді заступника командуючого Каспійською флотилією Збройних Сил Російської Федерації. На даний час звільнився і за даними свідка проживає в м. Севастополі, працює на підприємстві колишнього Міністра оборони України ОСОБА_56

Через знищення засобів спецзв'язку, керування Військово-Морськими Силами України здійснювалося засобами відкритого зв'язку, які прослуховували військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації.

28 лютого 2014 року тимчасово виконуючий обов'язки Командувача ОСОБА_54 та начальник штабу Військово-Морських Сил України ОСОБА_55 «вибули» на військово-лікарську комісію з подальшим звільненням з лав Збройних Сил України.

Близько 20 год. 28 лютого 2014 року очолити Військово-Морські Сили України було запропоновано контр-адміралу ОСОБА_57, однак, вже 2 березня 2014 року останній зрадив присязі.

Ввечері 2 березня 2014 року свідок, будучи призначеним тимчасово виконуючим обов'язки командуючого Військово-Морськими Силами України прибув на командний пункт Військово-Морських Сил України.

Зі сторони Російської Федерації ОСОБА_53 протистояв Командуючий Чорноморським флотом ОСОБА_49, якого підтримував Командуючий Південного воєнного округу ОСОБА_42 зі своїми заступниками ОСОБА_58 та ОСОБА_43, колишній Командувач Чорноморським флотом - заступник головнокомандувача Військово-Морськими Силами Російської Федерації ОСОБА_50, два заступника Міністра оборони Російської Федерації ОСОБА_59 та ОСОБА_60 Крім того, спеціальною операцією по анексії Автономної Республіки Крим керував адмірал ОСОБА_61

У цей час були спроби залучити до з'ясування об'єктивної ситуації на півострові Крим представників ОБСЄ та ООН. Представник ООН ОСОБА_53 зміг потрапити до Криму, а вже представники ОБСЄ і друга делегація ООН до Автономної Республіки Крим допущені не були.

Інтенсивне блокування військових частин, в тому числі і корабельного складу, почалося після зради ОСОБА_57 і припало на 3 - 6 березня 2014 року. Блокування здійснювали

російські військовослужбовці без розпізнавальних знаків за підтримки так званих «козаків» та цивільного населення.

Надалі їх було ідентифіковано, як військовослужбовців 810 бригади Морської піхоти Чорноморського флоту, 45 полку спеціального призначення повітрянодесантних військ, 76 Псковської повітрянодесантної дивізії, Ульяновської бригади повітрянодесантних військ Збройних Сил Російської Федерації.

Для перекидання вказаних військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації до Автономної Республіки Крим використовувалась як військова транспортна авіація, так і десантні кораблі Чорноморського та Балтійського флотів Російської Федерації, а також залізнично - автомобільний транспорт з використанням Керченської переправи.

У пунктах базування Військово-Морських Сил України (Севастопольська бухта, Стрілецька бухта, озеро Донузлав) корабельний склад Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації на першому етапі здійснював блокування фарватерів, як бойових кораблів, так і суден забезпечення. На другому етапі, з 3 березня 2014 року в Стрілецькій бухті виставлено бомбо-сіткове загородження, а вже 6 березня 2014 року відбулося затоплення російських кораблів на вихідному фарватері озера Донузлав.

Крім того, зранку 3 березня 2014 року на командний пункт Військово-Морських Сил України в супроводі екіпірованих охоронців та групи «козаків» увірвався ОСОБА_57, який намагався заарештувати свідка, однак, силами українських військовослужбовців їх було витіснено за межі військової частини.

Після цього, ОСОБА_53 дав команду не пускати на територію військових частин Військово-Морських Сил України ОСОБА_57, ОСОБА_55, ОСОБА_54 та ОСОБА_48

18 березня 2014 року, при спробі захоплення російськими військовослужбовцями військової частини Центрального управління воєнно-топографічного та навігації Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України у м. Сімферополі, загинув прапорщик ОСОБА_62, було поранено старшого лейтенанта ОСОБА_63

Цього дня, близько 22 год. під час зустрічі із заступником головнокомандувача Військово-Морськими Силами Російської Федерації ОСОБА_50 (з яким він був знайомий по спільній службі в Криму), та заступником Міністра оборони Російської Федерації ОСОБА_59 (колишнім співробітником Комітету Державної Безпеки) свідок попередив останніх, що у разі подальшого порушення меж військових частин України буде застосовано зброю на ураження.

19 березня 2014 року відбувся штурм штабу Військово-Морських Сил України, свідка було арештовано і поміщено до гарнізонної гауптвахти Збройних Сил Російської Федерації в м. Севастополі. За час перебування в полоні на ОСОБА_53 тиснули - примушували до зради Батьківщині. Надалі він був переданий українській стороні.

Свідок ОСОБА_39 показав, що виконував обов'язки заступника командуючого Військово-Морських Сил Збройних Сил України берегової оборони з січня 2011 року.

Щодо російської агресії свідок показав.

У 2012 році була проведена реформа Військово-Морських Сил України, внаслідок якої свідок втратив функцію управління, право прямих наказів своїм підлеглим частинам берегової оборони. Таким правом був наділений виключно командувач Військово-

Морськими Силами України, що, загалом, вплинуло на боєздатність Військово-Морських Сил України під час агресії Російської Федерації.

У листопаді 2013 року розпочалося накопичення ресурсів Збройними Силами Російської Федерації в Автономній Республіці Крим, зокрема, на військову базу Збройних Сил Російської Федерації в смт. Гвардійське поставлено 45 цистерн пального замість 12.

У січні 2014 року з Головного управління української розвідки до свідка надійшла інформація про укомплектування та переозброєння на нові зразки чотирьох бригад швидкого реагування Російської Федерації (місце дислокації у містах Ульяновську, Тулі, Пскові, Тольятті та Іванові), нібито для забезпечення порядку при проведенні Зимових Олімпійських ігор в Сочі. Потім ці бригади блокували військові частини Військово-Морських Сил України.

27 лютого 2014 року о 4 годині 30 хвилин ОСОБА_39 отримав повідомлення про захоплення будівель Верховної Ради та Ради міністрів Автономної Республіки Крим. Далі, о 6 год. 30 хв. в Антитерористичному центрі, який був розташований в Головному управлінні МВС України, переглядаючи відео захоплення цих будівель, свідок переконався, що діяв підрозділ військ спеціального призначення.

Цей відеозапис був переданий до Служби безпеки України або Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, або ж начальником Головного управління Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим.

За результатами наради, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим пішов на перемови з особами, які захопили будівлю Ради міністрів.

1 березня 2014 року в районі смт. Гвардійське були перебиті всі мережі зв'язку із м. Києвом. Блокування приміщення управління військ берегової оборони в м. Сімферополі почалося з 2 березня 2014 року.

У першій лінії блокування стояли «кубанські козаки» та проросійськи налаштоване цивільне населення, загони так званої «самооборони». У другій лінії стояли озброєні стрілецькою зброєю та гранатометами підрозділи 76 дивізії Повітрянодесантних військ Російської Федерації на двох бронетранспортерах, бронемашині «ТИГР» та броньованому «КАМАЗі».

Аеропорти в Автономній Республіці Крим блокувалися частинами 810 бригади морської піхоти Чорноморського флоту спільно з 31 бригадою Повітрянодесантних військ Збройних Сил Російської Федерації.

501 батальйон Морської піхоти Військово-Морських Сил України в м. Керчі блокували підрозділи 77 бригади морської піхоти Каспійської флотилії Збройних Сил Російської Федерації.

1 окремих феодосійський батальйон морської піхоти в м. Феодосії блокувався військовослужбовцями 810 бригади Морської піхоти Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації. Здійснювалося перешкоджання забезпечення військової частини, мінування виходів, відключення від усіх мереж постачання.

22 березня 2014 року ОСОБА_39 захопили в полон війська спецпризначення Російської Федерації. У полоні він утримувався чотири доби. Після чого був переданий українській стороні в пункті пропуску Чонгар.

Під час перебування в полоні, заступник командувача Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_65 примушував свідка до зради, пропонував посаду в Збройних Силах Російської Федерації та квартиру в м. Ростові.

Нажаль, командир 501 окремого батальйону морської піхоти Військово-Морських Сил України ОСОБА_66, командир 36 окремої бригади берегової оборони Військ берегової і територіальної оборони ОСОБА_67, начальник штабу військ берегової оборони Військово-Морських Сил України зрадили присязі та «здали» військові частини Збройним Силам Російської Федерації.

Інші військові частини були взяті штурмом.

Свідок ОСОБА_68 суду показала, що в Автономній Республіці Крим вона проходила військову службу з 1995 року. Зокрема, з 2009 року на посаді помічника командувача Військово-Морськими Силами України.

Починаючи з січня 2014 року розпочалося збільшення чисельності військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації на території Автономної Республіки Крим.

27 лютого 2014 року було захоплено приміщення Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Одночасно почалося блокування українських військових частин в Криму. Зокрема, ввечері 27 лютого надійшла інформація про пересування 14 вантажних автомобілів «УРАЛ», в кожному з яких перебувало близько 20-30 російських військовослужбовців, та двох бронетранспортерів, які надалі заблокували аеродром «Бельбек».

Блокування штабу Військово-Морських Сил України в м. Севастополі розпочалося з кінця лютого 2014 року. Спочатку блокування здійснювали особи в цивільному, потім - із так званої «самооборони» та озброєні російські військовослужбовці без розпізнавальних знаків.

Так, з кінця січня 2014 року в м. Севастополі з'явилося багато чоловіків спортивної статури у віці 25-35 років, які не були кримчанами. Саме вони під виглядом цивільного населення, а вже потім відкрито, у військовій формі Збройних Сил Російської Федерації, блокували штаб Військово-Морських Сил України.

Починаючи з березня 2014 року штаб Військово-Морських Сил України відвідували заступники Міністра оборони Російської Федерації ОСОБА_59 і ОСОБА_60, заступник головнокомандувача Військово-Морських Сил Російської Федерації ОСОБА_50, Командуючий Чорноморським Флотом Збройних сил Російської Федерації ОСОБА_49, з пропозиціями зрадити Україні та перейти на бік Російської Федерації в так зване «Міністерство оборони Криму»; вимагали не підкорятися наказам з м. Києва, здати зброю, посилались на те, що легітимним Президентом України є ОСОБА_12

19 березня 2014 року відбувся штурм штабу Військово-Морських Сил України, спочатку зламали огорожу, на територію почали заходити цивільні з дітьми, за ними - «козаки», а потім військовослужбовці спеціального призначення Збройних Сил Російської Федерації. Останні захопили штаб, а Командуючого Військо-Морськими Силами України ОСОБА_53 взяли в полон.

Про всі випадки порушень міждержавних українсько-російських угод Збройними Силами Російської Федерації повідомлялося Міністерство закордонних справ України.

Свідок ОСОБА_69 суду показав, що з 1995 року займав посаду першого заступника Голови Державної прикордонної служби України.

З 20 лютого 2014 року почалося загальне ускладнення обстановки в Автономній Республіці Крим. З 26 на 27 лютого озброєною групою захоплено приміщення Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

З 28 лютого 2014 року озброєні військовослужбовці Російської Федерації, за допомогою цивільних осіб, почали блокувати Севастопольський загін Морської охорони Державної прикордонної служби України.

У цей же день, пост технічного спостереження «Текіль» зафіксував переліт на аеродром «Кача» 10 гелікоптерів з території Російської Федерації, три з яких були заявлені для проведення прикордонного контролю, а сім заявлено не було. Надалі зафіксовано переліт 8 літаків з Російської Федерації на територію Автономної Республіки Крим без будь-яких повідомлень і, відповідно, без проведення будь-якого прикордонного контролю; зафіксовано ще ряд перельотів гелікоптерів Збройних Сил Російської Федерації на територію України без будь-яких заявок і прикордонного контролю.

Крім того, 2 березня 2014 року відбулася спроба захоплення корабельно-катерного складу Севастопольського, Ялтинського, Керченського морських загонів Морської охорони Державної прикордонної служби України, а тому у ніч з 2 на 3 березня 2014 року весь корабельно-катерний склад Державної прикордонної служби в кількості 23 одиниць з особовим складом, зброєю та таємними документами був виведений на материкову частину України.

4 березня 2014 року розпочалися спроби захоплення Керченського та Ялтинського загонів Морської охорони, 12 відділів прикордонної служби і 29 постів технічного спостереження, які знаходилися в Автономній Республіці Крим.

6 березня 2014 року російські військовослужбовці, за допомогою цивільного населення, здійснили напад на мобільну прикордонну заставу «Масандра» - напад було відбито.

Також, 6 березня 2014 року російські військовослужбовці прибули на паромну переправу в пункт пропуску «Крим-Кубань», заблокували і захопили прикордонний наряд. Після чого, із території Російської Федерації на територію України заїхало до 10 вантажних автомобілів «КАМАЗ» з військовослужбовцями Російської Федерації.

8 березня 2014 року на територію прикордонного пункту - бухта «Карачі», без повідомлення і прикордонного контролю, кораблями Чорноморського флоту Російської Федерації, було доставлено 18 автомобілів із продовольством, бронетранспортери, а також 17 вантажних автомобілів «КАМАЗ».

З 8 березня 2014 року почалися спроби захоплення усіх підрозділів Державної прикордонної служби України, які дислокувались на території Автономної Республіки Крим.

Вже станом на 12 березня 2014 року були заблоковані або виведені з ладу всі 57 об'єктів Державної прикордонної служби України в Автономній Республіці Крим.

Свідок ОСОБА_70 суду показав, що в Автономній Республіці Крим проходив військову службу з 1997 року, остання посада - командир великого розвідувального корабля «Славутич».

Приблизно з 27 лютого 2014 року, силами допоміжного флоту Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації в складі 6 рейдових та 2 морських буксирів, на яких знаходилися озброєні російські військовослужбовці, в Севастопольській бухті розпочалося

блокування корабля «Славутич», внаслідок чого корабель був позбавлений можливості вийти у відкрите море.

Також, для блокування періодично залучались 3 морські тральщики проекту «266-М» та ракетні катери Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації.

Зброя даними суднами та бойовими кораблями не використовувалась, були лише провокаційні спроби наведення артилерійських установок у бік корабля «Славутич». Крім цього, російські військовослужбовці встановили на березі дві снайперські точки та прожектор з датчиком руху.

Зі свідком особисто спілкувався Командуючий Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49. Останній пропонував підняти над кораблем «Славутич» Андріївський прапор і продовжити службу в складі Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації.

У ніч з 21 на 22 березня 2014 року силами особового складу, з метою недопущення експлуатації корабля, частково було виведено з ладу навігаційне обладнання, знищена апаратура засекреченого зв'язку, секретні блоки апаратури розпізнавання та вся документація.

Приблизно о 15 год. 22 березня 2014 року відбулося захоплення корабля «Славутич» особами у цивільному та озброєними військовослужбовцями без розпізнавальних знаків, які потрапили на корабель з морського буксиру Російської Федерації.

Одразу ж після захоплення корабля «Славутич», на його борт піднялися військовослужбовці великого протичовнового корабля «Керч» Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації.

Свідок ОСОБА_71 суду показав, що проходив службу на посаді командира 1 бригади надводних кораблів Військово-Морських Сил України в період лютого-березня 2014 року.

28 лютого 2014 року допоміжними суднами та бойовими кораблями Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації розпочалося блокування кораблів 1 бригади надводних кораблів Військово-Морських Сил України в бухтах Севастопольській та Стрілецькій, внаслідок чого українські кораблі були позбавлені можливості вийти у відкрите море та були заблоковані в пунктах постійної дислокації.

При цьому, українські військовослужбовці знаходилися всередині кораблів, оскільки останні перебували під прицілом російських кулеметників та снайперів, що розташувалися на березі.

Командуючий Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49 неодноразово пропонував ОСОБА_71 зрадити присязі та перейти до складу Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації.

Підпорядковані свідку кораблі були захоплені протягом 20 - 27 березня 2014 року. Тактика захоплення була однаковою. Спочатку з плавзасобів Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації на борт українських кораблів висаджувалась так звана «самооборона», потім - «козаки», а вже після них - військовослужбовці Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації.

Свідок ОСОБА_72 суду показав, що в період лютого-березня 2014 року займав посаду оперативного чергового Військово-Морських Сил України.

У кінці лютого 2014 року було зафіксовано переліт авіації Російської Федерації, яка не базувалася в Автономній Республіці Крим, в складі 8 літаків «ІЛ-76» та одного «ТУ-134», які здійснили посадку на аеродромі «Кіровське», де висадили десант російських військовослужбовців.

Надалі вказані російські військовослужбовці здійснювали блокування та захоплення українських військових частин на території Автономної Республіки Крим.

Свідок ОСОБА_73 суду показав, що з грудня 2010 року займав посаду заступника командира 1 окремого феодосійського батальйону Морської піхоти по роботі з особовим складом.

У кінці лютого 2014 року, повернувшись на службу з відпустки, свідок дізнався про блокування військової частини в м. Феодосії. Блокування військової частини здійснювали військовослужбовці 810 бригади Морської піхоти Збройних Сил Російської Федерації.

Перший заступник командуючого Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_74 та генерал-лейтенант Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_58 схиляли військовослужбовців зрадити присязі та перейти на бік Російської Федерації.

У кінці березня 2014 року відбувся штурм військової частини російськими військовослужбовцями, які для штурму застосували броньовану техніку та гвинтокрили. Після штурму ОСОБА_73 був доставлений в Севастопольську гарнізонну вахту Чорноморського флоту, де перебував у полоні декілька днів.

Свідок ОСОБА_75 суду показав, що проходив військову службу на посаді заступника командира військової частини А4515, аеропорт «Бельбек».

Це бригада тактичної авіації, яка дислокувалась на околиці міста Севастополя, колишнє селище Любимівка. У розпорядженні аеропорту перебувало 368 гектарів землі, на яких розташовувався військовий аеродром «Бельбек» з відповідною інфраструктурою.

27 лютого 2014 року близько 21 год. 30 хв. надійшов дзвінок від чергового льотчика, який повідомив, що в районі літерного будинку помічений рух невстановлених військових. Прибувши на місце, було встановлено, що вздовж периметру, в районі базування цивільного сектору аеродрому, знаходились військовослужбовці на вантажних військових автомобілях та бронетранспортерах, один із яких використовувався, як командна штабна машина для управління та зв'язку.

Забезпечення харчуванням цих військовослужбовців здійснювалося транспортними засобами з військовими номерами Російської Федерації, що засвідчило приналежність блокувальників до Збройних Сил Російської Федерації.

Вранці 28 лютого 2014 року, після спроби запуску літака для виконання бойового чергування, з торцевої частини аеродрому було здійснено прорив огорожі. У кінець злітно-посадкової смуги виїхали бронетранспортер та військовий вантажний автомобіль, зенітна установка якого була розвернута в положення, що перешкоджало зльоту та посадці військових літаків Збройних Сил України, а тому льотчик був вимушений зупинити виліт.

Надалі, почалося поступове проникнення та захоплення російськими військовослужбовцями елементів інфраструктури аеродрому.

Остаточне захоплення військової частини відбулося у кінці березня 2014 року підрозділами бригади морської піхоти Збройних Сил Російської Федерації з м. Темрюка.

Свідок ОСОБА_76 суду показав, що з січня 2013 року проходив службу на посаді командира військової частини А4515, місце дислокації м. Севастополь, аеродром «Бельбек», який також використовувався для рейсів цивільної авіації.

27 лютого 2014 року о 21 год. 30 хв. біля цивільного сектору військової частини, черговою службою було зафіксоване прибуття військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації. Останні прибули на 16 вантажних автомобілях «УРАЛ» та «КАМАЗ», а також на 2 бронетранспортерах. Свідок вступив з ними в перемовини, під час яких командир вказаних військовослужбовців повідомив, що у них є інформація про переміщення на аеродром українських екстремістів, бойових підрозділів «Правого сектору».

Військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації розмістилися за територією військової частини та зайняли цивільний сектор аеропорту «Бельбек», звідки усунули співробітників та прикордонників.

28 лютого 2014 року, за наказом по оперативній лінії з командного центру Повітряних Сил України, два екіпажі літаків були переведені в готовність номер один і готувалися до виконання вильоту з аеродрому.

Після перехоплення цих команд, з боку цивільного сектору аеропорту «Бельбек» озброєні російські військовослужбовці, на кількох вантажних автомобілях «УРАЛ», здійснили прорив, перекрили злітно-посадкові смуги та унеможливили подальший виліт літаків.

Надалі, постійно відбувалися провокації з боку цивільних осіб в кількості 50-60 чоловік з прапорами Російської Федерації, які намагалися блокувати в'їзд до військової частини; декілька разів під'їжджали військовослужбовці Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації, вимагали спустити державний прапор, здати зброю і залишити територію військової частини.

22 березня 2014 року на контрольно-пропускний пункт військової частини на військовому автомобілі «УАЗ» прибув командир 810 бригади Морської піхоти Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації та пригрозив ОСОБА_76 силовим захопленням частини, запропонував добровільно здати зброю, зняти державний прапор та залишити військову частину, на що отримав відмову.

Цього ж дня о 16 год. 45 хв. відбулося силове захоплення військової частини. Спочатку російський військовий бронетранспортер зламав частину огорожі, а потім на територію військової частини зайшли цивільні, так звані «козачки», а вже за ними - російські військовослужбовці.

Приблизно о 20 год., під приводом зустрічі з Командуючим Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49, котрий, на думку свідка, керував цією операцією, ОСОБА_76 доправили до гауптвахти гарнізону Чорноморського флоту Російської Федерації, де три дні протримали в полоні.

На думку свідка, агресія Російської Федерації розпочалася з 20 лютого 2014 року, оскільки військовослужбовці Збройних Сил Російської Федерації повідомили йому, що саме цього дня їх угруповання було передислоковане в трюмах десантних кораблів на базу 810 бригади Морської піхоти Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації в м. Севастополі, де вони чекали наказу та вже ввечері 27 лютого 2014 року були направлені на блокування аеропорту «Бельбек».

Свідок ОСОБА_77 суду показав, що з лютого 2012 року по 18 лютого 2014 року обіймав посаду Начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

Орієнтовно в період з 25 січня по 5 лютого 2014 року свідок отримав довідку начальника розвідки Військо-Морських Сил України про ситуацію в Автономній Республіці Крим, яка містила факти перекидання на півострів російської військової техніки та посилення угруповання Чорноморського флоту Російської Федерації.

Крім того, у довідці зазначалось про звільнення зі складу Чорноморського флоту Збройних Сил Російської Федерації офіцерів-українців та призов на їх місце офіцерів не з Автономної Республіки Крим. Вказана інформація була доведена до відома Міністра оборони України ОСОБА_56

18 лютого 2014 року, за ініціативи Міністра оборони України ОСОБА_56, в приміщенні Служби безпеки України свідок зустрівся з Головою Служби безпеки України ОСОБА_78 та Генеральним прокурором України ОСОБА_79

Останні намагалися вмовити свідка залучити Збройні Сили України до охорони державних органів в м. Києві, однак він своєї згоди не дав. У цей же день він був звільнений з посади Начальника Генерального штабу Збройних Сил України Указом Президента України ОСОБА_12

З приводу подальших подій в Криму свідок показав, що 1 березня 2014 року він прибув до Автономної Республіки Крим, де мав зустріч з Командуючим Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49 На питання свідка, що відбувається, ОСОБА_49 лише повідомив, що отримав завдання і буде йти до кінця.

Свідок ОСОБА_80 суду показав, що біля 4 години у ніч на 27 лютого 2014 року йому зателефонував черговий Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, який повідомив про захоплення невідомими особами приміщень Верховної Ради та Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

ОСОБА_80 одразу ж прибув до кабінету начальника Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, де зібрав усіх «силовиків». Переглянувши відео захоплення цих приміщень, ОСОБА_80 зрозумів, що діяли професійні військовослужбовці.

Вже за власною ініціативою, поблизу приміщення Ради міністрів Автономної Республіки Крим, ОСОБА_80 намагався з'ясувати у «терористів» їх вимоги, однак відповіді не отримав.

27 лютого 2014 року на засіданні захопленої Верховної Ради Автономної Республіки Крим, ОСОБА_80 відсторонили від посади Голови Ради міністрів.

Через два дні свідок залишив територію Автономної Республіки Крим, а відеозапис захоплення приміщень Верховної Ради та Ради міністрів Автономної Республіки Крим передав до Служби безпеки України.

Згідно досліджених судом документів Міністерства оборони України, Державної прикордонної служби України та Служби безпеки України, у період лютого - березня 2014 року зафіксовані дії військовослужбовців Чорноморського флоту та інших підрозділів Збройних Сил Російської Федерації, а саме:

збройне вторгнення регулярних військ Російської Федерації на територію України морським та повітряним транспортом;

захоплення будівель центральних органів влади Автономної Республіки Крим, блокування автошляхів, захоплення цивільних аеропортів та транспортних підприємств;

блокування та захоплення військових частин Збройних Сил України, дислокованих на території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя;

блокування, захоплення та знищення майна військових частин радіоелектронної та радіотехнічної розвідки;

блокування, захоплення військових аеродромів, розташованих на території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя;

блокування та захоплення військових частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України та Державної прикордонної служби України; блокування суден Військово-Морських Сил Збройних Сил України (т. 34, а.с. 1-396).

З протоколу огляду від 09.01.2017 вбачається, що проведено огляд мережі інтернет з метою виявлення відеозаписів про обставини незаконного переміщення російської військової техніки з території Російської Федерації на територію України у лютому-березні 2014 року. За параметрами пошуку «российская военная техника в Крыму» були відкриті і оглянуті відеозаписи, які збережені на оптичний диск, що долучений до протоколу огляду (т. 37, а.с. 1-42).

У судовому засіданні 28.09.2017 досліджено відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_4» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_5), яким зафіксовано обставини стоянки колони російських БТРів перед в'їздом в м. Бахчисарай.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_6» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_8) здійснений із салону легкового автомобіля. На відеозаписі зафіксовано обставини руху військової техніки (вантажні автомобілі «УРАЛ», «КАМАЗ», легкоброньовані автомобілі «ТИГР») з м. Сімферополя в напрямку м. Євпаторії по автодорозі Красноперекопськ-Сімферополь.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_7» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_9) засвідчує обставини заїзду через паромну переправу в м. Керчі з території Росії в Україну російської військової техніки - легкоброньованих автомобілів «ТИГР», вантажних автомобілів «УРАЛ» та «КАМАЗ».

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_10» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_11), здійснений відеореєстратором з салону автомобіля, згідно показника дати - 08.03.2014, фіксує рух по трасі м. Севастополя великої колони військової техніки: вантажних автомобілів «ГАЗ-66», «КАМАЗ», «УРАЛ», броньованих автомобілів «ТИГР» та бронетранспортерів.

Відеозаписи «ІНФОРМАЦІЯ_12», «ІНФОРМАЦІЯ_13» (опубліковані ІНФОРМАЦІЯ_14), які здійснені відеореєстратором із показниками дати - 02.03.2014, зафіксували рух по автодорозі поблизу Бухти Козачої колони військової техніки у складі легкоброньованих автомобілів «ТИГР» та вантажних автомобілів «КАМАЗ», у супроводі автомобіля «Форд Фокус» сріблястого кольору з написом «Военная автоинспекция».

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_15» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_16) фіксує обставини руху російської військової техніки (вантажні автомобілі «ГАЗ-66», «УРАЛ», «КАМАЗ»), в нижньому лівому куті екрана міститься напис «07.03.2014 через Керчь проехала колонна военной техники».

Відеозаписи «ІНФОРМАЦІЯ_17», «ІНФОРМАЦІЯ_18» (опубліковані ІНФОРМАЦІЯ_19) свідчать про обставини переміщення через залізничний вокзал в м. Керчі російської військової техніки: зенітно-ракетних комплексів С-300 у складі чотирьох батарей, чотирьох танкових тягачів, дизель-генераторів та чотирьох автомобілів «УАЗ».

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_20» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_21) зафіксовано обставини руху російської військової техніки (бронетранспортери та вантажні автомобілі) в центрі м. Керчі.

Відеозаписи «ІНФОРМАЦІЯ_22», «ІНФОРМАЦІЯ_23» (опубліковані ІНФОРМАЦІЯ_9), які здійснені з салону автомобіля, свідчать про рух поблизу м. Інкерману в напрямку м. Сімферополя великої колони військової техніки без розпізнавальних знаків в супроводі автомобіля «Sang Yong Rexton» з написом «Военная автоинспекция» та російським номерним знаком.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_24» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_25) знятий представником інтернет телебачення UkrStream.TV. Відеозапис фіксує розмову з військовослужбовцем у військовій формі без розпізнавальних знаків, який визнає, що він військовослужбовець Збройних Сил Російської Федерації, говорить про нібито попередження ним терористичних актів на території Автономної Республіки Крим; розмова відбувається на фоні п'яти військових вантажних автомобілів «УРАЛ» та інших військових на території порту м. Керчі.

Протоколом огляду від 26.12.2016 проведено огляд оптичного диску, на який під час виділення матеріалів з кримінального провадження №42014010470000019 було скопійовано електронні файли із оптичного диску, що надійшов з Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення Служби безпеки України (т. 37, а.с. 43-69).

Безпосередньо у судовому засіданні 19.10.2017 переглянуто відеозапис «Захват» аеропорта в Симферополе продлился около двух часов», на якому зафіксовано, як вночі на території навколо аеропорту «Сімферополь» знаходяться озброєні різними видами стрілецької зброї військовослужбовці, які здійснюють блокування аеропорту.

На відеозаписах «ІНФОРМАЦІЯ_26», «ІНФОРМАЦІЯ_27» зафіксовано, як територію аеропорту патрулюють озброєні військовослужбовці. Чоловік у камуфляжному одязі дає інтерв'ю, в якому пояснює причини блокування аеропорту унеможливленням прильоту на територію Криму політичних діячів з материкової України, а також радикально налаштованих елементів; зазначає, що нібито ні представники цивільної оборони, ні військові не втручаються в діяльність аеропорту.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_28», містить сюжет кореспондента російського каналу «Lifenews», у якому останній повідомляє про блокування усіх входів та виходів до аеропорту «Бельбек» в м. Севастополі невідомими військовослужбовцями та військовою технікою. При цьому, демонструються кадри блокування в'їзду на аеропорт «Бельбек» російським вантажним автомобілем «УРАЛ», біля якого знаходяться озброєні військовослужбовці.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_29» містить інтерв'ю Командувача Чорноморського флоту Російської Федерації ОСОБА_49, який говорить про повернення Криму і м. Севастополя в Росію, в чому він бере безпосередню участь і пишається цим.

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_30» зафіксовано, як Командуючий Чорноморського флоту Російської Федерації ОСОБА_49 проходить в приміщення штабу Військово-Морських Сил України в м. Севастополі, яке оточено цивільними та озброєними особами у військовій формі, які скандують: «Россия». Далі на відео демонструються кадри захоплення будівлі штабу Військово-Морських Сил України.

Крім того, на відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_31» міститься сюжет новин «euronews», в якому розповідається про те, що Командувач Чорноморським флотом Російської Федерації ОСОБА_49 поставив ультиматум українським військовослужбовцям здатися до 5 години

ранку вівторка, інакше буде розпочато штурм підрозділів і частин Збройних Сил України по всьому Криму.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_32» розпочинається з фіксації того, як по автодорозі поблизу м. Сімферополя рухається колона військової техніки у складі вантажних автомобілів та легкоброньованих автомобілів «ТИГР», на переважній більшості номерні знаки відсутні, на деяких автомобілях наявні військові номерні знаки Російської Федерації. Значна кількість військової колони розташувалась неподалік від огорожі території 36 бригади берегових військ в смт. Перевальному Автономної Республіки Крим. Військовослужбовці без розпізнавальних знаків у повному бойовому екіпіруванні, озброєні різними видами стрілецької зброї та гранатометами, оточили по периметру територію української військової частини.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_33» містить звіт за результатами виконання завдань загоном №0900 в період з 22 лютого по 28 березня 2014 року на території Автономної Республіки Крим. Демонструються кадри подій по захопленню будівлі Ради міністрів Автономної Республіки Крим, штурм штабу Військово-Морських Сил України, штурм штабу арсеналу зі зброєю, штурм Тактичної групи «Крим», штурм військової частини А4515, аеропорту Бельбек, штурм 1 бригади морської піхоти Військово-Морських Сил України в м. Феодосії.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_34» фіксує події по блокуванню з берега озброєними військовослужбовцями українських військових кораблів «Славутич» та «Тернопіль».

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_35» зображено обставини блокування Севастопольського загону морської охорони Державної прикордонної служби України озброєними військовослужбовцями, особами в цивільному, вантажними автомобілями «КАМАЗ», «УРАЛ» без номерних знаків та легкоброньованими автомобілями «ТИГР» з військовими номерними знаками Російської Федерації.

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_36» зафіксовані події, пов'язані із проведенням штурму штабу військової частини А1100 в смт. Новофедорівці.

На відеозаписах, які здійсненні різними камерами зовнішнього та внутрішнього спостереження у будівлі Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, зафіксовано, як близько 04 год. 23 хв. 27.02.2014 військовослужбовці у повному бойовому екіпіруванні, застосовуючи вибухівку для відкриття входних дверей та світло-шумові гранати для подолання опору охоронців, незаконно проникли до будівель Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, захопили вказані державні установи та встановили контроль над їх діяльністю.

З протоколу огляду від 27.11.2016 вбачається, що проведено огляд мережі інтернет з метою виявлення відеозаписів про обставини блокування транспортних комунікацій території півострова Крим у лютому-березні 2014 року. За параметрами пошуку «блок-пости в Криму», були відкриті і оглянуті відеозаписи, які збережені на оптичний диск, що долучений до протоколу огляду (т. 37, а.с. 96-110а).

У судовому засіданні 28.09.2017 переглянуто відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_37» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_38), який є сюжетом Інформаційного агентства «Оплот-инфо». Відеозапис фіксує факт блокування за допомогою бронетехніки в'їзду до Автономної Республіки Крим поблизу посту Державтоінспекції «Турецький вал». Блокування здійснюється озброєними військовослужбовцями та особами у формі спецпідрозділу МВС України «Беркут». Метою блокування, за словами співробітника Севастопольського спецпідрозділу «Беркут», є нібито захист Криму від терористів з материкової України.

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_39» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_8) демонструється сюжет під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_40», на якому зафіксовано обставини блокування в'їзду до Автономної Республіки Крим поблизу посту Державтоінспекції «Чонгар», яке здійснюється озброєними особами у формі спецпідрозділу Міністерства внутрішніх справ України «Беркут» та особами у «козацькій» формі. У лівому нижньому куті екрану вказано «Севинформбюро» та дата «01.03.2014».

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_41» є сюжетом «ІНФОРМАЦІЯ_42» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_14), в якому демонструється, що блокування в'їзду в Крим в районі Чонгара, Армянська, Красноперекоська розпочалося в ніч 27.02.2014 працівниками Севастопольського спецпідрозділу «Беркут» в кількості 50 чоловік. Таке рішення ними було прийнято після інформації про нібито блокування магістралей до Криму силами радикалів. На допомогу їм приїхали 150 «донських козаків» та 12 колишніх військовослужбовців Російської Федерації. Також, повідомляється, що на півострів нібито намагаються провезти стрілецьку зброю, вибухівку, військову екіпіровку та інші предмети, які допоможуть екстремістам вести боротьбу проти населення Криму. Військовий старшина «донських козаків» ОСОБА_85 розповідає, що вони допомагають «браттям українцям» в боротьбі проти «западенців», які ніколи лояльно до Росії та Радянського Союзу не ставилися.

На відеозаписах «ІНФОРМАЦІЯ_43» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_44), «ІНФОРМАЦІЯ_45» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_14) демонструється сюжет телеканалу «Інтер», в ньому розповідається про перекриття на під'їзді до м. Армянська кримським «Беркутом» проїжджої частини дороги та облаштування блокпосту.

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_46» (опублікований ІНФОРМАЦІЯ_16), здійснений відеореєстратором з салону автомобіля (в нижньому правому куті екрана вказана дата «02.03.2014»), зафіксовані обставини проїзду посту Державтоінспекції «Турецький Вал» на в'їзді в Крим. Зафіксовано облаштування блокпосту та перебування там озброєних осіб у міліцейській формі, військовослужбовців та осіб у цивільному, а також бронетранспортерів і вантажних військових автомобілів.

З протоколу огляду від 30.01.2017 вбачається, що проведено огляд випусків новин з метою отримання відомостей про висвітлення подій у Криму в період з 26.02.2014; за параметрами пошуку «Випуск ТСН», були відкриті і оглянуті відеозаписи з випусками Телевізійної служби новин з 26.02.2014 по 10.03.2014, які збережено на оптичний диск і долучено до протоколу огляду (т. 37, а.с. 111-139).

У судовому засіданні 28.09.2017 досліджено «Випуск ТСН.19-30 за 26 лютого 2014 року». Демонструється сюжет щодо проведення багатотисячного мітингу проукраїнських та проросійських мітингувальників під будівлею Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Далі транслюється сюжет, як в передмісті м. Севастополя почали обладнуватися блокпости, а в центрі міста з'явився бронетранспортер без розпізнавальних знаків, зазначається, що людей в м. Севастополі дезінформовано, адже їм дуже довго розповідали про екстремістів, які прямують до Криму захоплювати адмінбудівлі та владу.

У відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_47» повідомляється про проведення позачергового засідання Верховної Ради Автономної Республіки Крим, на якому проголосували за проведення референдуму та відправили у відставку уряд ОСОБА_80, замість якого обрано лідера партії «Русское единство» ОСОБА_30. Журналістів на засідання не пустили. Далі транслюється сюжет про розвиток подій в Криму, повідомляється про обставини захоплення озброєними людьми у камуфляжній формі Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а потім і будівлі Ради міністрів Автономної Республіки Крим, про те, що неподалік м. Сімферополя

було помічено 7 бронетранспортерів Чорноморського флоту Російської Федерації, які рухалися в напрямку міста. Російські військові пояснили, що нібито переганяють техніку після військових навчань.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_48» містить запис випуску новин, в якому демонструється сюжет про обставини захоплення Сімферопольського аеропорту озброєними військовослужбовцями без розпізнавальних знаків. Будівлі уряду та парламенту в м. Сімферополі залишаються під контролем озброєних людей. У наступному сюжеті показуються обставини захоплення і блокування невідомими озброєними особами аеропорту «Бельбек». Дороги, що ведуть до аеропорту, блокуються активістами, за якими стоять озброєні військовослужбовці. Також, ракетний катер Чорноморського флоту Російської Федерації заблокував вихід з бухти Балаклави. Крім того, по дорозі в м. Балаклаву знімальна група зустріла щонайменше 10 БТРів з прапорами Російської Федерації, які рухалися в сторону м. Сімферополя.

У судовому засіданні 19.10.2017 досліджено відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_49». Так, у репортажі з м. Москви повідомляється, що Російська Федерація вводить війська до Автономної Республіки Крим, що Рада Федерацій дозволила Президенту Російської Федерації застосовувати війська в Україні; також, на засіданні Ради Федерації оголошувалася заява ОСОБА_12 щодо підтримки влади Криму, яка просила ОСОБА_17 про захист. Крім того, рішенню Ради Федерації передувала заява про відмову Російської Федерації від консультацій в рамках Будапештського меморандуму, за яким вона виступає гарантом безпеки України. Далі, у сюжеті демонструються обставини блокування військової частини берегової оборони, нічного штурму аеродрому у Кіровському, захоплення і знищення диспетчерського пункту. У наступному репортажі демонструються обставини блокування Загону морської охорони Державної прикордонної служби України озброєними військовослужбовцями, ймовірно спецпідрозділом Головного розвідувального управління Збройних Сил Російської Федерації.

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_50» повідомляється про блокування військової частини Військово-Морських Сил України в м. Бахчисарай. Зокрема, частина блокується уже другу добу, оточена озброєними військовослужбовцями без розпізнавальних знаків, виїзди заблоковані автомобілями «КАМАЗ» та «УРАЛ». Надалі демонструється сюжет про блокування російськими військовим кораблями у Стрілецькій бухті кораблів Військово-Морських Сил України «Славутич» та «Тернопіль». Крім того, повідомляється про висунуту Командуючим Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49 вимогу здатися до 5 год. ранку завтрашнього дня, інакше почнеться штурм підрозділів і частин Збройних Сил України по всій території півострова Крим.

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_51» директор Департаменту персоналу Державної прикордонної служби України ОСОБА_40 повідомляє про виведення всіх кораблів і катерів Державної прикордонної служби за межі Автономної Республіки Крим. Потім повідомляється про захоплення військової частини радіоелектронної розвідки в м. Севастополі. Безпосередньо з місця розташування 1 окремого батальйону морської піхоти в м. Феодосії кореспондент повідомляє про його блокування російськими військовослужбовцями, яке триває вже другий тиждень. Крім того, в окремому відеосюжеті демонструються перемовини представників ОБСЄ у складі кількох десятків військовослужбовців з Великої Британії, Франції, Польщі, Латвії, Естонії з військовослужбовцями без розпізнавальних знаків, які блокують в'їзд на півострів Крим. У результаті перемовин, представників ОБСЄ на територію Автономної Республіки Крим не пустили.

Відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_52» демонструє сюжет новин, в якому кореспондент інформує про побиття українських та російських журналістів, подальшу неможливість здійснювати

журналістську діяльність на півострові. Транслюється сюжет про автоколонну у кількості 80 вантажних автомобілів без номерних знаків, заповнених військовослужбовцями, у супроводі легкового автомобіля російської військової автоінспекції, яка рухалася в напрямку м. Сімферополь.

На відеозаписі «ІНФОРМАЦІЯ_53» міститься сюжет новин, в якому демонструється узагальнена інформація по Криму із зображенням карти півострова. Повідомляється, що російські військові захопили Військовий шпиталь у м. Сімферополі; кількості солдатів без розпізнавальних знаків прорвалися до ракетної частини в Чорноморську, там же захоплено прикордонну заставу; інтервенти контролюють аеродроми в Саках, Новоозерному та Джанкої; заблоковано аеродром «Бельбек»; захоплено автомобільний батальйон в Бахчисарай. Загарбники штурмували командний пункт в Новофедорівці. Євпаторійському ракетно-зенітному полку висунуто ультиматум здатися до 10 вечора з погрозою штурму; триває облога штабу Військово-Морських Сил України в м. Севастополі, українські кораблі заблоковано затопленими в Донузлаві російськими суднами. Мінні поля відрізали Крим від материкової України в районі сіл Рюмшино та Чонгар.

У судовому засіданні 21.02.2018 переглянуто відеозапис «ІНФОРМАЦІЯ_54», в якому демонструється інтерв'ю Народного депутата України ОСОБА_87 Останній зазначає, що прибув до Криму для спілкування з депутатами Верховної Ради Автономної Республіки Крим з метою недопущення кровопролиття, досягнення миру, вирішення всіх гострих питань Криму, збереження суверенітету і територіальної цілісності України. Демонструється супротив ОСОБА_87 з боку агресивно налаштованих мітингувальників (т. 35 а.с. 169-179; т. 59, а.с. 229).

Свідок ОСОБА_88 суду показав, що з 2007 року по 2016 рік він був депутатом Державної Думи Російської Федерації.

За посадою свідок мав контакти не лише з депутатами Державної Думи та представниками (сенаторами) Ради Федерації, але й співпрацював із співробітниками Адміністрації Президента та Уряду Російської Федерації.

З точки зору представників влади Росії, Україна мала завжди залишатися в сфері російського впливу. До лютого 2014 року для цього використовувалися різні методи, аж до прямого підкupu представників владної еліти України.

У кінці 2013 року всі дії Росії щодо України були спрямовані на схилення ОСОБА_12 до відмови від підписання угоди про євроасоціацію та врегулювання подальшої ситуації з «Євромайданом». Однак, найбільш активно події почали розвиватися в другій половині лютого 2014 року, коли, після втечі з м. Києва ОСОБА_12, Президент Російської Федерації у ніч на 23 лютого 2014 року поставив питання анексії Криму.

Присутні на закритій нараді у ніч на 23 лютого 2014 року переконували ОСОБА_17, що краще обрати вже апробований варіант «Південної Осетії», але ОСОБА_17 наполіг саме на анексії півострова.

Свідок показав, що поразка ОСОБА_12 в подіях з «Євромайданом» була сприйнята ОСОБА_17, як зрада зі сторони міжнародного співтовариства та втручання в сферу його особистих життєвих інтересів.

Доручення ОСОБА_17 в частині військової операції мав виконати Міністр оборони ОСОБА_52, а політичну частину операції - радник Президента ОСОБА_36. У свою чергу, у ОСОБА_52 безпосередньою реалізацією анексії займався ОСОБА_61, а у ОСОБА_36 - ціла група політтехнологів.

Також, була інша група, яка не входила в сферу впливу ОСОБА_36, але безпосередньо координувала дії щодо анексії Криму з ОСОБА_17 Цю групу очолював радник ОСОБА_17 ОСОБА_89 У свою чергу, ОСОБА_89 об'єднався з ОСОБА_37, керівником «Інституту країн СНД» та депутатом Державної Думи різних скликань. Саме останні почали розробляти тему «Новоросії», розповсюджувати сепаратизм не лише в Криму, але і в інших регіонах України: Донбасі, Одесі, Харкові. У вказаних регіонах вони отримали жорстку та ефективну відповідь українського керівництва, що їх і зупинило.

Були і інші особи: ОСОБА_194, підприємець ОСОБА_195 та колишній керівник служби його охорони ОСОБА_90, він же «ОСОБА_90».

Зі сторони Криму - брали участь ОСОБА_91 та ОСОБА_30.

Також, свідок показав, що спочатку в якості безпосередньої фігури, яка б могла очолити сепаратистів в Криму, розглядався колишній лідер комуністів ОСОБА_92. Але останній відмовився брати участь у військовій анексії Криму, мовляв одна справа незалежність Криму і зовсім інша - його військове захоплення.

Тоді було вирішено спиратися на ОСОБА_30. Не в останню чергу із-за його зв'язків з кримінальними угрупованнями, які могли бути використані у разі силового протистояння з кримськими татарами. Останні розглядалися в якості основної сили, що могла протистояти анексії.

Далі події розвивалися наступним чином. 26 лютого 2014 року, після мітингу під Верховною Радою Автономної Республіки Крим та сутичками з кримськими татарами, стало зрозуміло, що депутати не зможуть добровільно прибути до парламенту і проголосувати за рішення щодо референдуму та, відповідно, запустити процедуру анексії.

Тоді, 27 лютого 2014 року спецназ Головного розвідувального управління Генерального штабу Російської Федерації захопив парламент Криму, а група ОСОБА_90, на виконання наказу ОСОБА_196, силовим шляхом зібрала депутатів Криму для вказаного голосування.

Одночасно в Росії, 1 березня 2014 року на позачергове засідання Ради Федерації були терміново зібрані сенатори. На розгляд Ради було винесено лише одне питання: надати дозвіл Президенту Російської Федерації ОСОБА_17 на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України.

Одним із ключових доповідачів порушеного питання був ОСОБА_93 - голова Комітету з конституційного права. Під час свого виступу він повідомив, що за годину до початку засідання, тобто орієнтовно о 17 год. 30 хв., у Раді Федерації надійшло звернення легітимного Президента України ОСОБА_12, який підтримує ухвалення відповідного рішення, що на думку очолюваного ним комітету, само по собі є достатньою підставою для ухвалення позитивного рішення Радою Федерації.

Таким чином, звернення ОСОБА_12 було своєрідним вододілом для присутніх сенаторів: якщо звернення не має - це агресія, а наявність звернення легітимного Президента України - це військова допомога «братньому народу» у боротьбі проти «державного перевороту».

Свідок зазначив, що самого звернення ОСОБА_12 у Раді Федерації ніхто із сенаторів не бачив.

Лише 3 березня 2014 року на засіданні Ради Безпеки ООН ОСОБА_29, щоб якось виправдати агресію Російської Федерації щодо України, продемонстрував лист ОСОБА_12, мовляв, що

це ніяка не агресія, а легітимні дії в межах міжнародних договорів на запрошення легітимного Президента України ОСОБА_12

Наступного дня Президент Російської Федерації ОСОБА_17 на прес-конференції згадав про лист ОСОБА_12 яким, на його думку, юридично була зафіксована можливість застосування збройних сил Росії в Україні.

Надалі, 16 березня 2014 року, були проведені так звані «референдуми», проголошення так званої «Республіки Крим» суверенною державою, підписання 18 березня 2014 року Договору про прийняття до Російської Федерації «Республіки Крим» і створення у складі Російської Федерації нових суб'єктів.

Вказані процеси були проведені з грубими порушеннями не лише українського, але і російського законодавства.

Спілкуючись з безпосередніми учасниками подій, про які показав свідок, останній чітко усвідомив, що не було ніякої загрози мешканцям Криму зі сторони «міфічних бандерівців». Ключову роль у проведенні «референдумів» зіграла не добра воля кримчан, а саме участь російських військових у реалізації чітко спланованої операції з захоплення частини території іншої країни.

Свідок ОСОБА_95 суду показав, що станом на лютий - березень 2014 року він був Депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим, головою фракції «Курултай-Рух».

Станом на лютий 2014 року політична ситуація в Автономній Республіці Крим була напружена. У містах Севастополі та Сімферополі проходили проросійські мітинги. Політично заангажована, офіційна республіканська влада займалась підбором і спрямуванням учасників «Антимайдану» до м. Києва. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим ОСОБА_91 з проросійськи налаштованими депутатами, як «човник» постійно їздив на перемовини до м. Москви.

Крим відвідували російські чиновники та депутати. Зокрема, свідку пропонувалася зустріч з помічником Президента Росії ОСОБА_36, на що свідок відмовився.

Після чергового повернення ОСОБА_91 з Російської Федерації до Криму стало очевидним, що 26 лютого 2014 року позачергове засідання Верховної Ради Автономної Республіки Крим спробує ухвалити рішення на зразок звернення за допомогою до Росії.

Щоб переконати депутатів не ухвалювати незаконних рішень, було вирішено зібрати людей на мітинг під Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Мітинг відбувся 26 лютого 2014 року. За різними оцінками зібралося до 15 тисяч людей: кримські татари, українці, росіяни, представники інших етнічних походжень. Люди прийшли з гаслами: «Крим - це Україна». Також, прибуло близько двох з половиною тисяч представників «Руського єдинства» на чолі з ОСОБА_30.

Перед засіданням Верховної Ради Автономної Республіки Крим ОСОБА_95 спробував переговорити з Головою Верховної Ради Автономної Республіки Крим ОСОБА_91, переконати його в необхідності дотримуватися [Конституції України](#), пояснити, що настав час коли в Криму не буде панувати одна політична сила і будуть враховані інтереси усіх національних меншин.

Під час розмови свідок зрозумів, що ОСОБА_91 заляканий тими людьми, які вже перебували у приміщенні Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Так, ще підходячи до кабінету

ОСОБА_91, свідок бачив у холі значну кількість людей однотипного вигляду, які не були ні кримчанами, ні співробітниками спецслужб України.

Зайшовши до сесійної зали Верховної Ради Автономної Республіки Крим, свідок виявив відсутність кворуму для початку засідання. Це також було очевидно для ОСОБА_91.

Свідок взяв слово для виступу та почав переконувати присутніх депутатів не ухвалювати рішень після яких не буде вороття назад, а Крим прокинеться в хаосі, катастрофі, почнуться події, які вже далі вони контролювати не зможуть. Виступали і інші депутати Криму, які підтримали свідка, а також Народний депутат України ОСОБА_96.

Через деякий час ОСОБА_91 повідомив, що за відсутності кворуму позачергового засідання не буде.

Тоді свідок вийшов до людей, які зібралися на мітинг та повідомив, що кримським татарам, українцям, росіянам, євреям, іншим національностям, вдалося не допустити хаосу, вдалося утримати ситуацію, що з завтрашнього ранку всі починають обговорювати і вирішувати долю Криму. Виступали і інші, зокрема ОСОБА_30, який говорив майже теж саме, що й свідок.

Була якась ейфорія, що ситуацію вдалося втримати, що змогли уникнути чогось найстрашнішого. Свідок закликав людей, щоб ті розходилися, що вони своє завдання виконали і тепер влада має входити в свої повноваження. Люди розійшлися.

27 лютого 2014 року близько 4 год. 40 хв. свідка розбудив телефонний дзвінок. Телефонував начальник Головного управління Служби безпеки України в Криму, який повідомив, що приміщення Верховної Ради та Кабінету міністрів Автономної Республіки Крим захопили невідомі в масках, озброєні найсучаснішою зброєю і виходити на мітинг під Верховну Раду вже вкрай небезпечно.

Потім свідку почала надходити інформація про російські бронетранспортери, які прямували з м. Севастополя до м. Сімферополя, про блокування російськими військовослужбовцями аеропортів та військових частин.

27 лютого 2014 року, вже за відсутності проукраїнських депутатів, під контролем озброєних російських військових, «зібралася» Верховна Рада Автономної Республіки Крим, яка проголосувала за відставку ОСОБА_80 з посади Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим та про обрання на цю посаду ОСОБА_30.

Вже 1 березня 2014 року ОСОБА_30 звернувся до ОСОБА_17 з проханням допомогти утримати мир в Автономній Республіці Крим.

Свідок зазначив, що жодних проявів загроз життю чи правам національних меншин на той час в Автономній Республіці Крим не було. Всі інсинуації на зразок: «фашисти, бандерівці, руських вбивають», мали єдину мету - з точки зору міжнародного права виправдати незаконні дії Росії. Наводячи кримськотатарський вислів свідок зазначив, що: «для того щоб з'їсти своє ведмежа, ведмедиця спочатку має його очорнити, щоб не бачити кого вона з'їдає».

Росія створювала перешкоди для міжнародних спостерігачів, не пускаючи їх на територію півострова Крим, щоб ті не могли реально оцінити ситуацію, яка там відбувалася.

Свідок показав, що на той час не уявляв кінцевої мети усіх цих подій. Аж до 18 - 21 березня 2014 року, до включення Автономної Республіки Крим та м. Севастополя до складу Російської Федерації, свідок вважав, що відбувається «Абхазький сценарій», що буде лише

встановлено контроль над Кримом, щоб поставити Україну в незручні умови для подальших переговорів та утримання її в орбіті російської політики.

Свідок ОСОБА_96 суду показав, що станом на лютий-березень 2014 року був Народним депутатом України.

З особистих контактів з сином Президента України ОСОБА_12 ОСОБА_97 свідку відомо, що наприкінці 2013 року Росія тиснула на Україну у двох напрямках: перший - це участь Росії у приватизації стратегічних активів, другий - відмова України від Євроінтеграції.

Після подій 18-20 лютого 2014 року, масового вбивства людей у центрі м. Києва, 21 лютого 2014 року ОСОБА_12 залишив свою посаду та м. Київ. Одночасно з ОСОБА_12 залишили свої посади та територію України представники його уряду та правоохоронних органів. Відбувся своєрідний «вакуум» влади, який Верховна Рада України усунула лише 27 лютого 2014 року, коли було завершено формування нового уряду.

Цією ситуацією скористалася Російська Федерація, реалізувавши військову анексію частини території України - півострова Крим.

Будучи корінним кримчанином, все своє життя проживши у м. Сімферополі, а також безпосередньо перебуваючи на території півострова у 20-х числах лютого 2014 року, свідок повідомив суду про розвиток наступних подій.

23 лютого 2014 року на площі Нахімова у м. Севастополі відбувся мітинг, метою якого було обрання так званого «народного мера» - ОСОБА_98. В основному на вказаному мітингу були присутні працівники підприємства «Таврида-Електрик», власником якого є сам ОСОБА_98, працівники підприємства «Авліта», власником якого є ОСОБА_99 та перевдягнуті в цивільний одяг військовослужбовці Чорноморського флоту Російської Федерації, що і було першим проявом агресії Росії стосовно України.

Надалі свідку почала надходити інформація щодо нарощування російської військової присутності на території півострова Крим.

Розуміючи усю складність ситуації, що могла виникнути, за дорученням Голови Верховної Ради України, 26 лютого 2014 року ОСОБА_96 прибув в Парламент Автономної Республіки Крим у м. Сімферополі.

Піднявшись на шостий поверх будівлі (розташування апартаментів Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим ОСОБА_91), свідок побачив у холі до 30 чоловік характерної зовнішності, які не були ні працівниками апарату парламенту, ні мешканцями Криму. У приймальні ОСОБА_91 чергувало ще 5 таких же чоловік.

Зайшовши в кабінет до ОСОБА_91, свідок почав з ним спілкуватися. Зі слів ОСОБА_96, ОСОБА_91 перебував у «неадекватному стані»: у нього трусилися руки, мова була невиразною, а погляд блукаючим. Він постійно повторював, що у нас автономія, ми все вирішимо самі, а в Києві «хунта».

У відповідь на це ОСОБА_96 попросив ОСОБА_91 заспокоїтись, спробував пояснити, що формується нормальна влада, потрібно все врегулювати мирно.

Потім свідок спустився до сесійної зали парламенту, де виступив перед депутатами Автономної Республіки Крим. Пояснив, що на даний час формується нова центральна влада, поінформував про події в м. Києві. Після цього слово взяв ОСОБА_95, і спільними

зусиллями їм вдалося запобігти відкриттю сесії, оскільки для всіх була очевидною відсутність необхідного кворуму. Через деякий час ОСОБА_91 закрив сесію та залишив залу.

Разом з ОСОБА_95, ОСОБА_96 вийшов під парламент Криму. Там уже відбувався всім відомий мітинг, за участь у якому ОСОБА_100 просидів два роки у російській в'язниці.

Мітинг був ініційований Меджлісом, але на нього прийшли і представники інших національностей Криму, які вийшли сказати владі, що підтримують здоровий розвиток подій, а не те що планувалося.

Одночасно представники іншої сторони організували мітинг під антиукраїнськими гаслами. Цих людей було в рази менше і у своїй більшості вони були сформовані не кримчанами, а «кубанськими козаками». Свідок зазначив, що підтримка проросійських партій в Криму на останніх виборах до парламенту, була вкрай низькою.

Після штовханини, яку спровокували представники, що прибули на мітинг із м. Севастополя, людей заспокоїли та усі розійшлися.

У свідка склалося враження, що спроба перевороту на чолі з ОСОБА_91 зазнала поразки. Цього ж дня, задля подальшої нормалізації ситуації, свідок провів декілька зустрічей з депутатами Верховної Ради Автономної Республіки Крим на яких запевнив останніх, що інтереси Криму у повній мірі будуть враховані та реалізовані новим урядом. За наслідками зустрічей, свідок підрахував, що до 70 депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим готові підтримати новий уряд України.

Однак, розуміли це і представники влади Російської Федерації. Розуміли, що без прямого втручання, без прямої військової агресії, не вдасться реалізувати план щодо анексії півострова Крим.

Саме тому, у ніч на 27 лютого 2014 року, російський спецназ захопив уряд та парламент Криму, розпочалася відкрита фаза російської військової агресії.

28 лютого 2014 року відбулося ініційоване Україною засідання Ради Безпеки ООН. На вказаному засіданні Україна звинуватила Росію в агресії, і вже 1 березня 2014 року, на наступному засіданні Ради Безпеки ООН, США і Європейські країни зажадали від Росії пояснень своїх дій, а також виконання нею Будапештського меморандуму.

Тоді, у якості протидії, спробувавши якимось чином виправдатися та «заднім числом» легітимізувати введення своїх військ на територію України, 3 березня 2014 року Російська Федерація продемонструвала заяву ОСОБА_12

Вказана заява ОСОБА_12 також була використана за основу для отримання ОСОБА_17 від Ради Федерації дозволу на введення російських військ до України.

Заява ОСОБА_12 надала можливість російській стороні, зокрема, на Раді Безпеки ООН, спробувати легітимізувати військову агресію, звинуватити Україну в діях та загрозах, яких насправді не існувало та обґрунтувати потребу введення військ на територію України.

Для свідка очевидно, що ця заява з'явилася на замовлення російської влади, оскільки містить завідомо неправдиву інформацію про те, що хтось когось переслідує з політичних і мовних ознак в Криму і на Донбасі.

Свідок показав, що з 2010 року усі сфери економічного та політичного життя в Автономній Республіці Крим поступово були сформовані за принципом лояльності до «Партії регіонів»

та Президента України ОСОБА_12 Більш того, в Криму ніколи не було переслідувань російськомовного населення, а навпаки була проблема з використанням української мови, зокрема кількістю україномовних шкіл.

Свідок ОСОБА_87 суду показав, що станом на лютий 2014 року він був Народним депутатом України.

У кінці лютого 2014 року, за дорученням Голови Верховної Ради України, свідок прибув до Автономної Республіки Крим, де мав намір провести переговори з депутатами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, щоб зупинити ті руйнівні процеси, які розпочалися зі спроби оголошення незаконного референдуму.

Прибувши в аеропорт м. Сімферополя, свідок переконався, що той вже заблокований військовослужбовцями Російської Федерації. Декілька осіб намагалися його зупинити, зав'язалася сутичка, однак, свідку вдалося прорватися через оточення.

Відразу ОСОБА_87 дав прес-конференцію присутнім журналістам, окреслив мету свого прибуття до Автономної Республіки Крим. Повідомив, що українська влада готова зробити все, щоб урегулювати ситуацію, готова створити робочу групу з Народних депутатів України та депутатів Автономної Республіки Крим, щоб спільними зусиллями вирішити всі проблемні питання.

Прибувши до приміщення Верховної Ради Автономної Республіки Крим, свідок пересвідчився, що воно оточене військовослужбовцями Російської Федерації та так званою «кримською самообороною», дії якої координували спецслужби Росії.

Негайно була віддана команда заблокувати свідка та не дати йому потрапити до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, що і було виконано провокаторами з «кримської самооборони».

Свідок також показав суду, що станом на лютий-травень 2014 року скоординовані Російською Федерацією прояви сепаратизму відбувалися не лише в Автономній Республіці Крим, але й у інших регіонах України. Зокрема, в містах Харкові та Одесі, де українській владі вдалося утримати територіальну цілісність Держави.

Свідок ОСОБА_101 суду показав, що в умовах суспільно-політичної кризи, у ніч на 22 лютого 2014 року, Президент України ОСОБА_12, відмовившись від виконання Угоди з опозицією про врегулювання кризи від 21 лютого 2014 року, припинив виконувати свої конституційні обов'язки Президента та залишив м. Київ.

У вказаних умовах, 22 лютого 2014 року Верховна Рада України, враховуючи, що ситуація в країні загрожувала керованості держави, виходячи з обставин крайньої необхідності, конституційною більшістю голосів визнала, що Президент України ОСОБА_12 у неконституційний спосіб самоусунувся від здійснення конституційних повноважень, є таким, що не виконує свої обов'язки, та почала формувати новий уряд.

Суспільно-політичною кризою у Державі скористалася Російська Федерація, розпочавши військову агресію проти України.

Свідок пояснив суду, що саме євроінтеграційний курс розвитку України, підготовка до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору були розцінені представниками влади Російської Федерації, як безпосередня загроза економічним та геополітичним інтересам Росії, що сприятиме втраті впливу над політичними процесами в Україні та

позбавить контролю над її економічною діяльністю. Саме це стало підставою військової агресії Російської Федерації щодо України.

27 лютого 2014 року свідка було призначено на посаду Прем'єр-міністра України.

Беручи до уваги очевидні факти агресії Російської Федерації щодо України, свідок негайно доручив виконуючому обов'язки Міністра закордонних справ України ОСОБА_102 скликати засідання Ради Безпеки ООН.

Це доручення було передано Постійному представнику України при ООН, який 28 лютого 2014 року повідомив міжнародне співтовариство, що Росія, в порушення Статуту ООН, Резолюції ООН 1974 року та Будапештського меморандуму, здійснює військову агресію проти України. Члени Ради Безпеки почали публічно звинувачувати Росію в агресії та поставили вимогу щодо прийняття резолюції Ради Безпеки ООН, яка б могла її зупинити.

Однак, вже на наступному засіданні Ради Безпеки ООН, з метою введення в оману міжнародної спільноти щодо дійсної ситуації в Україні, виправдання агресії та легітимізації військового вторгнення на територію України, Росія продемонструвала заяву начебто легітимного Президента ОСОБА_12, який сам запросив російські війська на територію України.

Таким чином, будь-які спроби ухвалення Резолюції Ради Безпеки ООН були б ветоані Російською Федерацією, як одним із п'яти постійних членів Ради Безпеки, у тому числі з посиланням на звернення начебто легітимного Президента України ОСОБА_12

Свідок показав, що з метою врегулювання суспільно-політичної кризи в Україні, до Автономної Республіки Крим були направлені Народні депутати України, зокрема ОСОБА_96 та ОСОБА_87, а сам свідок, будучи керівником уряду, гарантував Автономній Республіці Крим не лише збереження, але і розширення її автономії. Однак, усі спроби налагодження відповідного суспільно - політичного діалогу були заблоковані Російською Федерацією.

Також, свідок показав, що реалізація операції щодо окупації півострова Крим розпочалася набагато раніше, з часу підписання ОСОБА_12 у 2010 році «Харківських угод», які продовжили до 2042 року перебування на території Автономної Республіки Крим Чорноморського флоту Російської Федерації, з наповнення, за час президентства ОСОБА_12, проросійськими кадрами, а інколи, навіть призначення на керівні посади Збройних Сил України та Служби безпеки України - громадян Росії.

Свідок ОСОБА_51 (Голова Верховної Ради України з 22 лютого 2014 року та виконуючий обов'язки Президента України з 23 лютого 2014 року) суду показав, що після подій 18-20 лютого 2014 року, масового вбивства людей у центрі м. Києва, 21 лютого 2014 року ОСОБА_12 припинив виконувати свої обов'язки, залишив свою посаду та м. Київ. Разом з ОСОБА_12 залишили територію України та свої посади представники його уряду та правоохоронних органів.

В умовах фактичної некерованості Держави, 22 лютого 2014 року Верховна Рада України пішла на вимушений крок, виходячи з обставин крайньої необхідності, конституційною більшістю голосів визнала, що Президент України ОСОБА_12 у неконституційний спосіб самоусунувся від здійснення конституційних повноважень та є таким, що не виконує свої обов'язки.

Одразу, на сході та півдні України, Російською Федерацією почали інспіруватися прояви сепаратизму з гаслами невизнання центральних органів влади, захоплення органів місцевої влади та відокремлення цих регіонів від України.

Найскладніша ситуація була в Автономній Республіці Крим, де сепаратистські прояви у своїй прихованій фазі розпочалися ще 20 лютого 2014 року за підтримки регулярних військ Російської Федерації, зокрема військовослужбовців Чорноморського флоту, а з 27 лютого 2014 року, з моменту захоплення російськими військовослужбовцями парламенту та уряду Автономної Республіки Крим - розпочалася активна та відкрита фаза окупації півострова Крим.

Одночасно з цим, за даними української розвідки, на північному та східному кордонах України концентрувались Збройні Сили Російської Федерації з метою вторгнення на материкову частину України.

Загроза вторгнення стала цілком реальною після надання Радою Федерації 1 березня 2014 року дозволу на використання Президентом Росії Збройних Сил Російської Федерації на території України.

Таким чином, військово-політичне керівництво Російської Федерації, використовуючи зорганізовані ним сепаратистські прояви, тимчасову розбалансованість української влади, а надалі і лист нібито легітимного Президента України ОСОБА_12 про запрошення збройних сил Росії на територію України, шляхом військової агресії, планувало взяти під контроль м. Київ, південь і схід України, повернути ОСОБА_12 його владні повноваження та свій політичний вплив над Україною.

Завдяки швидкій реакції української влади, мобілізації українського народу, швидкому відновленню боєздатності Збройних Сил України, ці плани Російської Федерації реалізовані не були.

Однак, Автономна Республіка Крим, за допомогою регулярних російських військ, які у цей час у значній кількості були перекинуті на територію півострова Крим, була окупована та надалі анексована Російською Федерацією.

Свідок зазначив, що у Російській Федерації не було жодного дієвого аргументу для виправдання перед міжнародним співтовариством своєї агресії проти України, однак на Раді Безпеки ООН такий аргумент знайшовся - лист ОСОБА_12 про необхідність введення російських військ на територію України.

Також, свідок показав, що безпосереднє втілення операції щодо окупації півострова Крим розпочалося набагато раніше, задовго до подій на «Євромайдані», про що свідчать цілеспрямоване зниження за час президентства ОСОБА_12 боєздатності української армії, підписання «Харківських угод», наповнення проросійськими кадрами керівного складу Збройних Сил України та Служби безпеки України, потурання антиукраїнській - проросійській пропаганді сепаратизму на сході країни та в Автономній Республіці Крим.

Свідок ОСОБА_103 суду показав, що 27 лютого 2014 року його було призначено Секретарем Ради національної безпеки і оборони України.

Євроінтеграційний та пронатовський курс розвитку України були розцінені представниками влади Російської Федерації, як безпосередня загроза геополітичним інтересам Росії. Саме це стало підставою військової агресії Російської Федерації щодо України у лютому 2014 року.

Після подій 18-20 лютого 2014 року, масового вбивства людей у центрі м. Києва, у період гострої суспільно-політичної кризи, 21 лютого 2014 року ОСОБА_12 припинив виконувати обов'язки Президента України та залишив м. Київ.

Одночасно з ОСОБА_12 залишили свої посади та територію України керівники правоохоронних органів та Збройних Сил України.

Вказаною ситуацією скористалася Російська Федерація, розпочавши відкриту військову агресію щодо України в Автономній Республіці Крим.

В умовах розбалансованості всієї вертикалі влади, збройних сил та правоохоронних органів, Україна звернулася до міжнародних організацій, у першу чергу до ООН та держав - гарантів Будапештського меморандуму, за допомогою у підтримці суверенітету і територіальної цілісності України. Звернулася з вимогою припинити військову агресію Російської Федерації.

На протидію позиції України, на одному з засідань Ради Безпеки ООН, Російська Федерація зачитала лист ОСОБА_12 до Президента Росії ОСОБА_17 з проханням ввести російські війська на територію України.

Вказаним листом Російська Федерація не лише спробувала легітимізувати збройну агресію проти України, але і деморалізувати органи місцевої влади, військовослужбовців та правоохоронні органи України, адже у своєму зверненні ОСОБА_12, називаючи себе Президентом України, повідомив про державний переворот та нібито неконституційність центральних органів влади України.

Для багатьох українських підрозділів, які мали бути задіяні для захисту державного суверенітету, цей лист став підставою для невиконання рішень та наказів центральних органів влади, а в деяких випадках навіть для переходу на бік Російської Федерації.

Також, свідок показав, що підготовка до операції щодо окупації півострова Крим проводилася ще набагато раніше, про що свідчить підписання у 2010 році «Харківських угод» та цілеспрямоване зниження за час президентства ОСОБА_12 боєздатності Української армії.

Свідок ОСОБА_104 суду показав, що з 22 лютого 2014 року він виконував обов'язки Міністра внутрішніх справ України.

На той час на території Харківської, Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Запорізької, Херсонської, Миколаївської областей, а також на території Автономної Республіки Крим, Російською Федерацією інспірувалися сепаратистські прояви у вигляді публічних акцій, провокацій, захоплення державних установ тощо.

Найскладніша ситуація була в Автономній Республіці Крим, де вказані акції проходили за підтримки регулярних військ Російської Федерації, зокрема військовослужбовців Чорноморського флоту.

Так, 23 лютого 2014 року у м. Севастополі було проведено мітинг, на якому нібито було обрано так званого «народного мера». Одразу після цього з'явилися російські військовослужбовці у формі без розпізнавальних знаків, так звані «зелені чоловічки», які захопили парламент Криму, розпочали блокувати та захоплювати управління міліції, українські військові частини, кораблі, аеропорти та дороги. Після цього російські військовослужбовці примусили частину депутатів Автономної Республіки Крим ухвалити сепаратистські рішення спрямовані на подальшу анексію півострова Крим.

Маючи інформацію, що ОСОБА_12 знаходиться на території півострова Крим, з 23 на 24 лютого 2014 року ОСОБА_104 прибув до Автономної Республіки Крим, щоб з'ясувати його позицію щодо цих подій, спробувати переконати останнього повернутися до виконання обов'язків Президента України та стабілізувати ситуацію в Державі.

Зустрічі з ОСОБА_12 не відбулося, оскільки останній, відмовившись від державної охорони, у ніч з 23 на 24 лютого 2014 року, за допомогою російських військових залишив територію України та відбув до Росії.

Україні вдалося стабілізувати ситуацію в Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській та Миколаївській областях, частково вдалося це і в Донецькій та Луганській областях.

Однак, Автономна Республіка Крим, за допомогою регулярних російських військ, була окупована та анексована Російською Федерацією.

Всі події щодо окупації та анексії півострова Крим відбувалися на фоні заяви ОСОБА_12, що була продемонстрована на засіданні Ради Безпеки ООН. Свідок показав, що підписуючи вказану заяву, ОСОБА_12 мав намір за допомогою збройних сил Росії у силовий спосіб повернути собі всю повноту влади в Україні.

Свідок ОСОБА_105 суду показав, що з 24 лютого 2014 року обіймав посаду Голови Служби безпеки України.

Після подій 18-20 лютого 2014 року, масового вбивства людей у центрі м. Києва, 21 лютого 2014 року ОСОБА_12 залишив свою посаду та м. Київ, а у ніч з 23 на 24 лютого 2014 року, за допомогою російських військовослужбовців, залишив територію України. Одночасно з ОСОБА_12 припинили виконувати свої обов'язки і за допомогою російських військовослужбовців залишили Україну тодішній керівник Служби безпеки України ОСОБА_78, його перший заступник та керівник антитерористичного центру.

З 24 лютого 2014 року свідок, як голова Служби безпеки України, почав отримувати розвідувальну інформацію щодо проявів російської збройної агресії в Автономній Республіці Крим: передислокацію з 20 лютого 2014 року на півострів Крим значної кількості військовослужбовців та техніки, захоплення російськими військовими диверсантами парламенту та уряду Криму, блокування та захоплення українських військових частин, кораблів, аеропортів, залізничних вокзалів та доріг.

Свідок повідомив суду, що Службі безпеки України не вдалося організувати ефективні заходи щодо протидії агресії, оскільки переважна більшість співробітників Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі зрадили присязі та перейшли на службу до ФСБ Росії.

Разом з цим, правоохоронним органам та Службі безпеки України вдалося запобігти реалізації Російською Федерацією подібних «сценаріїв» в містах Харкові та Одесі, Херсонській та частково в Донецькій та Луганській областях, в інших регіонах України. Зокрема, були зупинені прояви профінансованого Російською Федерацією сепаратизму, затримані диверсійні групи, що проникали на територію України з Росії, вилучена вибухівка та зброя, за допомогою якої Росія мала намір дестабілізувати ситуацію в Україні, у тому числі у м. Києві.

З 24 лютого 2014 року усі докази російської військової агресії та окупації півострова Крим свідок скеровував Постійному представнику України при ООН ОСОБА_106

Також, ОСОБА_105 показав, що маючи інформацію, що ОСОБА_12 знаходиться на території півострова Крим, 23 лютого 2014 року спробував затримати останнього, оскільки мав докази причетності ОСОБА_12 до вбивств в центрі м. Києва 18-20 лютого 2014 року.

Затримати ОСОБА_12 йому не вдалося, оскільки останній, відмовившись від державної охорони, у ніч з 23 на 24 лютого 2014 року, за допомогою російських військових, залишив територію України та відбув до Росії.

Також, свідок показав, що підготовка до операції щодо окупації півострова Крим проводилася ще набагато раніше, задовго до подій на «Євромайдані», про що свідчить наповнення проросійськими кадрами керівного складу Служби безпеки України.

Свідок ОСОБА_106 суду показав, що станом на лютий - березень 2014 року він обіймав посаду Постійного представника України при ООН.

27 лютого 2014 року агресія Російської Федерації стосовно України стала очевидною. Саме 27 лютого 2014 року російськими військовими був захоплений парламент Автономної Республіки Крим, розпочалося блокування та захоплення аеропортів, інших військових об'єктів.

Оцінюючи вказані дії, як пряме порушення вимог Резолюції ООН «Визначення агресії», а саме станом на 27 лютого 2014 року, як надіслання Росією озброєних найманців для застосування сили проти України, було вирішено негайно ініціювати проведення термінового засідання Ради Безпеки ООН.

Засідання відбулося 28 лютого 2014 року. Засідання було закрите, однак саме на ньому помічник Генерального Секретаря ООН вперше повідомив присутніх про вказану ситуацію в Автономній Республіці Крим.

Разом з цим, станом на 1 березня 2014 року, ситуація продовжила загострюватися. Рада Федерації Російської Федерації приймає рішення про підтримку прохання Президента Росії щодо направлення військових підрозділів в Україну. Засідання Ради Федерації стало підставою проведення 7124-го засідання Ради Безпеки ООН.

Вже 1 березня 2014 року на 7124-му відкритому засіданні Ради Безпеки ООН ОСОБА_106 вперше публічно оцінив дії Росії, як акт агресії проти України. У своїх виступах позицію свідка підтримали члени Ради Безпеки ООН.

Саме 1 березня 2014 року, відповідаючи на висловлені проти Росії звинувачення, Представник Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 почав будувати лінію захисту, яка мала виправдати інтервенцію в очах міжнародної спільноти, «підганяючи» її під окремі норми міжнародного права.

ОСОБА_29 намагався переконати присутніх, що в Україні відбувся державний переворот, а інтервенція здійснюється задля захисту громадян Росії, Чорноморського флоту та російськомовного населення Криму. Для обґрунтування гуманітарної інтервенції ОСОБА_29 озвучив послання ОСОБА_30 до ОСОБА_17 та повідомив, що ОСОБА_30 підтримав ОСОБА_12

Позиція ОСОБА_29 була розкритикована членами Ради Безпеки, як така, що не ґрунтувалася ні на вимогах міжнародного права, ні на фактичній ситуації в Автономній Республіці Крим: не було жодної підтвердженої загрози для населення Криму, а ОСОБА_30, згідно ст. 51 Статуту ООН, не є тією особою, яка може запрошувати збройні сили іноземної держави.

Вже 3 березня 2014 року ОСОБА_29 спробував виправити ситуацію. Російська Федерація сама скликає засідання Ради Безпеки ООН, на якому демонструє заяву ОСОБА_12

Так, на 7125-му відкритому засіданні Ради Безпеки ООН ОСОБА_29 побудував наступну лінію виправдання Російської інтервенції в Україну: повідомив про державний переворот в Україні, а також про «бандерівців», «націоналістів» та «бандитів», які мають намір атакувати Крим; все що робить Росія - легітимно, оскільки є потреба захисту громадян Росії та Чорноморського флоту; повідомив, що у нього є доручення довести до відома членів Ради Безпеки звернення Президента України ОСОБА_12

Далі, ОСОБА_29 виймає, цитує та демонструє всім присутнім заяву ОСОБА_12 в якій останній закликає Російську Федерацію для забезпечення порядку та миру ввести війська в Україну.

Ще зранку 3 березня 2014 року делегація Російської Федерації надала цій заяві статус офіційного документа Ради Безпеки ООН.

Таким чином, заява ОСОБА_12 була останньою ланкою, яка мала переконати міжнародну спільноту в легітимності гуманітарної інтервенції Росії. Створити уяву, що це ніяка не агресія, що легітимна влада України в особі легітимного Президента сама запросила війська іноземної держави, щоб допомогти захистити життя людей.

Надалі, заява ОСОБА_12 ускладнила роботу України по відстоюванню лінії захисту національних інтересів України, як на засіданнях Ради Безпеки ООН, так і під час ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН Резолюції «Територіальна цілісність України». Зокрема, представники Куби, Венесуели, Північної Кореї і Болівії посилались на заяву ОСОБА_12, обґрунтовуючи, чому вони голосують проти вказаної Резолюції.

За допомогою заяви ОСОБА_12 Росія протидіяла позиції України, яка обґрунтовано звинувачувала Російську Федерацію в агресії, окупації та подальшій анексії півострова Крим.

Свідок зазначив, що всі члени Ради Безпеки ООН підтримали територіальну цілісність України, включно з Китаєм, який є традиційним союзником Росії в інших питаннях.

Зокрема, посол Франції ОСОБА_197, відповідаючи після засідання Ради Безпеки ООН 3 березня 2014 року на питання журналістів, чи не фальшивий документ демонстрував ОСОБА_29, відповів: «Документ не фальшивий - фальшивий президент».

Сама анексія, на думку свідка, переслідувала, як геополітичну мету - протистояння Росії та Заходу, так і військову - збереження Чорноморського флоту Російської Федерації на території України.

Свідок ОСОБА_108 суду показав, що до останнього часу обіймав посаду радника Постійного представника України при ООН.

Наприкінці лютого 2014 року представництво України при ООН отримало офіційну інформацію про початок агресії Російської Федерації стосовно України: захоплення російськими військовими Кабінету міністрів та Верховної Ради Автономної Республіки Крим, захоплення аеропортів; перекидання літаків та гелікоптерів з російськими військовими на територію України тощо. Всі ці дії кваліфікувалися, як вчинення агресії та були прямим порушенням Будапештського меморандуму та великого договору про дружбу між Росією та Україною.

Реагуючи на вказані події, Україна ініціювала засідання Ради Безпеки ООН 28 лютого та 1 березня 2014 року.

Засідання Ради Безпеки 3 березня 2014 року було скликане вже російською стороною. Саме на ньому було продемонстровано заяву ОСОБА_12 з закликом введення військ Росії на територію України. Цією заявою Російська Федерація спробувала легітимізувати агресію Росії проти України.

Свідок ОСОБА_109 суду показав, що станом на лютий - березень 2014 року він обіймав посаду радника Постійного представника України при ООН.

Наприкінці лютого 2014 року представництво України при ООН отримало офіційну інформацію про початок агресії Російської Федерації стосовно України: захоплення російськими військовими державних установ, блокування та захоплення портів у м. Феодосії, аеропорту «Бельбек» у м. Севастополі; перекидання літаків з російськими військовими на захоплений аеропорт тощо. Всі ці ворожі дії, згідно Резолюції Генеральної асамблеї ООН 1974 року, кваліфікувалися, як вчинення агресії.

Вимагаючи від Ради Безпеки ООН зупинити дії Росії, Україною були ініційовані засідання Ради Безпеки 28 лютого та 1 березня 2014 року.

Однак, вже 3 березня 2014 року на засіданні Ради Безпеки ООН, намагаючись якимось чином виправдати чи знайти юридичні підстави своїх дій, Росія продемонструвала заяву ОСОБА_12 щодо використання російських військ на території України. Вважалося, що цей лист послабить позицію України на Раді Безпеки ООН та, відповідно, посилить позицію Росії.

Свідок ОСОБА_102 суду показав, що з 27 лютого 2014 року обіймав посаду виконуючого обов'язки Міністра закордонних справ України.

Одразу після призначення, свідок отримав офіційну інформацію про початок російської агресії: захоплення адміністративних будівель, аеропортів, блокування військових частин, перекидання великої кількості російських військових на територію Автономної Республіки Крим.

Свідок зазначив, що інформація, яку Міністерство закордонних справ України отримувало безпосередньо від Міністерства оборони, Прикордонної служби та Служби безпеки України, а також та інформація, що станом на 27 лютого 2014 року вже активно розповсюджувалася в засобах масової інформації, мережі Інтернет, не залишала будь-яких сумнівів щодо участі саме регулярних військ Росії в агресії стосовно України.

Одразу Україна повідомила про початок агресії Організацію Об'єднаних Націй, Європейський Союз та Раду Європи, скерувала ноти протесту до Російської Федерації.

За дорученням свідка, 28 лютого та 1 березня 2014 року Постійний представник України при ООН ОСОБА_106 домігся скликання засідань Ради Безпеки ООН, яка мала повноваження відреагувати на акт агресії.

У переважній більшості члени Ради Безпеки ООН вказали Російській Федерації на неправомірність її дій.

Однак, вже 3 березня 2014 року Російська Федерація скликала чергове засідання Ради Безпеки ООН, на якому аргументувала введення військ до Криму зверненням Президента України ОСОБА_12

За ініціативою Російської Федерації, заяві ОСОБА_12 був наданий статус офіційного документу Ради Безпеки ООН.

Звернення надавало Росії додаткові аргументи для блокування будь-яких рішень Ради Безпеки спрямованих на припинення агресії щодо України.

Щодо направлених Російській Федерації дипломатичних нот свідок показав, що Україна запропонувала Росії невідкладно провести консультації згідно Договору про дружбу, співробітництво і партнерство, а також у відповідності до Будапештського меморандуму, на що отримала відмову.

Свідок ОСОБА_110 суду показав, що станом на лютий-березень 2014 року обіймав посаду директора Департаменту міжнародних організацій Міністерства закордонних справ України.

Ще до початку російської агресії Міністерство закордонних справ України володіло інформацією про існування воєнної загрози зі сторони Росії. Принаймні з перемоги на президентських виборах ОСОБА_111 у 2005 році, Російська Федерація усвідомила, що звичайними методами Україну не утримати; почалося ретельне планування інших - військових та паравійськових методів.

Щонайменше з 27 лютого 2014 року свідку було відомо про початок російської агресії в Автономній Республіці Крим. Зокрема, регулярні війська Російської Федерації, за підтримки так званих «ополченців» з місцевого населення, захопили та заблокували державні установи, аеропорти та військові частини України.

Інформація про вказані події була негайно направлена до міжнародних установ, передусім до ООН.

За листом Постійного представника України при ООН ОСОБА_106 28 лютого 2014 року була скликана Рада Безпеки ООН, на закритому засіданні якої ОСОБА_106 повідомив про відомі на той час факти російської агресії.

Наступного дня, 1 березня 2014 року, у зв'язку з розглядом Радою Федерації питання про надання Президенту Російської Федерації дозволу на використання Збройних Сил на всій території України, на вимогу української сторони, відбулося відкрите засідання Ради Безпеки ООН.

Позиція Російської Федерації на Раді Безпеки як 28 лютого, так і 1 березня 2014 року була вкрай непередбачувана та дещо розгублена.

Лише 3 березня 2014 року Росія спробувала пояснити свої дії членам Ради Безпеки: легітимний Президент України сам звернувся з проханням застосувати підрозділи Збройних Сил Російської Федерації на території всієї України.

ОСОБА_29, будучи надзвичайним і повноважним послом, відповідно до Віденської конвенції, діючи від імені Президента та уряду Російської Федерації в присутності щонайменше 15-ти країн 3 березня 2014 року офіційно продемонстрував, а перед цим надав статус офіційного документа Ради Безпеки ООН, фотокопію оригіналу листа ОСОБА_12

Засідання Ради Безпеки ООН 3 березня 2014 року було ініційоване Російською Федерацією, оскільки на останню чинився шалений тиск; ОСОБА_29 мав вийти на засідання Ради Безпеки з поясненнями дій Росії, оскільки це був безпрецедентний випадок в історії ООН після закінчення «холодної війни», коли постійний член Ради Безпеки ООН (Росія) вчинив такі грубі порушення Статуту ООН.

Свідок ОСОБА_112 суду показав, що станом на лютий-березень 2014 року обіймав посаду заступника директора Політичного департаменту -начальника відділу політичного аналізу Міністерства закордонних справ України.

В силу своїх функціональних обов'язків він підтримував тісні зв'язки з Міністерством оборони і Державною прикордонною службою України.

27 лютого 2014 року з інформації наданої вказаними установами, свідку став відомий перший факт вчинення акту агресії Російською Федерацією щодо України: незаконну посадку в Автономній Республіці Крим 4 військових транспортних літаків, а потім, про посадку ще 10 військових літаків, яка також не була погоджена з компетентними органами України.

Інформація про вказані події була негайно направлена до міжнародних установ, передусім до ООН.

Також, Україна запропонувала Росії невідкладно провести консультації згідно Договору про дружбу, співробітництво і партнерство та у відповідності до Будапештського меморандуму, на що отримала відмову.

Свідок ОСОБА_113 суду показав, що з грудня 2015 року займає посаду Постійного представника України при ООН.

У 2017 році він отримав запит від Генеральної прокуратури України з проханням отримати у Секретаріаті ООН завірену копію документа, який містив звернення колишнього Президента України ОСОБА_12 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили Російської Федерації на території України. Після отримання запиту, свідок звернувся з дипломатичною нотою до Секретаріату ООН та через декілька днів отримав запитуваний документ, який був переданий Генеральній прокуратурі України.

Також, свідок показав, що станом на лютий - березень 2014 року він проживав у м. Москві, оскільки обіймав посаду Посла України в Російській Федерації.

27 лютого 2014 року із засобів масової інформації стали очевидними факти появи російських військових в Криму. Щоправда російська сторона це заперечувала, говорячи, що це підрозділи Чорноморського флоту. Однак, навіть з російських новин було зрозуміло, що це додаткові підрозділи, які перекинуті з Російської Федерації до України.

3 березня 2014 року Російська Федерація скликала засідання Ради Безпеки ООН. Головною метою засідання була демонстрація листа ОСОБА_12 з проханням ввести війська на територію України. Цей лист, на думку російської сторони, виправдовував їх дії в Криму та був головним аргументом пояснення введення російських військ на територію Криму.

Україна запропонувала Росії невідкладно провести консультації згідно Договору про дружбу, направила десяток нот, однак Росія їх проігнорувала.

Як вбачається з досліджених судом документів, зокрема нот Міністерства закордонних справ України, останнє з 26 лютого 2014 року розпочало здійснювати реагування з усіх фактів, зафіксованих Міністерством оборони України та Державною прикордонною службою України, стосовно порушення Російською Федерацією умов базових угод щодо тимчасового перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України та незаконного перебування інших підрозділів Збройних Сил Російської Федерації в Україні, починаючи з 21 лютого 2014 року.

Російську Федерацію закликано утриматись від введення військової техніки та військовослужбовців Чорноморського флоту до м. Сімферополя, інших населених пунктів України, закликано утриматись від участі військовослужбовців Чорноморського флоту і громадян Російської Федерації у громадсько-політичних заходах на території України, припинити протиправні дії Збройних Сил Російської Федерації, які прибувають з Росії до України.

Російській Федерації заявлені протести щодо грубого порушення державного кордону, порядку використання повітряного простору України, з вимогами надання відповідних пояснень і припинення вчинення недружніх дій по відношенню до України.

Заявлено вимоги щодо неухильного дотримання Російською Федерацією кількісних показників особового складу, озброєнь і військової техніки Чорноморського флоту Російської Федерації, невідкладного повернення військовослужбовців і військової техніки Чорноморського флоту Російської Федерації до місць їх дислокації, негайного виведення за межі території України всіх військових формувань, підрозділів, бойової та військової техніки Збройних Сил Російської Федерації, розміщення яких не передбачено умовами тимчасового перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України.

З метою деескалації та врегулювання ситуації, російській стороні запропоновано невідкладно провести консультації у рамках Робочої групи з військово-політичних питань, зустріч Співголів Підкомісії з питань функціонування Чорноморського флоту Російської Федерації та його перебування на території України, консультації згідно зі ст. 7 Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Російською Федерацією від 31 травня 1997 року, а також консультації у відповідності до п. 6 Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року.

Натомість, Російська Федерація відмовилася від проведення усіх зазначених консультацій (ноти Міністерства закордонних справ Російської Федерації №2770/2дснг від 28 лютого 2014 року, №2774/2дснг від 28 лютого 2014 року).

Зокрема, у ноті №2774/2дснг від 28 лютого 2014 року Російська Федерація зазначила, що розглядає події, які відбуваються в Автономній Республіці Крим, як наслідок внутрішньо-політичних процесів останнього часу «на Україні», і в цьому контексті не вбачає необхідності у проведенні запропонованих Україною консультацій (т. 32, а.с. 23-63; т. 47, а.с. 30-36, 43-98).

Протоколом огляду від 15.11.2016 в мережі Інтернет був оглянутий відеозапис: «ІНФОРМАЦІЯ_55». Зазначений відеозапис збережений на оптичний диск, який є додатком до вказаного протоколу (т. 35, а.с. 1-9).

У судовому засіданні 21.09.2017 безпосередньо переглянуто вказаний відеозапис (т. 35, а.с. 9).

Зокрема, переглядом відеозапису, що міститься у відеофайлі під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_56» встановлено, що на запитання журналіста (наводиться мовою оригіналу): «Канал «Украина» ОСОБА_116. ОСОБА_12, скажите, будете ли Вы просить военной поддержки Российской Федерации в связи с ситуацией в Крыму?», ОСОБА_12 відповів (наводиться мовою оригіналу): «Первое, я считаю, что любая, любые военные действия в данной ситуации не допустимы, любые. И я не собираюсь обращаться за военной поддержкой. Я считаю, что Украина должна оставаться единой и неделимой».

Згідно протоколу огляду від 07 жовтня 2016 року оглянуто офіційний веб-сайт ООН на якому розміщені відеофайли засідань Ради Безпеки ООН; були оглянуті відеофайли 7124-го та 7125-го засідання Ради Безпеки ООН.

Під час огляду відеофайлу 7124-го засідання Ради безпеки ООН від 01.03.2014 було досліджено виступ Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29, під час якого останній повідомив, що (наводиться мовою оригіналу): «В этих условиях, упомянутый мной, председатель совета министров Крыма, ОСОБА_30 обратился к Президенту России с просьбой об оказании помощи в восстановлении спокойствия в Крыму. По имеющейся информации, это обращение поддержал и ОСОБА_12, отстранение которого от власти, мы считаем, не было проведено законным способом. В результате этого обращения Президент России в соответствии с нашими конституционными процедурами направил в Совет Федерации следующее обращение: «В связи с экстраординарной ситуацией, сложившейся на Украине, угрозой жизни граждан Российской Федерации, наших соотечественников, личного состава воинского контингента Вооружённых Сил Российской Федерации, дислоцирующегося в соответствии с международным договором на территории Украины (Автономная Республика Крым), на основании пункта «г» части 1 статьи 102 Конституции Российской Федерации вношу в Совет Федерации Федерального Собрания Российской Федерации обращение об использовании Вооружённых Сил Российской Федерации на территории Украины до нормализации общественно-политической обстановки в этой стране».

Під час огляду відеофайлу 7125-го засідання Ради Безпеки ООН від 03.03.2014 було встановлено виступ Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29, під час якого останній повідомив що (наводиться мовою оригіналу): «Госпожа председатель, сегодня я уполномочен сообщить также следующее... Президентом России получено следующее обращение Президента Украины ОСОБА_12, я цитирую: «Заявление Президента Украины. Как законно избранный Президент Украины заявляю. События на Майдане, незаконный захват власти в Киеве, привели к тому, что Украина оказалась на пороге гражданской войны. В стране царят хаос и анархия, жизнь, безопасность и права людей, особенно на Юго-Востоке и Крыму, - под угрозой. Под воздействием западных стран осуществляется открытый террор и насилие, люди преследуются по политическим и языковым признакам. В этой связи обращаюсь к Президенту России ОСОБА_17 с просьбой использовать Вооруженные Силы Российской Федерации для восстановления законности, мира, правопорядка, стабильности и защиты населения Украины. ОСОБА_12 1 марта 2014 года». Уважаемые коллеги я имею возможность продемонстрировать всем собравшимся фотокопию оригинала этого обращения Президента Украины к Президенту России» (т. 32, а.с. 297-301).

В судовому засіданні 10.08.2017 переглянуті зазначені відеозаписи безпосередньо з офіційного веб-сайту ООН. За наслідками перегляду судом встановлено, що текст виступу Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 відображений в протоколі огляду від 07 жовтня 2016 року відповідає сказаному ним на 7124-му та 7125-му засіданнях Ради безпеки ООН.

Згідно стенограми 7123-го (закритого) засідання Ради Безпеки ООН, останнє розпочалося о 15 год. 05 хв. 28 лютого 2014 року в м. Нью-Йорку. Засідання було скликано за ініціативою Голови Ради Безпеки ООН у лютому 2014 року - Постійного представника Литви при ООН.

На повістку дня було винесено лише одне питання: «Лист Постійного представника України при ООН від 28 лютого 2014 року на ім'я Голови Ради Безпеки (S/2014/136)».

Під час засідання помічник Генерального секретаря ООН з політичних питань проінформував присутніх про події в Україні:

-21 листопада 2013 року уряд Президента України ОСОБА_12 повідомив про відстрочку перемовин щодо підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що викликало масові демонстрації в м. Києві та інших частинах України;

-інформував присутніх про дії поліції щодо демонстрантів 30 листопада 2013 року та їх наслідки у вигляді 300 000-ї демонстрації у м. Києві та захоплення мітингуючими мерії м. Києва;

-повідомив про публічну заяву Генерального секретаря ООН від 2 грудня 2013 року, в якій той закликав до діалогу, деескалації насилля та дотримання прав на свободу слова та мирних зібрань;

-5 та 6 грудня, заступник Генерального Секретаря ООН, перебуваючи у м. Києві, став свідком загострення ситуації, про що доповів Генеральному Секретарю;

-8 грудня 2013 року Генеральний Секретар ООН зателефонував Президенту України ОСОБА_12 та наполегливо закликав його утриматися від насилля. ОСОБА_12 запевнив, що з метою зниження напруги розпочне переговори з опозицією;

-проінформував, що 22 січня 2014 року мали місце перші випадки загибелі мітингуючих від застосування бойових патронів;

-24 січня 2014 Генеральний секретар ООН знову зателефонував ОСОБА_12, наполегливо закликав його припинити насилля та відновити діалог спрямований на мирне врегулювання кризи в Україні;

-6 лютого 2014 року Генеральний Секретар ООН під час проведення Олімпійських ігор в м. Сочі мав зустріч з Президентом України ОСОБА_12, під час якої останній запевнив, що ситуація в Україні нормалізується і що потреби в міжнародній допомозі немає;

-однак, у період 18-20 лютого 2014 року у результаті ескалації зіткнень загинуло понад 70 мітингуючих та поліцейських;

-повідомив про публічні заяви Генерального секретаря ООН від 18 та 19 лютого 2014 року, в яких той закликав негайно припинити насилля, закликав владу України дотримуватися міжнародних норм в сфері прав людини;

-про підписання ОСОБА_12 21 лютого 2014 року за сприяння Європейського Союзу Угоди щодо врегулювання кризи з опозицією, про відновлення парламентом України [Конституції України 2004 року](#), про початок формування функціонуючого уряду, призначення дострокових президентських виборів та про залишення ОСОБА_12 м. Києва.

Потім, помічник Генерального секретаря ООН з політичних питань поінформував присутніх про події в Автономній Республіці Крим:

-висловив занепокоєння мітингом поблизу парламенту та взяттям під контроль невідомими озброєними особами двох аеропортів;

-закликав сторони знизити напругу, надати можливість провести політичний діалог задля врахування інтересів усіх частин України, з метою збереження її територіальної цілісності;

-повідомив, що Генеральний Секретар ООН спробує направити свого представника (ОСОБА_124) до Автономної Республіки Крим в рамках місії по встановленню фактів.

Після вказаного виступу, Постійний представник України при ООН ОСОБА_106 проінформував присутніх про те, що:

-в Україні вже декілька днів, як конституційною більшістю парламенту сформовано та діє новий уряд;

-незважаючи на це, 27 лютого 2014 року терористична група Російської Федерації захопила будівлі Ради міністрів та Верховної Ради Автономної Республіки Крим; 28 лютого 2014 року - невідомі озброєні групи блокували два аеропорти поблизу міст Сімферополя та Севастополя; спостерігаються широкомасштабні розгортання військових частин на кордонах з Україною, масові переміщення військової техніки Чорноморського флоту Російської Федерації; 10 російських військових транспортних літаків «ІЛ-76» незаконно перетнули державний кордон України та здійснили посадку в аеропорту поблизу м. Севастополя, 14 військових гелікоптерів незаконно перетнули державний кордон України та здійснили посадку в аеропорту «Кача»; 10 російських бронетранспортерів прямують до м. Сімферополя; підрозділи берегової охорони поблизу м. Севастополя заблоковані групою озброєних осіб під командуванням капітана російських військово-морських сил; на сторінці російського міністерства закордонних справ розміщено інформацію про видачу консульством в м. Сімферополі паспортів Російської Федерації співробітникам «Беркуту»;

-Постійний представник України при ООН ОСОБА_106 проінформував присутніх щодо направлених Російській Федерації дипломатичних нот з пропозицією невідкладно провести консультації згідно Договору про дружбу, співробітництво і партнерство, на які Україна отримала відмову;

-надав від імені Верховної Ради України гарантії поваги до всіх громадянських прав, у тому числі прав російськомовного населення України.

Закінчуючи свою доповідь, Постійний представник України при ООН ОСОБА_106 закликав сторони виконати Будапештський меморандум щодо гарантій незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України; поставив перед Російською Федерацією вимогу повернути всі війська в місця їх дислокації та звернувся до Ради Безпеки ООН з проханням допомогти врегулювати ситуацію.

Засідання було завершено о 15 год. 25 хв. (т. 32, а.с. 142-148).

Також, як вбачається зі стенограми 7124-го засідання Ради Безпеки ООН, останнє розпочалося о 16 год. 15 хв. 1 березня 2014 року в м. Нью-Йорку. Засідання було скликане за ініціативою Голови Ради Безпеки ООН у березні 2014 року - Постійного представника Люксембурга при ООН.

На повістку дня було винесено лише одне питання: «Лист Постійного представника України при ООН від 28 лютого 2014 року на ім'я Голови Ради Безпеки (S/2014/136)».

Під час засідання перший заступник Генерального секретаря ООН проінформував присутніх про події в Україні:

-про блокування ключових об'єктів Криму (аеропортів, засобів зв'язку, адміністративних будівель, парламенту) озброєними особами;

-повідомив про звернення ОСОБА_30 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 за допомогою;

-про розгортання додаткових російських військ та бронетехніки в Криму;

-про рішення верхньої палати парламенту Російської Федерації надати згоду Президенту ОСОБА_17 на використання російських військ на території України;

-про неможливість відвідання Криму представником Генерального Секретаря ОСОБА_124 з технічних причин;

-оголосив звернення Генерального Секретаря ООН з закликом поважати незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.

Після вказаного виступу, Постійний представник України при ООН ОСОБА_106 проінформував присутніх про те, що:

-російські війська незаконно ввійшли на територію України - Автономну Республіку Крим - під неоднозначним приводом захисту російськомовного населення України;

-проінформував про одноголосне рішення верхньої палати російського парламенту - Ради Федерації - схвалити прохання Президента про використання Збройних Сил проти України, хоча російські війська вже на території Автономної Республіки Крим і їх чисельність збільшується щогодини;

-констатував, що вказані дії Російської Федерації є актом агресії проти України та грубим порушенням міжнародного права, що створює реальну загрозу суверенітету і територіальній цілісності України;

-звернув увагу, що Росія не виконала зобов'язань, як держава - гарант по Будапештському меморандуму та офіційно відмовилася невідкладно провести двохсторонні консультації у відповідності до вимог ст. 7 Договору про дружбу, співробітництво і партнерство від 1997 року;

-висловив прохання до держав-гарантів Будапештського меморандуму та Ради Безпеки ООН невідкладно зупинити агресію Російської Федерації проти України.

Після вказаного виступу, Постійний представник Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 пояснив, що:

-в східних областях України, а особливо в Криму, почали з'являтися люди із Києва з намірами здійснити те, що до того здійснили в Києві та західних регіонах України - змістити місцеві органи влади;

-зачитав звернення ОСОБА_30 та повідомив, що «за наявної у нього інформації» це звернення підтримав ОСОБА_12;

-оголосив звернення Президента Росії до Ради Федерації, однак заперечив використання Збройних Сил Російської Федерації в Автономній Республіці Крим станом на 01.03.2014;

-рекомендував повернутися до виконання Угоди від 21 лютого 2014 року.

Після цього, Постійний представник США при ООН, заперечуючи позиції представника Росії, вказала на відсутність будь-яких підтверджень наявності загрози для національних меншин, російськомовного населення Криму; запропонувала направити до Криму представників ОБСЄ та ООН, для з'ясування та фіксації дійсних обставин; закликала Російську Федерацію до діалогу та відведення військ в місця їх дислокації.

Представник Сполученого Королівства засудив прояви агресії щодо України та закликав Російську Федерацію поважати суверенітет, незалежність та територіальну цілісність України, провести невідкладні консультації у відповідності з Будапештським меморандумом 1994 року.

Представник Франції, зокрема, вказав Російській Федерації, що та не підписала Угоду про врегулювання кризи в Україні від 21 лютого 2014 року та попередив, що розгортання російських військ на території України може призвести до загрози територіальної цілісності країни та небезпечних наслідків для всього світу.

Засідання було завершено о 16 год. 50 хв.(т. 33, а.с. 5-12).

Згідно стенограми 7125-го засідання Ради Безпеки ООН, останнє розпочалося о 15 год. 35 хв. 3 березня 2014 року в м. Нью-Йорку. Засідання було скликане за ініціативою Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29

На повістку дня винесено аналогічне питання: «Лист Постійного представника України при ООН від 28 лютого 2014 року на ім'я Голови Ради Безпеки (S/2014/136)».

Під час засідання, помічник Генерального секретаря ООН з політичних питань проінформував присутніх про події в Україні:

- про подальше зосередження російських військ в Криму; оточення ними ряду українських військових баз;
 - проінформував про позицію українського парламенту, яка полягала в закликах Росії негайно відвести свої війська на бази їх дислокації;
 - вказав позицію з цього питання Російської Федерації, що була висловлена Міністром закордонних справ ОСОБА_198 та полягала у виправданні дій Росії необхідністю «захистити власних співвітчизників і забезпечити дотримання прав людини».
- Після вказаного виступу, Постійний представник Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 зазначив, що:
- в Україні відбувся озброєний військовий переворот, внаслідок якого до влади прийшли екстремісти;
 - 21 лютого 2014 року була підписана Угода між Президентом України і опозицією за участю представників Німеччини, Польщі і Франції, яка була виконана лише Президентом України, але повністю проігнорована опозицією;
 - Верховна Рада України почала обмежувати права мовних меншин, відправила у відставку суддів Конституційного суду та наполягає на їх кримінальному переслідуванні;
 - проінформував, що лунають заклики обмежити використання російської мови, заборонити неугодні політичні партії, провести люстрацію;
 - вказані обставини, згідно з позицією ОСОБА_29, викликали обурення в східних та південних регіонах України, Автономній Республіці Крим. У ситуації постійних погроз насильницьких дій ультранаціоналістів були створені загони самооборони, а влада Автономної Республіки Крим звернулася до Президента Росії з проханням допомоги відновити спокій в Криму;

-повторно інформує про звернення Президента Росії до Ради Федерації щодо використання Збройних Сил Російської Федерації на території України та про рішення Ради Федерації;

-повідомляє, що сьогодні уповноважений також повідомити наступне: «Президентом Росії отримано наступне звернення Президента України ОСОБА_12. Я цитую: Заява Президента України»;

-далі ОСОБА_29 зачитує заяву ОСОБА_12 від 1 березня 2014 року до ОСОБА_17, демонструє усім присутнім «фотокопію оригіналу цього звернення» та оцінює дії Росії в умовах нібито реальної загрози жителям південного сходу та Криму зі сторони «бандерівців» та «ультранаціоналістичних елементів», як повністю адекватні та легальні.

Постійний представник США при ООН, заперечуючи позиції представника Російської Федерації, вказала, що:

-російські військові взяли під контроль українські прикордонні пости; блокували всі військові об'єкти в Криму; відсутні будь-які докази насилля чи загрози насилля стосовно російського населення чи Чорноморського флоту Російської Федерації;

-вказала, що дії Росії порушують Статут ООН та є реакцією лише на уявну, неіснуючу загрозу; що Україна гарантує дотримання прав усіх національних меншин;

-вказала, що місцеві органи влади Автономної Республіки Крим не є уповноваженими суб'єктами щодо звернення з проханням про військову інтервенцію;

-повторно запропонувала направити до Криму представників ОБСЄ та ООН;

-кваліфікувала дії Росії, як акт агресії та закликала Російську Федерацію до відведення військ та дипломатичного діалогу з Україною.

Постійний представник Франції при ООН провів паралелі з серпнем 1968 року, коли радянські війська увійшли в Чехословаччину, тоді радянська сторона так само виправдовувалася та показувала такі ж самі документи. Представник Франції вказав, що:

-російська армія окупує територію України проти волі українського уряду, в порушення норм міжнародного права;

-констатував, що станом на 3 березня 2014 року відсутня будь-яка загроза російськомовному населенню як в Криму, так і в інших частинах України;

-єдина мета окупації Криму - повернення України до сфери впливу Російської Федерації.

Засідання було завершено о 17 год. 35 хв. (т. 33 а.с. 13-36).

15 листопада 2016 року слідчий оглянув офіційний веб-сайт Президента Російської Федерації, зокрема оглянув документ від ІНФОРМАЦІЯ_44 під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_57».

Як вбачається з протоколу огляду, текст вказаного звернення відповідає тексту оголошеному 01.03.2014 на 7124-му засіданні Ради Безпеки ООН Постійним представником Російської Федерації при ООН (т. 32, а.с. 302-305).

Згідно протоколу огляду від 5 грудня 2016 року слідчий оглянув офіційний веб-сайт Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації. Під час огляду встановлено текст стенограми та відеозапис 347-го позачергового засідання Ради Федерації Федеральних Зборів

Російської Федерації під час якого відбувався розгляд звернення Президента Російської Федерації про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України.

Оглядом встановлено, що Радою Федерації Федеральних зборів Російської Федерації розглянуто Звернення Президента Російської Федерації ОСОБА_17 та прийнято рішення надати дозвіл Президенту Російської Федерації на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України до нормалізації суспільно-політичної обстановки в цій країні.

Також, оглядом відеозапису та стенограми встановлено виступ голови Комітету Ради Федерації по конституційному законодавству, правовим і судовим питанням, розвитку громадянського суспільства, представника в Раді Федерації від виконавчого органу державної влади Красноярського краю ОСОБА_93 наступного змісту (наводиться мовою оригіналу): «Уважаемые коллеги! В своем выступлении я хотел бы на двух только обстоятельствах остановиться и обратить Ваше внимание на следующее. Мы с Вами должны понимать, что на Украине произошел антиконституционный переворот, и в отношении действующего Президента Украины установленная [Конституцией Украины](#) процедура отрешения Президента от должности проведена не была. В Совет Федерации какое-то время назад сегодня, буквально час назад, поступило заявление и Президента Украины. Президент Украины в своем обращении подчеркивает, что он ознакомился с обращением легитимных властей Автономной Республики Крым к России и осуждает попытки захвативших власть в Киеве насильственно установить свои порядки в Крыму. Президент Украины признает территориальную целостность Украины и призывает всех не предпринимать никаких действий, направленных на ущемление прав народов, проживающих в Крыму, включая их безопасность и включая их право говорить на родном языке. В этой связи Президент Украины поддерживает обращение властей Автономной Республики Крым (об этом обращении сегодня все мы слышали из средств массовой информации, из заявлений властей Автономной Республики Крым), Президент Украины поддерживает обращение властей республики Крым к Президенту Российской Федерации об оказании всесторонней помощи и защите крымчан. И, мне кажется, что это основание достаточное для нас для того чтобы поддержать обращение, которое направил в Совет Федерации Президент» (т. 32, а 310-360).

Безпосередньо в судовому засіданні 10.08.2017 судом переглянуто відеозапис 347-го позачергового засідання Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації, під час якого відбувався розгляд звернення Президента Російської Федерації про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України. За наслідками перегляду судом встановлено, що наведений вище текст виступу ОСОБА_93 вірно відображений в протоколі огляду від 5 грудня 2016 року. Також встановлено, що засідання розпочалося о 18 год. 30 хв. 01 березня 2014 року (т. 32, а.с. 315).

Крім цього, за наслідками перегляду в судовому засіданні 10.08.2017 відеозапису 347-го позачергового засідання Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації, під час якого відбувався розгляд звернення Президента Російської Федерації про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України, встановлено:

- з виступу ОСОБА_125 (член Комітету Ради Федерації по федеративному устрою, регіональній політиці, місцевому самоуправлінню і справах Півночі, представник в Раді Федерації від виконавчого органу державного органу Белгородської області), що одним з доводів, яким він підтримує надання дозволу Президенту Російської Федерації на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України, є необхідність збереження присутності власного військового контингенту в Автономній Республіці Крим;

- з виступу ОСОБА_126 (заступник Голови Ради Федерації, представник в Раді Федерації від законодавчого (представницького) органу влади Волгоградської області) вбачається, що доводами, якими він обґрунтовує надання зазначеного дозволу є як зовнішньополітична

обстановка, так і обстановка в Україні; необхідність протидіяти «бойовикам майдану, які готувались в Литві і Польщі»; посилання на телевізійні кадри, які нібито демонструють сутички у містах Харкові і Донецьку, демонструють людей, що просять захисту у ОСОБА_17;

- з виступу ОСОБА_127 (перший заступник Комітету Ради Федерації по Регламенту і організації парламентської діяльності, представник в Раді Федерації від виконавчого органу державної влади Курганської області) вбачається, що доводами, якими він підтримує надання зазначеного дозволу є посилання на мільйони громадян Росії, які проживають в Україні та нібито чекають рішення Ради Федерації; він закликає не боятися реакції Парламентської асамблеї Ради Європи: «поговорять - поговорять і перестануть» та проголосувати за рішення, щоб допомогти російським громадянам на території України;

- з виступу ОСОБА_128 (перший заступник голови Комітету Ради Федерації по конституційному законодавству, правовим і судовим питанням, розвитку громадянського суспільства, представник в Раді Федерації від законодавчого (представницького) органу влади Калузької області) вбачається, що доводами, якими він підтримує надання зазначеного дозволу є державний переворот в Україні та вигнання з України діючого Президента;

- з виступу ОСОБА_129 (член Комітету Ради Федерації по обороні і безпеці, представник в Раді Федерації від виконавчого органу державної влади Нижньгородської області) вбачається, що доводами, якими він підтримує надання зазначеного дозволу є необхідність протидіяти «націоналістам, бандерівцям та фашистам», які захопили владу в м. Києві (т. 32, а.с. 315-365).

Згідно протоколу огляду від 15 листопада 2016 року слідчий оглянув офіційний веб-сайт Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації. Під час огляду встановлена наявність постанови Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації «Про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України» № 48-СФ від 01.03.2014. Згідно оглянутої постанови, 1 березня 2014 року, розглянувши звернення Президента Російської Федерації і виходячи із інтересів безпеки життя громадян Російської Федерації, власних співвітчизників і особового складу Військового контингенту Збройних Сил Російської Федерації, що дислокуються у відповідності з міжнародним договором на території України (Автономна Республіка Крим), у відповідності з п. «г» частини 1 [статті 102 Конституції](#) Російської Федерації, Рада Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації постановила надати згоду Президенту Російської Федерації на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України до нормалізації суспільно-політичної обстановки в цій країні (т. 32, а.с. 306-309).

У судовому засіданні 10.08.2017 судом переглянуті зазначені документи безпосередньо з офіційних веб-сайтів Президента Російської Федерації та Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації. За наслідками перегляду судом встановлено, що зафіксовані тексти в протоколах оглядів від 15 листопада 2016 року відповідають текстам на веб-сайтах Президента Російської Федерації та Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації.

Згідно з протоколом огляду від 26 січня 2017 року слідчий провів огляд наявних в мережі Інтернет відеозаписів під назвами «ІНФОРМАЦІЯ_58»; «ІНФОРМАЦІЯ_59»; «ІНФОРМАЦІЯ_60»; «ІНФОРМАЦІЯ_61»; «ІНФОРМАЦІЯ_62»; «ІНФОРМАЦІЯ_63» (т. 35, а.с. 186-193).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення комплексної судової портретної експертизи та експертизи відеозвукозапису №19/9-2/2/9-2/3/09-СЕ/18 від 02.04.2018, ОСОБА_30 брав участь у розмові, яка міститься у вказаних аудіо-відео-файлах.

ОСОБА_30 промовлено слова та фрази, які відображені у протоколі огляду від 26.01.2017 (т. 63, а.с. 144-184).

Оглядом відеозапису від 26.01.2017, що у файлі «ІНФОРМАЦІЯ_58», встановлено, що він містить запис звернення так званого «Прем'єр-міністра Автономної Республіки Крим» ОСОБА_30 від 01.03.2014 до президента Російської Федерації ОСОБА_17 наступного змісту (наводиться мовою оригіналу): «Несмотря на договоренности, достигнутые с центральной властью, о недопустимости назначения руководителей силовых структур без согласования с Верховным Советом АРК, в нарушение норм Конституции Автономной Республики Крым, утвержденной законом Украины, и закона Украины «О милиции», вчера, 28 февраля 2014 года, начальником милиции был назначен ОСОБА_132. Данное назначение, а также наличие на территории автономии неопознанных вооруженных групп и боевой техники и неспособность силовых структур в автономии эффективно контролировать ситуацию, на территории республики возникли беспорядки с применением огнестрельного оружия.

Учитывая вышеизложенное, я как Председатель Совета Министров Автономной Республики Крым, реализуя полномочия, возложенные на меня Верховным Советом Автономной Республики Крым, принимаю решение о временном переподчинении соединений и частей силовых структур МВД, СБУ, Вооруженных Сил, флота, налоговой и пограничников непосредственно мне. Всем командирам выполнять только мои приказы и распоряжения. Несогласных прошу оставить службу.

Учитывая вышеизложенное, понимая всю ответственность за жизнь и безопасность граждан, я обращаюсь к Президенту Российской Федерации ОСОБА_17 об оказании содействия в обеспечении мира и спокойствия на территории Автономной Республики Крым.

Председатель Совета Министров АРК ОСОБА_30» (т. 35, а.с. 186-193).

Зазначені відеозаписи збережені на оптичний диск, який є додатком до вказаного протоколу. Відеозапис, що міститься у файлі під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_64» був безпосередньо переглянутий у судовому засіданні 04.12.2017 (т. 35, а.с. 193).

Указом Виконуючого обов'язки Президента України «Про Голову Ради міністрів Автономної Республіки Крим» від 01.03.2014 № 187/2014, до відома громадян України, державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, їх посадових і службових осіб доведено, що рішення Верховної Ради Автономної Республіки Крим від 27 лютого 2014 року № 1656-6/14 «Про призначення ОСОБА_30 на посаду Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим» прийнято з порушенням [Конституції](#) та Законів України (ч. 4 [ст. 136 Конституції України](#), ч. 1 ст. 37 Конституції Автономної Республіки Крим, затвердженої Законом України від 23 грудня 1998 року, п. 21 ч. 2 [ст. 9 Закону України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим»](#), [ст. 7 Закону України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим»](#)).

Згідно протоколу огляду від 25 січня 2017 року слідчий провів огляд наявного в мережі Інтернет відеозапису під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_65». Оглядом вказаного відеозапису встановлено, що він містить запис повного інтерв'ю Президента Російської Федерації ОСОБА_17 із журналістами, в ході якого він виклав свою позицію з приводу подій, що відбувалися в Україні.

Під час огляду встановлено, що інтерв'ю трансливалося в прямому ефірі російського телеканалу «РТ» ІНФОРМАЦІЯ_25 під час зустрічі Президента Російської Федерації ОСОБА_17 із пресою в Ново-Огарово.

Зокрема, запис розпочинається із пропозиції ОСОБА_17 журналістам задати йому питання стосовно теми бесіди. Серед питань, які при цьому були озвучені журналістами прозвучали наступні (наводиться мовою оригіналу):

«Как Вы оцениваете то, что произошло в Киеве? Считаете ли Вы легитимными правительство и исполняющего обязанности Президента, который сейчас в Киеве находится? Готовы ли и на каких условиях поддерживать с ними контакты и считаете ли Вы возможным возвращение к договоренностям 21.02.2014, о которых мы сейчас часто вспоминаем?»;

«Когда, при каких условиях и в каком объеме может быть применена военная сила на Украине? Насколько это соответствует международным договоренностям с Россией и имеет ли какое-то отношение учения, которые произошли буквально недавно, к возможности применения военной силы?».

Даючи відповідь на запитання ОСОБА_17, оцінюючи події в Україні вказує, що відбувся (наводиться мовою оригіналу): «...антikonституционный переворот и вооруженный захват власти...», «...нельзя сказать о легитимности исполняющего обязанности Президента. Есть юридически только один легитимный Президент. Ясно, что у него нет никакой власти, понятно. Но я уже об этом говорил, хочу повторить - этим легитимным Президентом юридически, безусловно, является только ОСОБА_12».

Також, ОСОБА_17 дає відповідь на запитання стосовно того, що може слугувати приводом для використання Збройних Сил Російської Федерації на території України. Останній, зокрема, зазначає (наводиться мовою оригіналу):

«Это, конечно, крайний случай, ну просто крайний. Во-первых, о легитимности. Как Вы знаете у нас есть прямое обращение действующего и легитимного, как я уже сказал, Президента Украины ОСОБА_12 об использовании Вооружённых Сил для защиты жизни, свободы и здоровья граждан Украины...»,

«...когда мы это видим - мы понимаем, что беспокоит граждан Украины и русских и украинцев, вообще русскоязычное население, проживающих в восточных и южных регионах Украины. Что их беспокоит? Их беспокоит вот такой беспредел! И если мы увидим, что этот беспредел начинается в восточных регионах и если люди попросят нас о помощи, а официальное обращение действующего легитимного Президента у нас уже есть, то мы оставляем за собой право использовать все имеющиеся у нас средства для защиты этих граждан и считаем, что это вполне легитимно».

Також, ОСОБА_17 дає відповідь на запитання стосовно того, чи очікував він такої жорсткої реакції на дії Росії зі сторони західних партнерів. Останній, зокрема, зазначає (наводиться мовою оригіналу): «...мы исходим из другого, мы исходим как раз из того, что мы действуем исключительно легитимно, и я сам всегда выступал за соблюдение норм международного права. Еще раз хочу подчеркнуть, мы считаем, что если мы даже примем решение, если я приму решение об использовании вооружённых сил, то оно будет легитимным, полностью соответствующим и нормам международного права, поскольку у нас есть обращение легитимного президента, и соответствующее нашим обязательствам и в данном случае совпадает с нашими интересами по защите тех людей, которых мы считаем близко связанными с нами как исторически и в смысле общей культуры, связанными тесно в экономическом плане. Это соответствует нашим интересам национальным - защищать этих людей. И это гуманитарная миссия, мы не претендуем на то, чтобы кого-то поработать,

кому-то диктовать что-то. Но, конечно, мы не сможем остаться в стороне, если увидим, что их начинают преследовать, уничтожать, подвергать издевательствам. Очень бы хотелось, что бы до этого не дошло» (т. 35, а.с. 164-168).

Зазначений відеозапис збережений на оптичний диск, який є додатком до вказаного протоколу та був безпосередньо переглянутий у судових засіданнях 10.08.2017 та 04.12.2017 (т. 35, а.с. 168).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення комплексної судової портретної експертизи та експертизи відеозвукозапису №19/9-2/2/9-2/3/09-СЕ/18 від 02.04.2018, зображення особи у файлі «ІНФОРМАЦІЯ_66» та зображення особи у файлі наданого в якості порівняльного зразка зовнішності ОСОБА_17, належать одній особі.

ОСОБА_17 брав участь у розмові, що міститься в аудіо-відео-файлі «ІНФОРМАЦІЯ_66».

ОСОБА_17 промовлено слова та фрази, що відображені у протоколі огляду від 25.01.2017 (т. 63, а.с. 144-184).

Протоколом огляду від 31.10.2016 в мережі Інтернет були оглянуті відеозаписи, що містяться в відеофайлах під назвами: «ІНФОРМАЦІЯ_67», «ІНФОРМАЦІЯ_68», «ІНФОРМАЦІЯ_69», «ІНФОРМАЦІЯ_70», «ІНФОРМАЦІЯ_71», «ІНФОРМАЦІЯ_72» (т. 35, а.с. 120-128, т. 36, а.с. 48-56). Зазначені відеозаписи збережені на оптичний диск, який є додатком до вказаного протоколу (т. 36, а.с. 57).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення експертизи відеозвукозапису №17463/16-35 від 02.12.2016, ОСОБА_12 брав участь у досліджуваній розмові (інтерв'ю), зокрема, у його досліджуваному фрагменті; у зазначених відеофайлах зафіксовано один і той же фрагмент інтерв'ю (т. 36, а.с. 79-86).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення портретної експертизи №17462/16-35/18393?18397/16-35 від 24.11.2016, у відеозаписах вказаних відеофайлів зображений ОСОБА_12 (т. 36, а.с. 9-27).

У судовому засіданні 28.09.2017 досліджено (переглянуто) відеозапис інтерв'ю ОСОБА_12 від ІНФОРМАЦІЯ_73 (т. 36, а.с. 57).

Зокрема встановлено, що на запитання журналіста (наводиться мовою оригіналу): «Президент ОСОБА_17 сказав, що Вы обратились к России с просьбой об использовании вооружённых сил России для защиты жизни, свободы и здоровья граждан Украины», ОСОБА_12 відповів (наводиться мовою оригіналу): «Я это сделал не случайно, потому что я сам стал объектом нападения бандитов. Ведь по всей стране стали разъезжать вооружённые банды. Они, в том числе, преследовали и меня на территории Украины, стреляли из автоматического оружия по моему кортежу, ранили моего офицера и так далее... Я об этом сказал и попросил не случайно, - потому что разгул бандитизма националистов, имеющих корни фашистские, - это нужно прямо об этом говорить, - допускать нельзя. И на это нужно было среагировать намного раньше, намного раньше, - когда мы проводили переговоры в Киеве. Я неоднократно говорил о том, что радикалы вооружённые сегодня не слушают уже никого: ни власть, ни оппозицию. Оппозиция на них очень мало влияет. Или делает вид что

не влияет. Здесь нужно разобраться... Но, в любом случае, в любом случае, развитие таких событий, когда вооружённым путём, насильственным путём, происходит смена власти, антиконституционным путём, - это не должно поощряться, и этих людей нельзя называть активистами. Это, это бандиты, которые занимались и занимаются мародёрством, бандитизмом, убивают людей...».

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення судової психологічної експертизи №17139/16-61 від 27.01.2017, за результатами проведеного психосемантичного дискурсивного аналізу відповіді ОСОБА_12 на запитання журналіста ОСОБА_135 «Президент ОСОБА_17 сказав, що Ви обратились к России с просьбой об использовании вооружённых сил России для защиты жизни и свободы и здоровья граждан Украины», процес дачі ним відповіді на вказане запитання має виражені психологічні особливості:

-під час дачі відповіді на поставлене запитання ОСОБА_12 виражено проявляє упередженість, осмисленість та усвідомленість виконаної дії - звернення до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням про застосування Збройних Сил Росії для захисту життя, свободи й здоров'я громадян України, а також при цьому демонструє упевненість, переконаність у своїй правоті і правильності вчиненого ним діяння;

-під час дачі відповіді на поставлене запитання ОСОБА_12 виявляє виражені психологічні ознаки намагання перекладу відповідальності за факт звернення до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з себе на інших, задоволення від реалізації своїх задумів і намірів, а також, - усвідомлення істинного змісту аргументованої доцільності свого звернення до Президента Російської Федерації ОСОБА_17;

-усі вербальні і невербальні дії ОСОБА_12 під час дачі ним відповіді на поставлене журналістом запитання стосовно факту його звернення з письмовою заявою до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України вирізняються вираженою осмисленістю, розумінням та усвідомленістю виконаних дій;

-в якості провідної мотиваційної складової змісту відповіді ОСОБА_12 на поставлене запитання вбачається відверте намагання виправдання доцільності вчиненого ним діяння - звернення з письмовою заявою до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України.

У поведінці ОСОБА_12 під час дачі відповіді на запитання журналіста стосовно факту його звернення з письмовою заявою до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України, зафіксованій на відеозаписах, наданих на дослідження відеофайлах, наявні психологічні особливості, властиві для самостійного відтворення ним обстановки та обставин події, що передувала - написання заяви до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України.

Пояснення ОСОБА_12 під час дачі відповіді на запитання журналіста стосовно факту його звернення з письмовою заявою до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України, зафіксовані на відеозаписах у вказаних відеофайлах, з максимальним ступенем вірогідності можна вважати такими, що відповідають обставинам подій, про які він розповідає.

На відеозаписах інтерв'ю ОСОБА_12 від 02.04.2014 ознак здійснення на нього психологічного впливу з боку сторонніх осіб немає (т. 36, а.с. 35-45).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення комплексної лінгвістичної експертизи усного та писемного мовлення №17422/16-35/19863/16-32 від 02.12.2016, об'єктивний зміст тексту діалогу зафіксованого у вказаних відеофайлах полягає у інформуванні реципієнтів про звернення інтерв'юйованого (за контекстом гр. ОСОБА_12) до Президента Російської Федерації ОСОБА_17, з проханням використати Збройні Сили Росії на території України для захисту громадян цієї країни, а також підтвердженні інтерв'юйованим (за контекстом гр. ОСОБА_12) викладеної журналістом інформації, та в аналізі ним подій, ситуації і процесів, які відбувалися в Україні під час Євромайдану і передували цьому зверненню.

Інформація вказаного діалогу викладена як у формі фактичних тверджень, так і у формі оціночних суджень.

У мовленні гр. ОСОБА_12 відсутні ознаки читання (озвучення) тексту. В окремих його фрагментах простежується чергування спонтанного непідготовленого мовлення і спонтанного підготовленого мовлення (т. 36, а.с. 64-72).

Також, протоколом огляду від 15.11.2016 в мережі Інтернет був оглянутий відеозапис: «ІНФОРМАЦІЯ_74». Зазначений відеозапис збережений на оптичний диск, який є додатком до вказаного протоколу (т. 35, а.с. 1-9).

У судовому засіданні 21.09.2017 безпосередньо переглянуто вказаний відеозапис (т. 35, а.с. 9).

Зокрема, переглядом відеозапису, що міститься в відеофайлі під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_74» встановлено, що на запитання журналіста (наводиться мовою оригіналу): «На Украине многие обвиняют Вас в предательстве Родины из-за того, что Вы обратились с просьбой об использовании российских вооружённых сил для защиты граждан Украины. Вот что бы Вы ответили на эти обвинения, там прокуратура, по моему, в отношении Вас проводит расследование, это приглашение по сути армии другого государства ведь на территорию Украины?», ОСОБА_12 відповів (наводиться мовою оригіналу): «Я Вам скажу, задайте этот вопрос крымчанам. Вы услышите на него ответ. Да, я был не прав. Я погорячился. Но это не сыграло ни какой роли, свою судьбу решили люди, крымчани, решили. Я был, есть и буду всегда с народом Украины. Я всегда буду отстаивать национальные интересы моего государства. Я по-другому не могу относиться к этому. Но кто-то же людей должен был защитить тогда. Потому что, это на моих глазах было, когда стреляли по моим машинам из автоматов. На моих глазах ранили офицера охраны. Я не могу всего этого рассказать. Лично у меня страха не было. Я и сегодня, если бы, как говорят нужно было положить на алтарь мою личную жизнь и благополучие моей страны - я бы отдал свою жизнь не задумываясь. Но я прекрасно понимал, что моя жизнь была нужна не для этого, она нужна была для того пафоса революционного, беспредела националистов и неофашистов, которые вооружённым путем решили захватить власть. И так дешево подарить им свою жизнь я не хотел».

Протоколом огляду від 27.11.2016 в мережі Інтернет був оглянутий відеозапис: «ІНФОРМАЦІЯ_75». На вказаному відеозаписі зафіксовані відповіді ОСОБА_12 на прес-конференції, що відбулась 25.11.2016 в Ростові-на-Дону. Зазначений відеозапис збережений на оптичний диск, який є додатком до вказаного протоколу (т. 35, а.с. 94-96).

У судовому засіданні 21.09.2017 безпосередньо переглянуто вказаний відеозапис (т. 35, а.с. 96).

Зокрема, переглядом відеозапису, що міститься в відеофайлі під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_75» встановлено, що на запитання журналіста: «...Як Ви ці два роки, два з половиною роки засинаєте, з якою думкою, усвідомлюючи, що Ви закликали ввести іноземні російські

війська на територію своєї країни, Ви зрадили свою країну і навряд чи повернетесь туди вільним?...», ОСОБА_12 відповів (наводиться мовою оригіналу): «...О том документе, о котором Вы говорите. Во-первых, он не был введен в действие - это, во-первых. То есть, документ такой действительно был. Было эмоциональное решение каким-то образом повлиять на наступление незаконных военных формирований; значит, на насилие людей в Донбассе; мародёрство которое было - это у меня вызывало эмоции и желание каким-то образом защитить этих людей».

Протоколом огляду від 15.11.2016 в мережі Інтернет були оглянуті відеозаписи: «ІНФОРМАЦІЯ_76», «ІНФОРМАЦІЯ_77», «ІНФОРМАЦІЯ_74», «ІНФОРМАЦІЯ_78», «ІНФОРМАЦІЯ_79», «ІНФОРМАЦІЯ_80», «ІНФОРМАЦІЯ_81», «ІНФОРМАЦІЯ_82», «ІНФОРМАЦІЯ_83», «ІНФОРМАЦІЯ_84». Зазначені відеозаписи збережені на оптичний диск, який є додатком до вказаного протоколу (т. 35, а.с. 1-9).

У судових засіданнях 21.09.2017 та 27.09.2017 безпосередньо переглянуті вказані відеозаписи (т. 35, а.с. 9).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення комплексної лінгвістичної експертизи усного та писемного мовлення №18283/16-32/18284/16-35 від 21.12.2016, висловлювання, в яких містяться заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу України, або захоплення державної влади в Україні, в інтерв'ю засобам масової інформації і публічних виступах ОСОБА_12 у вказаних відеозаписах, а також в тексті заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, долученої до листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n, відсутні.

Висловлювання, в яких містяться заклики до зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), в інтерв'ю засобам масової інформації і публічних виступах ОСОБА_12 у вказаних відеозвукозаписах, а також в тексті заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, долученої до листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n, відсутні.

Разом з цим, у фрагментах відеозапису виступу ОСОБА_12 перед засобами масової інформації, що зафіксовано в відеофайлі під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_85», та тексту заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, долученої до листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n, містяться заклики адресанта (за контекстом додатку до протоколу особи, яка представлена, як колишній Президент України ОСОБА_12) здійснити такі дії:

у відеофайлі під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_85»:

- (до керівництва Російської Федерації в особі Президента ОСОБА_17) вплинути на конфлікт, який відбувається на сході України (як впливає із значення лексеми действовать/діяти, в даному контексті не виключає здійснення військової операції);

в тексті заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, долученої до листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n:

- (до Президента Російської Федерації ОСОБА_17) використати Збройні сили Російської Федерації «для встановлення законності, мира, правопорядка, стабільности и защиты населения Украины».

Дії, щодо яких закликає адресант (за контекстом додатку до протоколу особа, яка представлена, як колишній Президент України ОСОБА_12) адресата (за контекстом Президента Російської Федерації ОСОБА_17), як впливає із контексту подій, які

відбувалися в Україні загалом на період публічного виголошення вказаних висловлювань у засобах масової інформації, та публічного оприлюднення на позачерговому засіданні Ради Безпеки ООН Постійним представником Російської Федерації при ООН ОСОБА_29, а також із ситуації, яка викликала їх створення, стилістичних особливостей і змісту текстів, в яких вони містяться, значень вжитих в них лексем, можуть бути спрямовані на застосування Російською Федерацією її Збройних сил на території України, та, загалом, на порушення суверенітету, територіальної цілісності та політичної незалежності Держави Україна.

Висловлювання, в яких містяться заклики до агресивної війни, воєнного конфлікту, агресивних дій, їх пропаганда, в інтерв'ю засобам масової інформації і публічних виступах ОСОБА_12 у вказаних відеозвукозаписах, відсутні.

Разом з цим, у фрагментах інтерв'ю засобам масової інформації і публічних виступів ОСОБА_12 в відеозвукозаписах, що зафіксовані у наданих на дослідження відеофайлах, тексті заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, долученої до листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n, містяться висловлювання, зміст яких полягає:

- у змальовуванні української влади, яка прийшла до керівництва державою після подій на Євромайдані, злочинцями, які порушують правовий порядок та закони; прихильниками крайніх правих поглядів і фашистської ідеології; урядом, що агресивно налаштований по відношенню до російськомовного населення України, зокрема, жителів Криму і південно-східних регіонів; урядом, що розв'язав в середині країни війну, тимчасовим урядом, що отримав владу в результаті державного перевороту та повністю підконтрольний Америці;

- у змалюванні українців, які були учасниками Євромайдану, прихильниками правої радикальної і націоналістичної ідеології, злочинцями, які агресивно налаштовані проти жителів південно-східних регіонів України та Криму;

- у культивуванні ідеологічної несумісності жителів різних регіонів України, протиставленні нової української влади українському народу та, зокрема, жителям Південного Сходу і Криму, пропагуванні ідеї федералізації та громадянської війни в Україні.

Зміст цих висловлювань, з урахуванням контексту комунікативної ситуації, в якій вони були виголошені, ситуації, яка викликала їх створення, їх стилістичних особливостей значень вжитої в них негативно-забарвленої та експресивної лексики, сприяє погіршенню ставлення адресатів до соціальної групи та політичних сил, що є об'єктом висловлювань, підриває довіру жителів південно-східних регіонів до нової української влади, українців, які відстоюють українську національну ідею, учасників громадсько-націоналістичних рухів та право-радикальних організацій, породжує почуття відчуження і недовіри між українцями, що є жителями різних регіонів України та прихильниками різних політичних поглядів і переконань (т. 36, а.с. 94-112).

Допитані за клопотанням захисту експерти ОСОБА_138 та ОСОБА_139 в судовому засіданні підтвердили свої висновки.

Згідно матеріалів, що були отримані за результатами негласного розшукового заходу, який проводився у відповідності до положень п. 6 [ст. 7 Закону України «Про контррозвідальну діяльність»](#) на підставі ухвали Голови Апеляційного суду м. Києва № 01-892цт від 31.01.2014, було знято інформацію з транспортних телекомунікаційних мереж у період з 31.01.2014 по 31.03.2014, а саме були прослухані та зафіксовані телефонні розмови радника Президента Російської Федерації ОСОБА_89 (т. 38, а.с. 1 - 194; т. 53, а.с. 171; т. 55, а.с. 7).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення експертизи матеріалів звуковідеозапису №116/4 від 02.09.2014, методами технічного та ідентифікаційного дослідження підтверджено, що зафіксовані слова і фрази належать раднику Президента Російської Федерації ОСОБА_89 (т. 38, а.с. 202-224).

У судовому засіданні 06.12.2017 прослухано вказані аудіозаписи розмов, що наявні на оптичному носії інформації - додатку до протоколу огляду документів від 26.01.2017 (т. 38, а.с. 86).

Зокрема встановлено, що під час телефонних розмов 27.02.2014 та 02.03.2014 (папка 28м1, аудіозапис № 79859698761-2014.02.27-14.07.11-8, папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.02-12.29.50-16) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 обіцяє додатково профінансувати та координує сепаратистські прояви в Автономній Республіці Крим, містах Харкові та Одесі.

Під час телефонної розмови 27.02.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.02.27-19.59.9-26_1) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 обговорює призначення ОСОБА_30 керівником виконавчої влади Криму, повідомляє, що якщо той буде «вести себе не адекватно то як його призначили так і знімуть».

Під час телефонних розмов 27-28.02.2014 та 01.03.2014 (папка 33м1, аудіозаписи №№ 79857687453 - 2014.02.27 - 23.39.44 - 27_1, 79857687453 - 2014.02.28 - 07.52.47 - 35_1, 79857687453 - 2014.02.28 - 08.34.48 - 36_1, 79857687453 - 2014.02.28 - 10.03.19 - 28, 79857687453 - 2014.02.28 - 13.19.8 - 30, папка 137м1 № 74959212145 - 2014.03.01 - 14.12.34 - 0) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 обговорює та координує призначення на керівні посади органів «нової» влади та правоохоронних органів Криму «своїх», проросійськи налаштованих людей; обговорює призначення ОСОБА_30 керівником виконавчої влади Криму; ОСОБА_89 повідомляють, що зранку було завдання щодо ОСОБА_92, але потім зрозуміли, що ОСОБА_92 не «прохідний»; у свою чергу ОСОБА_89 інформує, що вже переговорив з ОСОБА_30 і той «все бере під козирьок».

Під час телефонної розмови 28.02.2014 (папка 33м1, аудіозапис №79857687453-2014.02.28-09.27.40-38_1) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 обговорює прибуття до Автономної Республіки Крим ОСОБА_199 - губернатора Ростовської області, ОСОБА_140 - помічника Президента Російської Федерації; ОСОБА_89 поділяє занепокоєння, щодо відсутності в Криму єдиного «політичного куратора процесу», натомість співрозмовники констатують, що військовими є кому «командувати».

Під час телефонної розмови 28.02.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.02.28-14.57.19-32_1) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 обговорює питання підкупу ОСОБА_30 представників кримськотатарського народу, щоб заручитися підтримкою останнього; обіцяє додатково профінансувати сепаратистські прояви в Автономній Республіці Крим, містах Харкові, Одесі; ОСОБА_89 обговорює питання недоцільності «ввезення» ОСОБА_12 в Автономну Республіку Крим з Російської Федерації з огляду на його низький авторитет та не сприйняття місцевим населенням (зокрема пропонується вигадати яку-небудь хворобу, або небезпеку для його життя).

Під час телефонної розмови 28.02.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.02.28-18.08.25-33) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 інформує, що до м. Сімферополя прибув ОСОБА_87; дає вказівку захопити останнього.

Під час телефонної розмови 28.02.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.02.28-18.32.37-34) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 інформує, що зорганізовані ним люди не пустили ОСОБА_87 до Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.01-10.33.34-0) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 обговорює можливість призначення ОСОБА_98 головою адміністрації; запевняє, що зараз же зустрінеється з ОСОБА_12 та з'ясує його позицію з цього приводу; також обговорює, що у ОСОБА_12 не зовсім тверді плани, хоч він їх і декларував, але на цю тему на прес-конференції нічого не говорив, «як би там не вийшло осечки», але у будь якому разі ОСОБА_12 в Криму не потрібен і його ні в якому разі не можна зараз «запускати».

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.01-20.57.33-1) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 повідомляє, що в Криму іде війна, і цю війну на «суспільно-політичному фронті» координує ОСОБА_37.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.01-21.08.7-3) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 передає ОСОБА_30 та ОСОБА_91 чітку вказівку не мати жодних переговорів чи стосунків з центральними органами влади України; ОСОБА_89 висловлює занепокоєння, що в інших регіонах України обласними радами ще не ухвалено рішень на зразок Криму.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.01-21.50.48-7) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 координує дії особи, яка називає себе «ОСОБА_204», щодо проведення антиукраїнських акцій в містах Харкові, Запоріжжі, Дніпропетровську, Луганську та узгоджує їх висвітлення у засобах масової інформації з особою, яку називає начальником управління адміністрації Президента Російської Федерації.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.01-21.22.13-5) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 інформує, що українській бригаді Повітряно - десантних військ України, що дислокована в м. Дніпропетровську, надійшов наказ летіти на Крим з метою «перекриття» перешийку; ОСОБА_89 повідомляє, що їх люди спробують заблокувати виїзд військових із частини та координує ці дії.

Під час телефонних розмов 01.03.2014 (папка 28м1, аудіозаписи №№ 79859698761-2014.03.01-17.42.1-1, 79859698761-2014.03.01-18.38.50-3) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 повідомляє, що необхідно негайно збирати обласні ради депутатів, які мають висловити недовіру і визнати нелегітимними центральні органи влади України, звернутися до Президента Російської Федерації за допомогою.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 28м1, аудіозапис № 79859698761-2014.03.01-17.58.59-2) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 повідомляє, що необхідно терміново збирати обласну раду депутатів в м. Запоріжжі, яка має висловити недовіру і визнати нелегітимними центральні органи влади України; ОСОБА_89 дає вказівку організувати як можна більше проросійськи налаштованих людей, які мають вийти на площу, захопити обласну раду та адміністрацію (на зразок м. Харкова), вимагати у депутатів обласної ради звернутися до Росії (особисто до президента) за допомогою проти «бандерівців і фашистів», які захопили владу у м. Києві; радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 повідомляє, що у нього пряме доручення керівництва - піднімати людей в Україні; повідомляє, що президент уже підписав указ, пішла операція, військові видвинулися, війна розпочалася.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 37к1, аудіозапис № 01_03_2014__16_31_29__37к1_(СБД)102320906_00) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 роз'яснює, що указ Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про використання військ Російської Федерації на території України стосується всієї України, а не лише Криму.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 37к1, аудіозапис № 01_03_2014__16_03_29__37к1_(СБД)102320125_00) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 координує сепаратистські прояви в Одеській області; дає вказівку негайно захопити обласну раду депутатів, як це зробили «наші хлопці» у містах Харкові та Донецьку; дає вказівку примусити депутатів проголосувати необхідне рішення про визнання центральних органів влади нелегітимними.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 37к1, аудіозапис № 01_03_2014__16_50_22__37к1_(СБД)102321156_00) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 дає вказівку негайно захопити обласну раду депутатів в м. Одесі; посилаючись на указ Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про використання військ Російської Федерації на території України, обіцяє підтримку Російської Федерації, дає вказівку примусити депутатів проголосувати рішення про звернення за допомогою до Росії.

Під час телефонної розмови 01.03.2014 (папка 137м1, аудіозапис № 74959212145-2014.03.01-14.33.30-2) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 рекомендує негайно створити центр задля координації дій людей, які захопили обласні ради в Харкові та Донецьку. Пропонує координувати їх дії з м. Севастополя.

Під час телефонної розмови 02.03.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.02-07.42.24-21) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 висловлює занепокоєння можливістю оголошення в Україні мобілізації та пропонує продемонструвати декілька прикладів державної зради військовослужбовців підрозділів Збройних Сил України, що дислоковані в Автономній Республіці Крим; також ОСОБА_89 пропонує затримати підрозділ повітрянодесантних військ Збройних Сил України, якщо той прибуде до Криму, та публічно продемонструвати, як вони «добровільно здались», оскільки такі демонстративні ефекти вкрай важливі, мовляв українські військовослужбовці відмовляються підкорятися «самозванцю».

Під час телефонної розмови 02.03.2014 (папка 33м1, аудіозапис № 79857687453-2014.03.02-07.37.6-19) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 інформує, що їх люди чергували поряд з Дніпропетровською бригадою повітрянодесантних військ, але декілька машин з військовими виїхали в напрямку Криму, тому ОСОБА_89 дає вказівку направити на Запоріжжя «козаків». За планом ОСОБА_89, останні зможуть захопити обласну раду та примусити депутатів визнати нелегітимними центральні органи влади України; «присягнути» Російській Федерації. Отримання контролю над Запоріжжям, на думку ОСОБА_89, надасть можливість заблокувати мости (не пропустити військових) та забезпечити енергетичну незалежність Криму.

Під час телефонної розмови 06.03.2014 (папка 37к1, аудіозапис № 06_03_2014__09_18_37__37к1_(СБД)102322687_00) радник Президента Російської Федерації ОСОБА_89 обговорює з ОСОБА_30 проведення сепаратистського референдуму в Автономній Республіці Крим; зокрема обговорюють питання, які необхідно поставити на референдумі; повідомляють, що в Автономну Республіку Крим прибуло п'ять груп «співвітчизників» ОСОБА_89, які привезли готові, погоджені з Державною Думою Російської Федерації, матеріали для проведення референдуму «з точки зору можливості прийняття Держдумою відповідних нормативів». Співрозмовники висловлюють занепокоєння, що до цього часу не взято під контроль прокуратуру, яка продовжує виконувати накази Київського керівництва.

Згідно протоколу огляду від 12 грудня 2016 року, були оглянуті матеріали кримінального провадження № 42014010470000019 за підозрою Командуючого Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації віце-адмірала ОСОБА_49 (т. 36, а.с. 116, 117). Під час огляду вказаного провадження були оглянуті та приєднані до матеріалів кримінального

провадження № 42016000000001594: копія протоколу огляду відеозапису «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141» від 26-28 квітня 2016 року, копія відеозапису фільму «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141», копія висновку експерта за результатами проведення судово-лінгвістичної експертизи (семантико-текстуальної) №8242/16-32 від 29.07.2016 (т. 36, а.с. 118-175).

У судовому засіданні 04.12.2017 досліджено (переглянуто) відеозапис фільму «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141» (т. 36, а.с. 163).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення комплексної судової портретної експертизи та експертизи відеозвукозапису №19/9-2/2/9-2/3/09-СЕ/18 від 02.04.2018, зображення особи у файлі «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141» та зображення особи у файлі наданого в якості порівняльного зразка зовнішності ОСОБА_17, належать одній особі.

Зображення особи у файлі «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141» та зображення особи у файлі наданого в якості порівняльного зразка зовнішності ОСОБА_30, належать одній особі.

Зображення особи у файлі «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141» та зображення особи у файлі наданого в якості порівняльного зразка зовнішності ОСОБА_52, належать одній особі.

Зображення особи у файлі «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141» та зображення особи у файлі наданого в якості порівняльного зразка зовнішності ОСОБА_49, належать одній особі.

ОСОБА_17, ОСОБА_52, ОСОБА_49, ОСОБА_30 брали участь у розмовах, що містяться в аудіо-відео-файлі «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141».

ОСОБА_17, ОСОБА_52, ОСОБА_49, ОСОБА_30 промовлено слова та фрази, що відображені у протоколі огляду від 26-28.04.2016, де мовлення осіб схожих на них позначено відповідно: «ОСОБА_17», «ОСОБА_52», «ОСОБА_49», «ОСОБА_30» (т. 63, а.с. 144-184).

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення судово-лінгвістичної експертизи (семантико-текстуальної) №8242/16-32 від 29.07.2016, в репліках Президента Російської Федерації ОСОБА_17, Міністра оборони Російської Федерації ОСОБА_52 та Командувача Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49, що містяться в текстах їх інтерв'ю у фільмі «ІНФОРМАЦІЯ_2», наявні висловлювання, зміст яких полягає в інформуванні реципієнтів про планування, підготовку та проведення потужної військової операції на території України (Автономної Республіки Крим та м. Севастополя), в якій брали участь частини Головного розвідувального управління Російської Федерації, російська морська піхота, армійські підрозділи спеціального призначення та повітрянодесантні війська Російської Федерації, які блокували дії українських військових та флоту, а за умови протидії з боку української армії, готові були знищити противника, а також висловлювання, зміст яких полягає в демонстрації рішучості та готовності до крайніх методів у відстоюванні інтересів Росії, що не виключають застосування ядерної зброї.

Вказане, як впливає з контексту суспільно-політичної ситуації, яка склалася в Україні на період проголошення реплік та демонстрації документального фільму в засобах масової інформації, а також із ситуації, яка викликала його створення, сприяло можливості порушення суверенітету України, принципів єдності та цілісності її території, зміни меж території держави Україна та її кордонів шляхом анексії Криму.

В репліках Президента Російської Федерації ОСОБА_17 містяться висловлювання, зміст яких дискредитує державу Україна, українську владу, українців, які відстоюють українську національну ідею, а також лідерів кримськотатарського народу, які виступають проти приєднання Криму до Росії, в очах російської та світової спільноти, а також жителів Автономної Республіки Крим.

Зокрема встановлено, що Президент Російської Федерації ОСОБА_17 у стверджувальній формі висловлюється про таке:

- інформує про проведення термінової наради, яка відбулася за його участю у ніч на 23 лютого, на якій ним було надано вказівку розпочати процес приєднання Криму до Росії; акцентує увагу на тому, що прийняття такого рішення було викликане подіями в Україні, оцінює ці події, як державний переворот, здійснений націоналістами, що загрожує російському населенню Криму фізичним знищенням і знущанням з боку українців;
- констатує факт своєї участі в керівництві операцією з вивезення ОСОБА_12 з України;
- наголошує на тому, що Крим це історична територія Росії і в свідомості росіян він асоціюється з героїчними сторінками російської історії та тісно пов'язаний з російською культурою;
- визнає, що російські військовослужбовці «стояли за спинами» патріотів Росії (за контекстом «самооборона» Криму), інформує про сам процес приєднання Криму до Росії, вказує на свою безпосередню участь в плануванні та керівництві цим процесом;
- наголошує на легітимності та законності процесу обрання нового уряду Криму на чолі з ОСОБА_30 «юридично діючий Президент ОСОБА_12 його затвердив»;
- наголошує, що запорукою успіху проведеної операції з приєднання Криму до Росії було те, що він особисто здійснював керівництво і надавав вказівки та накази з приводу дій Збройних Сил Росії;
- визнає, що в операції з приєднання Криму до Російської Федерації брали участь частини Головного розвідувального управління, морська піхота, армійські підрозділи спеціального призначення та повітрянодесантні війська, які, за умови протидії з боку української армії, готові були знищити противника; наголошує на тому, що Росія перетворила Крим на фортецю;
- визнає, що на українських військовослужбовців в Криму здійснювався силовий та психологічний тиск з метою їх роззброєння та переманювання на бік Росії, а також акцентує увагу на їх недієздатності і неспроможності протистояти російським військовим, небажанні виконувати накази українського командування;
- виправдовує дії щодо направлення в Крим військових підрозділів, аналогів яким там ще не було, існуванням терористичної небезпеки з боку радикально налаштованих представників української влади та силових структур;
- демонструє впевненість у правильності своїх рішень щодо приєднання Криму до Росії та наголошує на тому, що всі партнери (за контекстом йдеться про держави Європейського Союзу та США) повинні поважати Росію та її інтереси;
- наголошує на тому, що послідовні і жорсткі дії Росії в Криму, збільшення кількості російських військових угруповань на півострові створили необхідні умови для проведення референдуму в Криму та уникнення жертв і кровопролиття.

Міністр оборони Російської Федерації ОСОБА_52 у стверджувальній формі висловлюється про таке:

-висловлює впевненість у тому, що захоплення ключових адміністративних споруд в м. Сімферополі було спрямоване на попередження виникнення в Криму конфліктів на релігійному та національному ґрунті, а так звані «ввічливі люди» виконували функцію захисників, а не загарбників, діяли чемно і коректно;

-наголошує на тому, що перекриття «Беркутом» кордону на двох перехрестях і Перекопі було викликане існуванням небезпеки провокацій з боку українських військовослужбовців, які наблизилися до кордону з Кримом.

Командуючий Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49 у стверджувальній формі висловлюється про таке:

-визнає, що використання Російською Федерацією морської штурмової авіації в Криму було демонстрацією сили з боку Росії та наголошує на необхідності таких дій і рішучості в їх реалізації з метою залякування «американських сил»;

-наголошує на тому, що блокування українських військових кораблів за допомогою російських морських буксирів було пасткою для українських військових кораблів, яка допомогла їх стримувати та уникнути жертв та збройного конфлікту (т. 36, а.с. 163-175).

Як вбачається з власноручно виконаної ОСОБА_12 заяви, останній зазначив: «Я Президент України відмовляюсь від державної охорони згідно ст. 8 Закону України «Про державну охорону органів державної влади та посадових осіб з 24 лютого 2014 року. Підпис. ОСОБА_12» (т. 36, а.с. 418).

Згідно висновку експерта від 27.01.2017 № 1390?1392/17-32, підпис від імені ОСОБА_12, який міститься зліва від рукописного запису «ОСОБА_12» у розписці колишнього Президента України ОСОБА_12 про відмову від державної охорони з 24 лютого 2014 року, виконаний рукописним способом без попередньої технічної підготовки та застосування технічних засобів.

Підпис від імені ОСОБА_12, який міститься зліва від рукописного запису «ОСОБА_12» у розписці колишнього Президента України ОСОБА_12 про відмову від державної охорони з 24 лютого 2014 року, виконаний ОСОБА_12 (т. 36, а.с. 410-417).

Як вбачається з запиту від 04.01.2017 № 10/4/2-22437-16 прокурор звернувся з запитом до Постійного представника України при ООН з проханням організувати отримання через Постійне представництво України при ООН з Секретаріату ООН фотокопії заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014 та листа ОСОБА_29 від 03.03.2014 (т. 32, а.с. 202 - 203).

Згідно вербальної ноти № 4132/28-017-16, на виконання запиту прокурора, Постійне представництво України при ООН 04.01.2017 звернулося до Секретаріату ООН з проханням надати фотокопію листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 (№ 896/n від 03.03.2014) до Генерального Секретаря ООН ОСОБА_145, разом з фотокопією доданою до листа заяви ОСОБА_12, що був опублікований, як офіційний документ Ради Безпеки за номером S/2014/146 (т. 32, а.с. 204, 214).

Канцелярія Генерального Секретаря ООН, посилаючись на вербальну ноту від 4 січня 2017 року № 4132/28-017-16, 6 січня 2017 року надала Постійному представнику України при

ООН фотокопію листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 3 березня 2014 року на адресу колишнього Генерального Секретаря ООН ОСОБА_145, разом з фотокопією доданої до нього заяви колишнього Президента України ОСОБА_12, що був опублікований в якості документу Ради Безпеки за номером S/2014/146 (т. 32, а.с. 208, 216).

Надалі, 10 січня 2017 року, Постійним представником України при ООН запитувані та отримані фотокопії листа Постійного представника Російської Федерації при ООН № 896/n від 03.03.2014 та заява ОСОБА_12 від 01.03.2014, надіслані до Міністерства закордонних справ України (т. 32, а.с. 206).

У свою чергу, Міністерство закордонних справ України, супровідним листом від 17 січня 2017 року, надала вищевказане до Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України (т. 32, а.с. 207).

Протоколом огляду документів від 25 січня 2017 року слідчий провів огляд копії листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n та копії заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 (т. 32, а.с. 217, 218).

Постановою від 25 січня 2017 року копію заяви (листа) Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n та копію заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 визнано речовим доказом (т. 32, а.с. 219-220).

Безпосередньо в судовому засіданні досліджені копія листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n та копія заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17

Так, згідно копії листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n, останній звернувся до Генерального Секретаря ООН з листом наступного змісту: «Його Високоповажності пану ОСОБА_145 Генеральному Секретарю Організації Об'єднаних Націй м. Нью-Йорк. Ваше Високоповажносте, Маю честь надіслати у додатку текст заяви Його Високоповажності Президента України ОСОБА_12 від 1 березня 2014 року. Був би щиро вдячний, якщо б Ви змогли поширити цей лист та доданий текст заяви як офіційний документ Ради Безпеки. Користуюсь цією нагодою, щоб поновити Вам, Ваша Високоповажносте, запевнення у найвищій повазі. ОСОБА_29» (т. 32, а.с. 209, 74).

В додатку до вказаного листа ОСОБА_29 міститься копія заяви наступного змісту (наводиться мовою оригіналу): «Заявление Президента Украины. Как законно избранный Президент Украины заявляю. События на Майдане, незаконный захват власти в Киеве, привели к тому, что Украина оказалась на пороге гражданской войны. В стране царят хаос и анархия, жизнь, безопасность и права людей, особенно на Юго-Востоке и Крыму, - под угрозой. Под воздействием западных стран осуществляется открытый террор и насилие, люди преследуются по политическим и языковым признакам. В этой связи обращаюсь к Президенту России ОСОБА_17 с просьбой использовать Вооруженные Силы Российской Федерации ОСОБА_142 для восстановления законности, мира, правопорядка, стабильности и защиты населения Украины. 01.03.2014. ОСОБА_12» (т. 32, а.с. 210).

Допитані у судовому засіданні свідки ОСОБА_113 - Постійний представник України при ООН, ОСОБА_108 - радник Постійного представника України при ООН, підтвердили автентичність документів, що отримані ними у Секретаріаті ООН (т. 59, а.с. 221-226).

Як вбачається з ухвали Дніпровського районного суду м. Києва від 26.09.2017, стосовно Командуючого Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації віце-адмірала ОСОБА_49, здійснюється спеціальне судове провадження (т. 53, а.с. 112-117).

08.08.2016, під час досудового розслідування кримінального провадження № 42016000000001594, були складені письмові повідомлення про підозру стосовно 10 осіб: уповноваженого представника Президента Російської Федерації у Північно-Кавказькому федеральному окрузі ОСОБА_61, начальника Берегових військ Чорноморського флоту Російської Федерації ОСОБА_146, заступника Головнокомандуючого Військово-Морського флоту Російської Федерації ОСОБА_50, начальника штабу - першого заступника командуючого Чорноморського флоту Російської Федерації ОСОБА_147, заступника головнокомандувача Південним військовим округом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_58, інших військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації (т. 14, а.с. 14-301, т. 45).

09.09.2016 матеріали досудового розслідування щодо вказаних осіб були виділені в окремі кримінальні провадження (т. 14, а.с. 14-301, т. 45).

Як вбачається з ухвали Святошинського районного суду м. Києва від 08.12.2017, стосовно обвинуваченого ОСОБА_61 здійснюється спеціальне судове провадження (т. 53, а.с. 100-104).

Також, постановою про виділення матеріалів досудового розслідування у кримінальному провадженні в окреме провадження від 30.01.2017, прокурор виділив з кримінального провадження № 42016000000001594 в окреме кримінальне провадження № 42017000000000214 матеріали досудового розслідування щодо вчинення невідомими особами кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. [110](#); ч. 4 ст. [27](#), ч. 1 ст. [111](#); ч. 3 ст. [27](#), ст. [113](#); ст. [113](#); п. 1 ч. 2 ст. [115](#); ст. [261](#); ч. 3 ст. [262](#); ч. 2 ст. [15](#), ч. 3 ст. [278](#); ч. 1 ст. [279](#); ч. 2 ст. [332](#); ст. [341](#); ч. 2 ст. [28](#), ч. 1 ст. [437](#); ч. 2 ст. [28](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#) (т. 29, а.с. 97-132).

Також, як вбачається з матеріалів справи, 10.07.2014 складено письмове повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри та про нову підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. [28](#), ч. 1 ст. [109](#); ч. 4 ст. [28](#), ч. 3 ст. [110](#); ч. 1 ст. [255](#); ч. 3 ст. [27](#), ч. 4 ст. [28](#), ч. 2 ст. [258](#); ч. 3 ст. [27](#), ч. 4 ст. [28](#), ч. 2 ст. [279](#); ч. 3 ст. [27](#), ч. 4 ст. [28](#), ст. [341 КК України](#), ОСОБА_30 (т. 44, а.с. 168-182).

08.08.2016 складено письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. [110](#); ч. 2 ст. [28](#), ч. 1 ст. [437](#); ч. 2 ст. [28](#), ч. 2 ст. [437](#); ч. 1 ст. [258-3](#); ч. 3 ст. [258-5 КК України](#) Міністру оборони Російської Федерації ОСОБА_52 (т. 46, а.с. 3-37).

08.08.2016 складено письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. [110](#); ч. 2 ст. [28](#), ст. [436](#); ч. 3 ст. [27](#), ч. 2 ст. [28](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#), раднику Президента Російської Федерації ОСОБА_89 (т. 38, а.с. 229-246).

Оцінюючи доводи захисту, суд звертає увагу на наступне.

Згідно позиції сторони захисту, ОСОБА_12 не було вручено письмове повідомлення про підозру та обвинувальний акт; останній не набув статусу підозрюваного та обвинуваченого, тобто у розрізі п. «а» ч. 3 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#) ОСОБА_12 не був повідомлений про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього. Зокрема, вказана позиція захисту ґрунтується на дослідженому судом Науковому висновку члена Науково-консультативної ради при Верховному суді України, члена

Науково-консультативної ради при Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, кандидата юридичних наук, завідувача кафедри кримінального права та кримінології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професора ОСОБА_149 (т. 5, а.с. 199 - 234).

Судом встановлено наступне.

Згідно з ч. 1 [ст. 42 КПК України](#) підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому [статтями 276-279 цього Кодексу](#), повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень.

Згідно [ст. 111 КПК України](#), повідомлення у кримінальному провадженні є процесуальною дією, за допомогою якої слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд повідомляє певного учасника кримінального провадження про дату, час та місце проведення відповідної процесуальної дії або про прийняте процесуальне рішення чи здійснену процесуальну дію. Повідомлення у кримінальному провадженні здійснюється у випадках, передбачених цим Кодексом, у порядку, передбаченому [главою 11 цього Кодексу](#) (Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик, і привід).

У відповідності до [ст. 135 КПК України](#), особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою. У разі тимчасової відсутності особи за місцем проживання повістка для передачі їй вручається під розписку дорослому члену сім'ї особи чи іншій особі, яка з нею проживає, житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи або адміністрації за місцем її роботи. Повістка про виклик особи, яка проживає за кордоном, вручається згідно з міжнародним договором про правову допомогу, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а за відсутності такого - за допомогою дипломатичного (консульського) представництва.

Матеріали досудового розслідування, в межах яких повідомлено про підозру та складено обвинувальний акт стосовно ОСОБА_12 були виділені постановою прокурора від 14.06.2016 з кримінального провадження № 42014010470000019 за підозрою Командуючого Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації віце-адмірала ОСОБА_49, в кримінальне провадження за № 42016000000001594 (т. 29, а.с. 5-36).

28.11.2016 у кримінальному провадженні № 42016000000001594 Генеральний прокурор України склав повідомлення про підозру ОСОБА_12 (т. 29, а.с. 133-162).

Одразу, у відповідності до вимог ч. 1 [ст. 551 КПК України](#), керуючись Європейською конвенцією про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року, Конвенцією про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 року, Генеральною прокуратурою України скеровано до Генеральної прокуратури Російської Федерації запит про міжнародну правову допомогу в частині: встановлення місця проживання (перебування) ОСОБА_12; вручення письмового повідомлення про підозру; вручення пам'ятки про процесуальні права та обов'язки; вручення повісток про виклик до слідчого Генеральної прокуратури України та допит у якості підозрюваного, на випадок відмови ОСОБА_12 прибути за викликом (т. 29, а.с. 165-216).

Згідно листа Генеральної прокуратури Російської Федерації від 27.12.2016 за № 87-225-2016 (проміжна відповідь), останньою було відмовлено у врученні повісток та допиті ОСОБА_12 з

огляду на недотримання строків, передбачених п. 3 ст. 7 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року. В іншій частині (вручення письмового повідомлення про підозру; вручення пам'ятки про процесуальні права та обов'язки) розгляд запиту продовжувався (т. 29, а.с. 217).

Остаточна відповідь від Генеральної прокуратури Російської Федерації в межах досудового розслідування даного провадження надійшла до Генеральної прокуратури України 13.01.2017 за № 87-103-2017, 87-225-2016. Генеральна прокуратура Російської Федерації повідомила Українську сторону про неможливість виконання запитів про правову допомогу у цій справі, посилаючись, у тому числі, на п. «b» ст. 2 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах (задоволення прохання може зашкодити суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим суттєвим інтересам її країни) (т. 31, а.с. 1-154).

Одночасно з направленням вказаного запиту про міжнародну правову допомогу, 28.11.2016 на адресу Ростовського обласного суду Російської Федерації Генеральною прокуратурою України скеровано лист з проханням, зокрема, повідомити ОСОБА_12 про факт його підозри та розшуку в Україні (т. 29, а.с. 218-224, 226, 227).

Згідно відповіді Ростовського обласного суду від 30.11.2016, у відповідності до вимог Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року, вказаний запит перенаправлено до Міністерства юстиції Російської Федерації (т. 29, а.с. 225).

Також, одночасно з вказаними процесуальними діями, Генеральною прокуратурою України поштою та за допомогою кур'єрських служб міжнародної доставки скеровані письмові повідомлення про підозру ОСОБА_12 та пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки, на всі відомі адреси можливого проживання та перебування останнього в Україні та Російській Федерації (т. 29, а.с. 237-245, 300-325).

28.11.2016 повідомлення про підозру ОСОБА_12 та пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки отримані захисником останнього - адвокатом Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЕКС» Федоренком І.Л. (т. 29, а.с. 248, 249).

28.11.2016 повідомлення про підозру ОСОБА_12 та пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки направлені захиснику останнього - адвокату Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЕКС» Сердюку В.А. (т. 29, а.с. 255, 257, 260-267).

05.12.2016 повідомлення про підозру ОСОБА_12 та пам'ятку про його процесуальні права та обов'язки повторно отримав захисник останнього - адвокат Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЕКС» Сердюк В.А. (т. 29, а.с. 269, 270).

Ухвалою Печерського районного суду м. Києва від 20.01.2017 надано дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні № 42016000000001594 від 14.06.2016 за підозрою ОСОБА_12 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. [111](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#) (т. 30, а.с. 110-113).

У відповідності до вимог [ст. 297-1 КПК України](#), спеціальне досудове розслідування (in absentia) здійснюється згідно із загальними правилами досудового розслідування, передбаченими цим Кодексом, з урахуванням положень цієї глави, на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями [110](#), [111](#), [437 КК України](#), стосовно підозрюваного, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності.

Відповідно до п. 20-1 [розділу XI «Перехідні положення» КПК України](#) тимчасово положення глави 24-1 «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» застосовуються із особливостями, якими передбачено, що спеціальне досудове розслідування може здійснюватись щодо злочинів, передбачених статтями [110, 111, 437 КК України](#), стосовно підозрюваного, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або стосовно якого наявні фактичні дані, що він перебуває за межами України.

Зокрема, згідно зі [ст. 297-5 КПК України](#), копії процесуальних документів, що підлягають врученню підозрюваному, надсилаються захиснику; повістки про виклик підозрюваного надсилаються за останнім відомим місцем його проживання чи перебування та обов'язково публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційних веб-сайтах органів, що здійснюють досудове розслідування. З моменту опублікування повістки про виклик у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження підозрюваний вважається належним чином ознайомленим з її змістом.

27.01.2017 у кримінальному провадженні № 42016000000001594 Генеральним прокурором України складено повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри ОСОБА_12 (т. 30, а.с. 114-146).

Цього ж дня, 27.01.2017 доступ до повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри ОСОБА_12 та пам'ятки про його процесуальні права та обов'язки отриманий захисниками останнього - адвокатами Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЄКС» Сердюком В.А. та Федоренком І.Л. (т. 30, а.с. 147 - 151).

Одночасно з вказаною процесуальною дією, Генеральною прокуратурою України, за допомогою кур'єрських служб міжнародної доставки скеровані письмове повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри ОСОБА_12, пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки, повістки про виклик на адресу можливого проживання та перебування останнього в Російській Федерації, опубліковано повістку про виклик в засобі масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному веб-сайті Генеральної прокуратури України (т. 30, а.с. 153-179, 187-196).

30.01.2017 захисників ОСОБА_12 повідомлено про завершення досудового розслідування та надано доступ до матеріалів досудового розслідування, у тому числі повідомлення про підозру ОСОБА_12 від 28.11.2016, повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри ОСОБА_12 від 27.01.2017 (т. 30, а.с. 198-356).

Як вбачається з розписки про отримання копії обвинувального акту та реєстру матеріалів досудового розслідування від 14.03.2017, захисники ОСОБА_12 - адвокати Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЄКС» Сердюк В.А. та Федоренко І.Л. отримали доступ до обвинувального акту (т. 1, а.с. 117).

19.04.2017, до початку підготовчого судового провадження, захисники ОСОБА_12 - адвокати Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЄКС» Сердюк А.В. та Федоренко І.Л. повторно отримали доступ до обвинувального акту та ознайомилися з ним (т. 4, а.с. 28, 214).

Зважаючи на вищевикладені фактичні дані та положення ст.ст. [42, 276-279, 297-5 КПК України](#), посилання захисників на здійснення повідомлення про підозру ОСОБА_12 з порушенням кримінального процесуального законодавства України, внаслідок чого останній не набув статусу підозрюваного та обвинуваченого - безпідставне.

Разом з цим, суд цілком усвідомлює, що засадами кримінального провадження є, перш за все, верховенство права, законність, забезпечення права на захист. Розпочинаючи та

здійснюючи кримінальне провадження за відсутності обвинуваченого (in absentia), суд був зобов'язаний використати всі передбачені законом можливості для дотримання прав обвинуваченого (зокрема права на захист, доступу до правосуддя).

Наведене вище національне законодавство України щодо спеціального досудового провадження фактично ввело правову презумпцію повідомлення особи про підозру та обвинувачення. При цьому така презумпція є неспростовуваною.

Запровадження такої презумпції може бути розцінено Європейським судом з прав людини, як порушення [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), а саме права особи бути негайно та детально поінформованою зрозумілою для неї мовою про характер і причини, висунутого проти неї обвинувачення (рішення Європейського суду з прав людини «Маттоція проти Італії» від 25 липня 2000 року, «Абрамян проти Росії» від 9 жовтня 2008 року, «Камасінські проти Австрії» від 19 грудня 1989 року, «Пелісьє та Сассі проти Франції» від 25 березня 1999 року, «Ващенко проти України» від 26 червня 2008 року, «Жук проти України» від 21 жовтня 2010 року).

З урахуванням [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), в розрізі наведених вище рішень Європейського суду з прав людини, для суду було важливо до початку розгляду справи по суті, переконатися у тому, що ОСОБА_12 дійсно поінформований про характер і причини, висунутого проти нього обвинувачення.

З огляду на викладене, суд звертає увагу на наступне.

Згідно договору № 50 про надання правової допомоги від 23 травня 2014 року, останній укладений між ОСОБА_97 в інтересах батька та Адвокатським об'єднанням «АВЕР ЛЄКС», задля захисту інтересів ОСОБА_12 під час проведення слідства в кримінальному провадженні та отримання процесуальних документів щодо причин і підстав кримінального провадження (т. 1, а.с. 130-139; т. 29, а.с. 289-298).

Заявою ОСОБА_12 про допуск адвокатів (захисників) від 23 травня 2014 року Адвокатське об'єднання «АВЕР ЛЄКС» підтвердило дійсність вказаного договору станом на 09.12.2016 в межах кримінального провадження № 42016000000001594 (т. 29, а.с. 286-288, 299).

Згідно договору № 20 про надання правової допомоги ОСОБА_12, укладеного між ОСОБА_12 та Адвокатським об'єднанням «АВЕР ЛЄКС» 21 лютого 2017 року, об'єднання представляє інтереси ОСОБА_12, забезпечує захист прав, свобод та законних інтересів у кримінальному провадженні (т. 2, а.с. 3-8).

У нотаріально посвідченій заяві ОСОБА_12 від 27.06.2015, останній повідомляє всі правоохоронні органи та суди про адресу для листування з ним: АДРЕСА_4 (адреса Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЄКС») (т. 4, а.с. 82-85).

У нотаріально посвідченій заяві ОСОБА_12 від 13.08.2015, останній повторно інформує Генеральну прокуратуру України про адресу для листування з ним: АДРЕСА_4 (адреса Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЄКС») (т. 4, а.с. 92-97; т. 16, а.с. 131-136).

У клопотанні від 24.12.2016 ОСОБА_12 підтверджує свою заяву від 27.06.2015 та клопоче перед Печерським районним судом м. Києва про його допит саме у статусі підозрюваного в кримінальному провадженні № 42016000000001594 (т. 25, а.с. 49-54).

У нотаріально посвідченому клопотанні ОСОБА_12 про забезпечення дотримання права особи на доступ до правосуддя від 06.02.2017, останній повідомляє суд, що йому відомо факт його кримінального переслідування органами досудового розслідування в кримінальному

провадженні № 42016000000001594 по обвинуваченню в державній зраді, пособництві у веденні агресивної війни та у вчиненні умисних дій з метою зміни державного кордону України (т. 11, а.с. 172-176).

16.05.2017 ОСОБА_12 особисто повідомив про свою поінформованість щодо розгляду кримінального провадження стосовно нього Оболонським районним судом м. Києва та запевнив, що вже, навіть, підготувався до допиту свідків обвинувачення (т. 6, а.с. 79).

У заяві ОСОБА_12 від 26.05.2017 про забезпечення виконання Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, останній вкотре повідомляє суд, що йому відомо про характер обвинувачення висунутого проти нього в кримінальному провадженні № 756/4855/17 та він готовий до участі у розгляді справи стосовно нього (т. 12, а.с. 34-35).

Зважаючи на вищевикладені фактичні дані, до початку розгляду справи по суті у суду не було жодних сумнівів, що ОСОБА_12 детально поінформований про характер і причини, висунутого проти нього обвинувачення.

У своїх подальших зверненнях до Оболонського районного суду м. Києва, зокрема заяві від 17.04.2018, ОСОБА_12 неодноразово підтверджував свою поінформованість про характер і причини висунутого проти нього обвинувачення, про хід та стадії судового розгляду (т. 87, а.с. 17,18), стверджував, що адвокати Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЕКС» належним чином здійснюють його захист (т. 64, а.с. 128-136); узгоджував з захисниками правову позицію (т. 53, а.с. 204; т. 56, а.с. 93-97; т. 58, а.с. 1-3, 227-230; т. 60, а.с. 13-20; т. 63, а.с. 122-134, т. 64, а.с. 87-89; 106-113) та підсилював сторону захисту залученням додаткових адвокатів на захист своїх прав у даному кримінальному провадженні (т. 73, а.с. 186-191; т. 78, а.с. 163, 164).

За наведених обставин, посилання сторони захисту на порушення вимог п. «а» ч. 3 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#) є необґрунтованими.

Також, сторона захисту послалась на несправедливість судового розгляду, яка полягала у відмові в допиті значної частини ініційованих нею свідків, відмові в дослідженні важливих доказів, обмеженні права на захист ОСОБА_12, шляхом залучення захисника за призначенням.

Судом встановлено наступне.

У рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Краска проти Швейцарії» від 19 квітня 1993 року зазначено, що ефективність справедливого розгляду досягається тоді, коли сторони процесу мають право представити перед судом ті аргументи, які вони вважають важливими для справи. При цьому такі аргументи мають бути почуті, тобто ретельно розглянуті судом. Іншими словами, суд має обов'язок провести ретельний розгляд подань (клопотань), аргументів та доказів, поданих сторонами.

Суд зауважує, що у даному кримінальному провадженні було допитано за клопотанням сторони обвинувачення, яке підтримала сторона захисту, 37 свідків; лише за ініціативою захисту додатково допитано 15 свідків та 2-х експертів; досліджені усі надані стороною

захисту письмові, відео та аудіо докази, розглянуті усі заяви та клопотання захисників та обвинуваченого.

Зокрема, задоволено клопотання про допит свідків ОСОБА_152 (колишнього Прем'єр-міністра України), ОСОБА_153 (колишнього Секретаря РНБО та колишнього Голову Адміністрації Президента України), ОСОБА_154 (колишнього Міністра внутрішніх справ), ОСОБА_78 (колишнього Голову Служби безпеки України), ОСОБА_56 (колишнього Міністра оборони), однак, вказані свідки на багаторазові виклики до суду не прибули, інформації про поважність причин своєї неявки до суду не надали, як і не скористалися наданою судом можливістю надати показання шляхом відеоконференцзв'язку.

Таким чином, на думку суду, стороні захисту була надана реальна можливість надати докази та обґрунтувати усі аргументи, які вона вважала важливими для справи.

Лише у тих випадках коли, клопотання сторони захисту були спрямовані на повторне дослідження обставин, які вже були у повній мірі досліджені судом, зокрема, про допит свідків щодо обставин, які вже повідомили інші свідки, а також коли клопотання захисту були спрямовані не на реалізацію права спростувати обвинувачення, а подані з метою унеможливити виконання судом функції правосуддя та ухвалення судового рішення у справі, суд відмовляв у їх задоволенні.

Суд враховував, що передбачене ч. 1 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#) право особи на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку кореспондується з обов'язком добросовісно користуватися наданими законом процесуальними правами, утримуватись від дій, що зумовлюють затягування судового процесу, та вживати надані процесуальним законом заходи для скорочення періоду судового провадження (рішення Європейського суду з прав людини у справі «Юніон Еліментарія Сандерс проти Іспанії» від 7 липня 1989 року).

Також, суд сприяв забезпеченню права на захист ОСОБА_12 в частині його права використовувати юридичну допомогу захисників, вибраних ним на власний розсуд (п. «с» ч. 3 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#)).

Як убачається із рішень Європейського суду з прав людини, право кожного обвинуваченого на захист за допомогою самостійно обраного адвоката не є абсолютним («Мефтах і інші проти Франції» від 26 липня 2002 року; «Пакеллі проти Німеччини» від 25 квітня 1983 року). Хоча, в принципі, вибір обвинуваченим захисника потрібно поважати («Лагерблом проти Швеції» від 10 грудня 2002 року), але національні судові органи можуть відхилити його кандидатуру, якщо існують дійсні і достатні підстави вважати, що цього вимагають інтереси правосуддя («Мефтах і інші проти Франції» від 26 липня 2002 року; «Круассан проти Німеччини» від 28 серпня 1992 року).

Зокрема, 31.07.2018 у судові засідання для участі у судових дебатах прибув лише один із чотирьох захисників обвинуваченого - адвокат Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЕКС» Сердюк В.А. Однак, і вказаний захисник самовільно залишив судові засідання до його завершення.

Відповідно до ч.ч. 1, 2 [ст. 52 КПК України](#), участь захисника у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів та щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне судове провадження є обов'язковою.

Принцип забезпечення обвинуваченому права на захист є фундаментальним для кримінального процесу.

Враховуючи, що захисник обвинуваченого ОСОБА_12 самоусунувся від участі у судових дебатах, самовільно покинув судові засідання до його закінчення, що унеможливило подальший розгляд справи, суд забезпечив право обвинуваченого на захист, шляхом призначення захисника з Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у місті Києві (т. 74, а.с. 63, 64, 98, 99).

Суд звертає увагу, що до призначення захисника з безоплатної вторинної правової допомоги обвинуваченому ОСОБА_12 неодноразово пропонувалося, що у разі, якщо подальша участь у судовому провадженні захисників з Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЄКС» неможлива, обрати собі іншого захисника.

Також роз'яснювалося, що якщо у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою, прибуття в судові засідання захисника обраного обвинуваченим, протягом трьох днів неможливе, суд може відкласти судовий розгляд на необхідний для з'явлення захисника строк, або одночасно з відкладенням судового розгляду залучити захисника для здійснення захисту за призначенням (ч. 3 [ст. 324 КПК України](#)) (т. 65, а.с. 92-94; т. 70, а.с. 23-28).

Окрім цього, суд зауважує, що призначення захисника жодним чином не ускладнило чи унеможливило ефективний захист обвинуваченого, оскільки після залучення захисника для здійснення захисту за призначенням, судом було забезпечено одночасну участь в судових дебатах захисників ОСОБА_12, що були вибрані ним на власний розсуд - адвокатів Байдика О.А. та Горошинського О.О.

Захисники з Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЄКС» Сердюк В.А., Федоренко І.Л., Біленко Б.В. та Фозекош А.А. на неодноразові виклики суду для виступу у судових дебатах, у судові засідання так і не прибули.

Також, захисники не прибули в судові засідання для вирішення питання щодо їх заміни у відповідності до вимог ч. 2 [ст. 54 КПК України](#) (т. 78, а.с. 151-155).

Окрім цього, на думку сторони захисту, повідомлення про підозру, складання обвинувального акту відбулося після спливу граничного строку досудового розслідування. Зокрема, вказана позиція захисту ґрунтується на дослідженому судом Науковому висновку професора ОСОБА_149 (т. 14, а.с. 332 - 382).

Захист вказував, що у кримінальному провадженні № 42016000000001594, під час досудового розслідування, окрім ОСОБА_12, 08.08.2016 були складені письмові повідомлення про підозру стосовно інших 10 осіб.

09.09.2016 матеріали досудового розслідування щодо вказаних осіб були виділені з кримінального провадження в окремі провадження, а 28.11.2016 складено письмове повідомлення про підозру стосовно ОСОБА_12

Відтак, захист відрховує строки досудового розслідування з 08.08.2016, а сторона обвинувачення з 28.11.2016.

Судом встановлено наступне.

Матеріали досудового розслідування, в межах яких повідомлено про підозру та складено обвинувальний акт стосовно ОСОБА_12, були виділені постановою прокурора від 14.06.2016 з кримінального провадження № 42014010470000019 за підозрою Командуючого Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації віце-адмірала ОСОБА_49, в кримінальне провадження за № 42016000000001594 (т. 29, а.с. 5-36).

Під час досудового розслідування кримінального провадження № 42016000000001594, 08.08.2016 були складені письмові повідомлення про підозру стосовно 10 осіб (т. 14, а.с. 14-301, т. 45).

09.09.2016 матеріали досудового розслідування щодо вказаних осіб були виділені в окремі провадження (т. 14, а.с. 14-301, т. 45).

Під час досудового розслідування кримінального провадження за № 42016000000001594, починаючи з 09.09.2016 по 28.11.2016 повідомлень про підозру не здійснювалося.

28.11.2016 у вказаному кримінальному провадженні складено повідомлення про підозру ОСОБА_12 (т. 29, а.с. 133-162).

27.01.2017 складено повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри ОСОБА_12 (т. 30, а.с. 114-146).

Враховуючи, що двохмісячний строк досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні спливав 28.01.2017, беручи до уваги його особливу складність, постановою Заступника Генерального прокурора України - Головного військового прокурора від 25.01.2017, строк досудового розслідування був продовжений до 4 місяців, тобто до 28 березня 2017 року (т. 29, а.с. 91-93).

Обвинувальний акт у кримінальному провадженні № 42016000000001594 від 14.06.2016 за обвинуваченням ОСОБА_12 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. [111](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#), складений слідчим 14.03.2017 та, цього ж дня, затверджений прокурором - процесуальним керівником у даному кримінальному провадженні (т. 1, а.с. 1-23).

14 березня 2017 року обвинувальний акт надійшов до Печерського районного суду м. Києва (т. 1, а.с. 118).

Оцінюючи доводи захисту, суд зважає на наступне.

Статтями [217](#), [219](#), [294 КПК України](#) (в редакції, що діяла на час досудового розслідування даного кримінального провадження та у редакції, що діє на даний час) не було визначено порядку обчислення строку досудового розслідування у разі, якщо в одному кримінальному провадженні було повідомлено про підозру декільком особам, при цьому матеріали стосовно осіб, яким було повідомлено про підозру раніше, були виділені з кримінального провадження до повідомлення про підозру у кримінальному провадженні особі, що сталося пізніше.

[Кримінальний процесуальний кодекс України](#) не містить імперативної вказівки, що строки, які почали свій вплив після повідомлення про підозру першій особі, мають враховуватися під час прийняття процесуальних рішень стосовно особи, якій повідомлено про підозру після виділення матеріалів кримінального провадження стосовно першої особи.

За встановлених судом обставин, посилення сторони захисту на порушення строків досудового розслідування є таким, що не ґрунтується на вимогах [КПК України](#).

Також, захист стверджував, що судовий розгляд проведено незаконним складом суду, оскільки не було забезпечено право ОСОБА_12 на суд присяжних, а склад суду було призначено в порушення автоматизованої системи документообігу суду.

З огляду на викладене твердження, суд звертає увагу на наступне.

Матеріали даного кримінального провадження на підставі ухвали Апеляційного суду м. Києва від 28.03.2017 (т. 4, а.с. 10-12) надійшли до Оболонського районного суду м. Києва 10.04.2017 (т. 4, а.с. 20).

Цього ж дня здійснено автоматизований розподіл справи між суддями та автоматизованою системою документообігу суду визначено склад колегії: головуєчого суддю Дев'ятка В.В., суддів ОСОБА_205 та Тітова М.Ю. (т. 4, а.с. 21).

26.04.2017 проведено повторний автоматизований розподіл справи у зв'язку зі звільненням у відставку судді ОСОБА_205 - автоматизованою системою документообігу суду замінено суддю ОСОБА_205 на суддю Васалатія К.А. (т. 5, а.с. 1,2).

Враховуючи, що захисники ОСОБА_12 - адвокати Адвокатського об'єднання «АВЕР ЛЕКС» Сердюк А.В. та Федоренко І.Л. 04.05.2017 повідомили про несанкціоноване, на їх думку, втручання в автоматизований розподіл справи, суд постановив ухвалу про перевірку вказаних обставин (т. 5, а.с. 89).

На виконання ухвали суду, фахівцями Державного підприємства «Інформаційні судові системи», був проведений аналіз автоматизованого розподілу даної справи. У ході перевірки жодних змін в автоматизованій системі документообігу суду, які б могли вплинути на автоматизований розподіл справи, встановлено не було (т. 5, а.с. 115-120).

За встановлених обставин, посилення сторони захисту на призначення складу суду в порушення автоматизованої системи документообігу суду, свого підтвердження не знайшло.

Щодо посилань захисту на порушення права ОСОБА_12 на суд присяжних, суд вважає за необхідне звернути увагу на наступне.

У відповідності до ч. 2 [ст. 31 КПК України](#), кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів.

Згідно ч. 3 [ст. 31 КПК України](#), кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально у складі трьох суддів, а за клопотанням обвинуваченого - судом присяжних у складі двох суддів та трьох присяжних.

Як вбачається з протоколу роз'яснення права на суд присяжних, прокурор 30.01.2017 дійсно роз'яснив ОСОБА_12 право на суд присяжних. У протоколі прокурор послався на санкцію ч. 3 [ст. 110 КК України](#), яка, поміж іншого, передбачає міру покарання у виді довічного позбавлення волі з конфіскацією майна (т. 4, а.с. 42-49).

У підготовчому судовому провадженні захисник ОСОБА_12 - адвокат Сердюк В.А., у разі призначення справи до судового розгляду, просив проводити розгляд справи у складі трьох професійних суддів, оскільки мав сумніви в об'єктивності присяжних (т. 19, а.с. 81).

Попри наявність вказаної позиції сторони захисту, суд додатково звертає увагу, що згідно ч. 1 [ст. 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), нікого не може бути

визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також, не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.

Згідно ч. 1 [ст. 58 Конституції України](#), закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

У відповідності до ч. 2 [ст. 5 КК України](#), закон про кримінальну відповідальність, що встановлює злочинність діяння, посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, не має зворотної дії в часі.

Як встановлено судом, на час вчинення інкримінованих ОСОБА_12 дій, а саме станом на 1 березня 2014 року, ч. 3 ст. [110](#), ч. 1 ст. [111](#) та ч. 2 ст. [437 КК України](#) не передбачали ні покарання у виді довічного позбавлення волі, ні конфіскації майна.

Відповідні зміни до [КК України](#) були внесені лише [Законами № 1183-VII від 08.04.2014](#), № 1689-VII від 07.10.2014.

Отже, в частині кримінальної відповідальності ОСОБА_12 діє принцип «ніякого покарання без закону», який є традиційним та основоположним як в міжнародному праві, так і в кримінальному законодавстві України та мають застосовуватися положення [КК України](#) в редакції Закону від 5 квітня 2001 року № 2341-III.

З огляду на викладене, у обвинуваченого ОСОБА_12 не виникло право на суд присяжних.

Також, на думку захисту, обвинувальний акт не відповідає вимогам [ст. 291 КПК України](#) через неконкретність обвинувачення. Зокрема, згідно обвинувачення ОСОБА_12 є співучасником злочину (ведення агресивної війни) з 01.03.2014, хоча обвинувачення одночасно посиляється на іншу дату початку агресії - 20.02.2014; обвинувачення нелогічне, оскільки стверджує, що ОСОБА_12 вчинив державну зраду і одночасно посиляється, що останній вже нібито самоусунувся від виконання обов'язків Президента України. Зокрема, вказана позиція захисту частково ґрунтується на дослідженому судом Науковому висновку професора ОСОБА_149 (т. 70, а.с. 75-164).

Суд звертає увагу на наступне.

Згідно [ст. 26 КК України](#), співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину.

Співучасть можлива на всіх стадіях умисного злочину - готування, замаху, безпосереднього виконання об'єктивної сторони злочину (як приєднання до злочинної діяльності). Дії співучасників (як при співвиконавстві, так і у складній формі співучасті) можуть збігатися у часі, а можуть і не збігатися, вчинюватися у певній послідовності.

Суб'єктом державної зради ([ст. 111 КК України](#)) у будь-якій її формі може бути лише громадянин України, який досяг 16-річного віку, незалежно чи є і чи була така особа державним службовцем.

Таким чином, суд зауважує, що обвинувачення пред'явлено ОСОБА_12, як громадянину України, а не як Президенту, а тому посилання захисту у цій частині є необґрунтованими.

Щодо позиції захисту в частині посилань на невідповідність обвинувального акту вимогам [ст. 291 КПК України](#) через нібито неконкретність обвинувачення, суд вважає за необхідне вказати на наступне.

У міжнародних джерелах права, зокрема в п. «а» ч. 3 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), йдеться про те, що однією із гарантій права на справедливий суд є негайна і детальна поінформованість зрозумілою для обвинуваченого мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього.

Практика Європейського суду з прав людини орієнтує, що обвинуваченням визнається офіційне доведення до відома особи компетентним органом твердження про наявність припущення про вчинення особою кримінально караного правопорушення й при цьому стосується змісту, а не формального поняття обвинувачення, оскільки в контексті статті 6 Конвенції Європейський суд покликаний вбачати, що приховано за зовнішньою стороною справи, та досліджувати реалії розглядуваної справи (Рішення «Девеер проти Бельгії» від 27 лютого 1980 року).

Конкретності саме змісту обвинувачення стосується й рішення Європейського суду у справі «Маттоція проти Італії» від 25 липня 2000 року, що відображає послідовну рекомендацію цієї міжнародної установи про пріоритетність неформального розуміння поняття «обвинувачення».

З обвинувального акту щодо ОСОБА_12 убачається, що вимоги закону щодо викладу фактичних обставин, формулювання обвинувачення та правової кваліфікації дотримано. Обставини, які, відповідно до ч. 1 [ст. 91 КПК України](#), підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, зокрема подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення), викладено чітко і конкретно.

При цьому, суд звертає увагу, що важливим є виклад саме фактичних обставин кримінального правопорушення, бо правильне їх відображення має суттєве значення не тільки для аргументації висновків слідчого чи прокурора, але і для дослідження обставин вчиненого кримінального правопорушення в суді та для реалізації права на захист. Фабула обвинувачення є фактичною моделлю вчиненого злочину, а юридичне формулювання (формула та формулювання обвинувачення) - це правова модель злочину, вказівка на кримінально-правові норми, порушення яких інкримінується обвинуваченому.

Що стосується обвинувального акту щодо ОСОБА_12, то наведені в ньому фактичні дані в своїй сукупності дають повне уявлення стосовно кожного з елементів складу кримінального правопорушення, що, у свою чергу, дає можливість зіставити фактичну складову обвинувачення з його юридичною формою.

З огляду на викладене, конкретність викладення фактичних обставин у даному провадженні, а отже, і обвинувачення ОСОБА_12, не викликає сумнівів.

Щодо посилянь захисту на зафіксовані факти впливу та тиску на суд, які полягали у публічних висловлюваннях вищих представників влади щодо винуватості ОСОБА_12 у вчиненні злочинів (порушення презумпції невинуватості), суд вважає за необхідне послатись на наступне.

Захист вважає, що під час судового розгляду були встановлені факти незаконного тиску на суд з боку Президента України, Генерального прокурора України та його заступників, Народних депутатів України, які висловлювались про доведеність вини обвинуваченого ОСОБА_12, прогнозували строки ухвалення вироку, що є порушенням права на справедливий суд, яке передбачено [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#).

Суд звертає увагу на наступне.

Згідно [ст. 21 Конституції України](#), усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Згідно [ст. 62 Конституції України](#), особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вина не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Як вбачається з п. 2 [ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вина не буде доведено в законному порядку.

Одночасно, [статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#) передбачено право на свободу вираження поглядів. Дане право також гарантується [ст. 34 Конституції України](#), а саме: кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження поглядів, а тому заборона на будь-які коментарі з приводу кримінального процесу може порушити дане право.

При цьому, вагоме розрізнення має проводитись між твердженнями про те, що особа лише підозрюється чи обвинувачується у вчиненні певного злочину, і відвертим визнанням того, що особа його вчинила, у зв'язку з чим особливому наголошенню підлягає важливість вибору слів у твердженнях посадових осіб про обвинуваченого (підозрюваного).

Аналізуючи надані суду документи, суд вважає, що їх текст містить твердження, які спрямовані на формування передчасної позиції суду, щодо того, що особа (ОСОБА_12), обвинувачена у вчиненні злочину, є винуватою ще до того, доки її вина буде доведена відповідно до закону, спонукають громадськість повірити у винуватість обвинуваченої особи, твердження зазначених захисником посадових осіб стосовно ОСОБА_12 відображають думку про те, що він є винуватим, тоді як його вина не була попередньо доведена відповідно до закону.

За таких обставин, суд вважає, що висловлювання вказаних осіб, у разі підтвердження їх автентичності, щодо винуватості ОСОБА_12 в інкримінованих йому злочинах до ухвалення вироку та строків його ухвалення, є неприпустими, однак зауважує, що вони жодним чином не вплинули на висновки суду щодо доведення винуватості ОСОБА_12, оскільки не стосувалися предмету доказування, не впливають на допустимість доказів та повідомлені посадовими особами, які відповідно до [Конституції України](#) не мають повноважень щодо дисциплінарних чи кваліфікаційних процедур стосовно суддів.

Також, згідно позиції захисту, наприкінці 2013 - початку 2014 років в Україні відбувся озброєний державний переворот. Представники опозиції, за підтримки представників

Сполучених Штатів Америки та Європейського Союзу, силовим способом захопили владу в Україні, не виконали угоду між владою та опозицією від 21 лютого 2014 року, в неконституційний спосіб 22 лютого 2014 року усунули від влади уряд і Президента України ОСОБА_12 та навіть спробували убити останнього. Побояючись за своє життя, ОСОБА_12 був вимушений 24 лютого 2014 року тимчасово залишити територію України та з вказаного часу проживати на території Російської Федерації.

За ініціативою захисту суд допитав свідків ОСОБА_155 (колишнього командувача Внутрішніх військ), ОСОБА_48 (колишнього Командувача Військово-Морських сил та колишнього Начальника Генерального штабу Збройних Сил України), ОСОБА_156 (колишнього начальника Служби безпеки Президента України), ОСОБА_157 та ОСОБА_158 (колишніх співробітників Служби безпеки Президента України), які повідомили суду, що наприкінці 2013 року - початку 2014 року в Україні відбувся озброєний державний переворот, представники опозиції силовим способом захопили владу в Україні, не виконали Угоду між владою та опозицією від 21 лютого 2014 року, в неконституційний спосіб 22 лютого 2014 року усунули від влади уряд і Президента України ОСОБА_12

Судом досліджені усі документи, у тому числі аудіо, відеозаписи, що були надані стороною захисту щодо подій на Майдані Незалежності у м. Києві та у цілому в Україні наприкінці 2013 року - початку 2014 року.

Зокрема, досліджені надані стороною захисту:

-відеозаписи виступів опозиційних політиків на Майдані Незалежності у м. Києві щодо протистояння з владою; фото, відео та інші документи щодо силового протистояння людей, що беруть участь в протестах на Майдані Незалежності у м. Києві, з правоохоронними органами; дані щодо загибелі в період з 21.11.2013 по 22.02.2014 під час масових заходів, що проходили в центральній частині м. Києва 14 працівників правоохоронних органів; отримання у вказаний період тілесних ушкоджень 992-ма працівниками правоохоронних органів; відео та фото, на яких зафіксовані поодинокі випадки наявності мисливської зброї у людей, що беруть участь в протестах на Майдані Незалежності у м. Києві; матеріали щодо фіксації фактів викрадення вогнепальної зброї з державних установ невстановленими особами, підпалів приміщень правоохоронних органів (т. 49, а.с. 1-26; т. 54, а.с. 1-8; т. 56, а.с. 1-69);

-текст Угоди про врегулювання кризи в Україні від 21.02.2014, між ОСОБА_12 (від влади), ОСОБА_159, ОСОБА_101, ОСОБА_160 (від опозиції), засвідченої Федеральним міністром закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина ОСОБА_200, Міністром закордонних справ Республіки Польща ОСОБА_162 та керівником департаменту континентальної Європи Міністерства закордонних справ Французької Республіки ОСОБА_201 (від Європейського Союзу) (т. 49, а.с. 221-224);

-відеозапис інтерв'ю ОСОБА_12 у м. Харкові 22.02.2014, в якому останній повідомляє, що в Україні відбувся озброєний державний переворот, однак він від виконання обов'язків Президента не усувався та не збирається залишати територію України (т. 49, а.с. 225, 226);

-відеозапис прес-конференції ОСОБА_12 в Ростові-на-Дону 28.02.2014 (т. 49, а.с. 225, 226);

-робота доктора філософських наук школи політичних досліджень Оттавського Університету ОСОБА_202 «ІНФОРМАЦІЯ_3», в якій автор робить висновки, що до масових розстрілів представників правоохоронних органів та протестуючих у центрі м. Києва 20 лютого 2014 року, причетні ультраправі та олігархічні партії (т. 49, а.с. 31-213);

-фільм-розслідування опублікований Італійським Інтернет-порталом, в якому особи (так звані «грузинські снайпери») розповідають, що в момент найгострішої фази на Майдані Незалежності у м. Києві, а саме 18-20 лютого 2014 року, входили до складу кількох загонів, які були озброєні вогнепальною зброєю і розташовувалися в будівлі готелю «Україна», а також Консерваторії, звідки «вели вогонь» з метою провокації (т. 54, а.с. 9,10).

-стенограма пленарного засідання Верховної Ради України від 22 лютого 2014 року, на якому була проголосована [Постанова Верховної Ради України «Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України» № 757-VII від 22 лютого 2014 року](#) (т. 50, а.с. 2-48);

-заява ОСОБА_12 від 17 березня 2017 року, в якій останній інформує Генеральну прокуратуру України про насильницьке захоплення влади в Україні у період часу з 18 по 22 лютого 2014 року та відповідь Генеральної прокуратури України про реєстрацію кримінального провадження № 42017000000003432 (т. 55, а.с. 151-160);

-лист Постійного представника України при ООН ОСОБА_106 на ім'я Голови Ради Безпеки ООН від 24.02.2014 з додатком: заявою ОСОБА_51, які були поширені, як документ Ради Безпеки ООН під № S/2014/122 та, на думку захисту, вводили в оману представників міжнародної спільноти щодо ситуації в Україні, здійснювали легітимізацію державного перевороту (т. 68, а.с. 221-226).

Також, згідно позиції захисту, 28 лютого 2014 року, після прес-конференції, ОСОБА_12 отримав інформацію про наслідки державного перевороту: факти масового беззаконня, факти насильства і вбивств місцевого населення від рук радикалів; зробив висновок про різке зростання ризиків громадянської війни і загрози розколу країни, а тому, 1 березня 2014 року, з урахуванням ст. 7 Договору про дружбу, співпрацю і партнерство, укладеного між Україною і Росією, вважаючи себе легітимним Президентом України, з метою пошуку політичного рішення в ситуації, що склалася, припинення беззаконня радикалів і незаконних озброєних формувань, уникнення громадянської війни в Україні, відновлення законності, миру, правопорядку, стабільності і захисту населення України, інформування міжнародної громадськості і українського народу про факт державного перевороту, початку переговорів щодо можливості тимчасового застосування Збройних Сил Російської Федерації в миротворчих цілях, направив звернення до Міністерства закордонних справ Російської Федерації.

ОСОБА_12 припускав, що за допомогою Збройних Сил Російської Федерації можна буде виконати окремі миротворчі функції, надати гуманітарну допомогу населенню, допомогу в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

До звернення було додано два однакових тексти: заяви на українській і російській мовах адресовані Президенту Російської Федерації ОСОБА_17 Заяви містили в собі короткий виклад тексту звернення, викладали офіційну позицію ОСОБА_12 про події державного перевороту в Україні і повинні були бути поширені серед представників міжнародної спільноти по дипломатичним каналам.

Однак, після направлення ним звернення, ніяких переговорів не відбулося. Звернення не розглядалося і не використовувалося жодним з державних органів Російської Федерації. Лише на засіданні Ради Безпеки ООН представник Російської Федерації ОСОБА_29 продемонстрував копію його заяви усім присутнім делегаціям країн - членів ООН і, тим самим, лише проінформував їх про його оцінку подій в Україні, як легітимного на той час Президента України.

За ініціативою захисту суд допитав свідків ОСОБА_155, ОСОБА_48, ОСОБА_156, ОСОБА_157 та ОСОБА_158, які повідомили суду про підготовку, підписання та направлення листа, копію якого надала сторона захисту за наслідками прес-конференції ОСОБА_12 від 02.03.2018, та, відповідно до якого, копія заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, що був оприлюднений 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН є лише додатком до листа ОСОБА_12 ОСОБА_17

За ініціативою захисту, суд також допитав свідка ОСОБА_165 (колишнього Міністра закордонних справ України), який показав про обставини та підстави призупинення підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, про обставини підписання Угоди про врегулювання кризи в Україні від 21.02.2014, яку, згідно показань свідка, виконала лише влада, а опозиція повністю проігнорувала.

Також, судом досліджені усі документи, у тому числі аудіо, відеозаписи, що були надані стороною захисту щодо існування листа від 1 березня 2014 року, а також щодо мети та мотивів її підписання ОСОБА_12

Зокрема, досліджені надані стороною захисту:

-копія листа Генеральної прокуратури Російської Федерації від 07.03.2017 № 87-103-2017, в якому відображена позиція Генеральної прокуратури Російської Федерації. Зокрема зазначено, що Президент України ОСОБА_12 до 24 лютого 2014 року знаходився в Криму, але у зв'язку з загрозою його життю та неможливістю виконувати свої обов'язки, внаслідок захоплення влади в м. Києві, звернувся з проханням про надання притулку в Росії; ні в Адміністрацію Президента Російської Федерації, ні у Раду Федерації будь-які заяви ОСОБА_12 з проханням використовувати Збройні Сили Російської Федерації на території України не надходили і цими державними органами не розглядалися (т. 5, а.с. 190-191; т. 50, а.с 272, 273).

-публікація від ІНФОРМАЦІЯ_86 під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_87», відповідно до якої прес-секретар Президента Російської Федерації ОСОБА_203 повідомив, що ніякої заяви ОСОБА_12 на адресу Президента Російської Федерації ОСОБА_17 не надходило (т. 50, а.с. 275, 276);

-публікація офіційного представника Міністерства закордонних справ Російської Федерації ОСОБА_167 від 17.03.2017 про те, що заява ОСОБА_12 від 01.03.2014 не реєструвалася і не розглядалася, ні в Адміністрації Президента Російської Федерації, ні в Раді Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації (т. 50, а.с. 278, 279);

-лист Управління організаційного забезпечення Апарату Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації від 28.04.2017 № 5.8.5/9534п-1, згідно з яким повідомляється, що письмової заяви Президента України ОСОБА_12 від 01.03.2014, якою він підтримав звернення «голови ради міністрів» Автономної Республіки Крим ОСОБА_30 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про надання всебічної допомоги та захисту кримчан, до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації не надходило (т. 50, а.с. 274);

-публікація від ІНФОРМАЦІЯ_88 під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_89», відповідно до якої ОСОБА_93 повідомив, що заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, якою він підтримав звернення «голови ради міністрів» Автономної Республіки Крим ОСОБА_30 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про надання всебічної допомоги та захисту кримчан, до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації не надходило та на 347-му засіданні Ради Федерації не розглядалося (т. 50, а.с. 280-286);

-копії листів ОСОБА_12 від 22.02.2014 до Федерального міністра закордонних справ Федеративної Республіки Німеччини ОСОБА_200, Міністра закордонних справ Республіки Польщі ОСОБА_162 та керівника департаменту континентальної Європи Міністерства закордонних справ Французької Республіки ОСОБА_201, в яких ОСОБА_12 закликав вказаних осіб виконати Угоду про врегулювання кризи в Україні від 21.02.2014 (т. 55, а.с. 15-22);

-відеозапис прес-конференції ОСОБА_12 від 02.03.2018, відповідно до якої була продемонстрована копія заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН та, згідно позиції захисту, є лише додатком до листа ОСОБА_12 ОСОБА_17 в якому, вважаючи себе легітимним Президентом України, ОСОБА_12 просив останнього з метою пошуку політичного рішення в ситуації, що склалася, припинення беззаконня радикалів і незаконних озброєних формувань, уникнення громадянської війни в Україні, відновлення законності, миру, правопорядку, стабільності і захисту населення України, інформування міжнародної громадськості і українського народу про факт державного перевороту, лише почати переговори щодо можливості тимчасового застосування Чорноморського флоту Російської Федерації в миротворчих цілях (т. 60, а.с. 56, 57);

-копія вказаного листа, надана стороною захисту за наслідками прес-конференції ОСОБА_12 від 02.03.2018, відповідно до якого копія заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН є лише додатком до листа ОСОБА_12 ОСОБА_17 (т. 60, а.с. 44-50);

-копія вказаного листа ОСОБА_12 від 01.03.2014, з власноручними правками останнього, надана під час допиту свідком ОСОБА_156 (т. 70, а.с. 225-229);

-копія листа Філіалу «Пошта Росії» в Ростовській області № 9.1.3.6-303 від 03.03.2014, про відправку свідком ОСОБА_157 1 березня 2014 року поштового відправлення на адресу Міністерства закордонних справ Російської Федерації, надана під час допиту свідком ОСОБА_156 (т. 70, а.с. 231, 232);

-лист Міністерства закордонних справ Російської Федерації від 29.12.2017 № 24926/дп, згідно з яким звернення ОСОБА_12 від 01.03.2014 було отримано Міністерством закордонних справ Російської Федерації. Враховуючи, що це було звернення законно обраного Президента України, в якому порушувалися важливі питання внутрішньої ситуації «на Україні» на той момент, а також наслідків антиконституційного державного перевороту, було вирішено ознайомити з цим зверненням членів Ради Безпеки ООН. Це було необхідно на фоні того, що 27.02.2014 організатори державного перевороту попросили через Міністерство закордонних справ України консультацій з Російською Федерацією, згідно ст. 7 Договору про дружбу, співпрацю і партнерство. Нотою Міністерством закордонних справ Російської Федерації від 28 лютого 2014 року в цьому проханні було відмовлено, з огляду на те, що воно було поставлено особами, які захопили владу незаконним шляхом. При цьому, розгляд ініціативи легітимного Президента України аналогічного характеру не відбувся з причин прогресуючої деградації українського державного апарату (т. 60, а.с. 54-55);

-висновок ОСОБА_170 (Німеччина) за результатами проведення лінгвістичного експертного дослідження від 09.07.2018, згідно якого звернення ОСОБА_12 від 22.02.2014 до представників Федеративної республіки Німеччини, Французької Республіки та Республіки Польщі та звернення від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 мають аналогічні (подібні) за своїм змістом прохальні частини, а останнє спрямоване на інформування світового співтовариства про офіційну позицію легітимного Президента України щодо подій антиконституційного збройного державного перевороту в Україні (т. 70, а.с. 165-198).

Судом встановлено наступне.

Згідно ч. 4 ст. 2 Статуту ООН, усі Члени Організації Об'єднаних Націй утримуються в своїх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і якимось іншим чином, несумісним із Цілями Об'єднаних Націй.

Статут ООН визначає виключні випадки у яких держава має право вдаватися до такого заходу вирішення спорів, як застосування сили. Це реалізація невід'ємного права держави на індивідуальну або колективну самооборону та застосування сили, санкціоноване Радою Безпеки ООН.

Зокрема, згідно ст. 51 Статуту ООН, даний Статут жодним чином не зачіпає невід'ємного права на індивідуальну або колективну самооборону, якщо відбудеться збройний напад на Члена Організації, доти, поки Рада Безпеки не вдасться до заходів, необхідних для підтримки міжнародного миру й безпеки. Дії, вжиті Членами Організації при здійсненні цього права на самооборону, мають бути негайно повідомлені Раді Безпеки й жодним чином не повинні зачіпати повноважень і відповідальності Ради Безпеки, відповідно до цього Статуту, відносно вжиття в будь-який час таких дій, які вона вважатиме за необхідні для підтримки міжнародного миру й безпеки.

Згідно Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року № 3314 «Визначення агресії», жодні міркування будь-якого характеру, з політичних, економічних, військових чи інших причин не можуть бути виправданням агресії.

Наприкінці 2013 року - початку 2014 року в Україні відбулися події, які сторона захисту називає «державним переворотом».

Суд зауважує, що події кінця 2013 року - початку 2014 року, тлумачення права народу на повстання, дії та вчинки представників влади та опозиції, внаслідок яких ОСОБА_12, як Президент України позбувся легітимності влади, не є предметом доказування у даному кримінальному провадженні.

Судом встановлено, що у зв'язку з суспільно-політичною кризою в Україні, [Постановою Верховної Ради України від 22 лютого 2014 року № 757-VII](#), враховуючи, що Президент України ОСОБА_12 самоусунувся від виконання конституційних повноважень, що загрожувало керованості держави, територіальній цілісності і суверенітету України, масовому порушенню прав і свобод громадян, виходячи з обставин крайньої необхідності, конституційною більшістю голосів встановлено, що Президент України ОСОБА_12 у неконституційний спосіб самоусунувся від здійснення конституційних повноважень та є таким, що не виконує свої обов'язки (т. 35, а.с. 92).

Надалі ОСОБА_12 та переважна більшість представників уряду та керівників правоохоронних органів залишили територію України.

Як вбачається з наведених вище доказів, події на «Євромайдані» та подальша суспільно-політична криза, яка полягала у тимчасовому дисбалансі української влади, не були першопричиною окупації та анексії Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, а були лише каталізатором в геополітичному прагненні Російської Федерації щодо окупації та анексії півострова Крим.

З точки зору міжнародного права, суспільно-політична та правова ситуація в Україні не давала Російській Федерації жодних правових підстав для окупації та анексії Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Внаслідок подій пов'язаних з «Євромайданом», на території України не з'явилася нова держава щодо якої Російська Федерація не надавала гарантій територіальної цілісності та недоторканості, адже, навіть, революційна зміна влади не означає розриву континуїтету держави на цій території і, тим більше, в Україні не сформувався злочинний чи фашистський режим, який становив загрозу для російськомовних громадян чи будь-якої етнічної групи в Україні.

Зміна уряду в Україні також не надавала легальних підстав ОСОБА_12 звертатися до Російської Федерації з проханням про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України і, що очевидно, не покладала жодних зобов'язань у цьому плані на Російську Федерацію.

Вчинивши акт агресії проти України, Російська Федерація порушила фундаментальні принципи міжнародного права, визначені Статутом ООН, Декларацією про недопустимість втручання у внутрішні справи держав, обмеження їх незалежності і суверенітету 1965 року, Декларацією про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН 1970 року, Декларацією про зміцнення міжнародної безпеки 1970 року, Декларацією про недопустимість інтервенції та втручання у внутрішні справи держав 1981 року, та Заключним актом Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року, а саме:

- принцип незастосування сили або погрози силою;
- принцип невтручання у внутрішні справи держави;
- принцип добросовісного виконання взятих на себе зобов'язань;
- принцип поваги до прав і свобод людини і громадянина.

Російська Федерація порушила двосторонні міжнародно-правові угоди з Україною:

- Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією 1997 року;
- Угоду між Україною і Російською Федерацією про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 1997 року;
- Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон 2003 року.

Російська Федерація порушила багатосторонні міжнародно-правові угоди, сторонами яких були Російська Федерація та Україна, зокрема Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року (Будапештський меморандум 1994 року).

Більш того, Російська Федерація порушила навіть своє власне внутрішнє законодавство.

Так, правомірне перебування російських військовослужбовців на території України можливе виключно на підставі і в межах, встановлених Угодою між Україною і Російською Федерацією про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 1997 року, а в інших випадках також відповідно до Указу Президента України про допуск підрозділів Збройних Сил Російської Федерації на територію України, схваленого Верховною Радою України (п. 23 ч. 1 [ст. 85 Конституції України](#), [ст. 8 Закону](#)

України «Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України» від 22 лютого 2000 року).

У свою чергу, з боку Росії Рада Федерації повинна дати згоду Президенту Російської Федерації на використання Збройних Сил Російської Федерації за межами території Російської Федерації (п. «г» ч. 1 [ст. 102 Конституції](#) Російської Федерації).

Відповідно до ч. 2-1 ст. 10 Федерального Закону Російської Федерації «Про оборону» від 31 травня 1996 року, з метою захисту інтересів Російської Федерації та її громадян, підтримання міжнародного миру і безпеки формувань Збройних Сил Російської Федерації, вони можуть оперативного використовуватися за межами території Російської Федерації відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, міжнародних договорів Російської Федерації для вирішення наступних завдань:

-відбиття збройного нападу на формування Збройних Сил Російської Федерації, інші війська або органи, дислоковані за межами території Російської Федерації;

-відбиття або запобігання збройному нападу на іншу державу, що звернулася до Російської Федерації з відповідним проханням;

-захист громадян Російської Федерації за межами території Російської Федерації від збройного нападу на них;

-боротьба з піратством і забезпечення безпеки судноплавства.

Крім того, ч. 2 ст. 7 і ч. 2 ст. 10 Федерального Закону Російської Федерації «Про порядок надання Російською Федерацією військового і цивільного персоналу для участі в діяльності з підтримання або відновлення міжнародного миру і безпеки» від 23 червня 1995 року, передбачають, що пропозиція про використання Президентом Російської Федерації Збройних Сил Російської Федерації за межами території Російської Федерації, яка вноситься до Ради Федерації, повинна містити інформацію про район дій вказаних військових формувань, їхнє завдання, загальну чисельність, тип і склад формувань, підпорядкованість, термін перебування та порядок його продовження чи зміни, умови виведення.

Насправді, як вбачається з наведених вище доказів, додаткові підрозділи Збройних Сил Російської Федерації вторглися на територію півострова Крим ще до надання Радою Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації Президенту Росії формального дозволу 1 березня 2014 року, а сам дозвіл є очевидно незаконним, оскільки порушує не лише норми міжнародного права, але і суперечить зазначеним вище нормам законодавства України та Російської Федерації.

Як встановлено судом, протягом лютого-березня 2014 року російські війська перебували на території Кримського півострова у порушення вищевказаних норм міжнародного права, внутрішнього законодавства України та Російської Федерації, через що військову інтервенцію Російської Федерації, відповідно до ст. 3 Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року № 3314 «Визначення агресії», суд кваліфікує, як акт агресії Російської Федерації проти України у вигляді:

- вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, який би тимчасовий характер вона не носила, що є результатом такого вторгнення або нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або її частини;

- застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави;

- блокада портів або берегів держави збройними силами іншої держави;
- напад збройними силами держави на сухопутні, морські або повітряні сили, або морські і повітряні флоти іншої держави;
- застосування збройних сил однієї держави, що знаходяться на території іншої держави за згодою з приймаючою державою, у порушення умов, передбачених в угоді;
- засилання державою або від імені держави збройних груп, регулярних сил або найманців, які здійснюють акти застосування збройної сили проти іншої держави, що мають настільки серйозний характер, що це рівнозначно наведеним вище актам.

Крім цього, суд враховує, що поняття «агресія» та «агресивна війна» не є тотожними.

З точки зору міжнародного кримінального права та кримінального права України, агресивна війна є видом агресії. Агресивна війна вирізняється масштабністю дій, поєднанням використання збройних сил з іншими засобами боротьби (економічними, дипломатичними, ідеологічними, інформаційними), постановкою та реалізацією певних політичних завдань, зокрема окупації частини території суверенної держави.

Так, Резолюцією № 95 (I) Генеральної Асамблеї ООН «Підтвердження принципів міжнародного права, визнаних Статутом Нюрнберзького трибуналу» від 11 грудня 1946 року, підтверджені принципи міжнародного права, визнані Статутом Нюрнберзького трибуналу і знайшли вираження у рішенні цього Трибуналу.

Рішенням Нюрнберзького трибуналу визнано, що відповідальність за злочин агресії несуть також конкретні фізичні особи, а елемент агресивності війни може виявлятися у меті держави, яка розпочинає війну: окупувати чи завоювати територію іншої держави або її частину.

Надалі, існування міжнародно-правової заборони агресивної війни, як злочину за міжнародним правом, підтвердили так звані Нюрнберзькі принципи (принцип VI).

У Декларації Генеральної Асамблеї ООН «Про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН» від 24.10.1970, у Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Визначення агресії» від 14.12.1974, зазначається, що акти агресії тягнуть відповідальність держави, й окремо підкреслюється, що лише агресивна війна визнається злочином проти миру, який зумовлює індивідуальну кримінальну відповідальність особи.

Судом встановлено, що відкритий етап збройної агресії Російської Федерації проти України розпочався у двадцятих числах лютого 2014 року, коли всупереч міжнародно-правовим зобов'язанням Російської Федерації щодо України, були зафіксовані перші випадки порушення Збройними Силами Російської Федерації порядку перетину державного кордону України, захоплення російськими військами спецпризначення центральних органів влади Автономної Республіки Крим, блокування українських військових частин.

Протягом кінця лютого - початку березня 2014 року російським військовослужбовцям, за допомогою нерегулярних паравійськових підрозділів так званої «самооборони» і «козаків», вдалося захопити чи заблокувати усі ключові об'єкти військової, правоохоронної та цивільної інфраструктури півострова Крим (органи місцевого самоврядування, аеропорти, залізничні вокзали, порти, дороги, місцеві засоби комунікації та зв'язку), заблокувати кораблі Військово-Морських Сил України, - здійснити повну військову окупацію частини України - півострова Крим.

При цьому, військовослужбовці Російської Федерації діяли безпосередньо на виконання наказів та політичних завдань вищих посадових осіб Російської Федерації, які не лише координували дії військових, але і реалізовували інші засоби боротьби (дипломатичні, ідеологічні та інформаційні), маючи на меті окупацію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, а надалі - анексію.

Враховуючи, що військова окупація Російською Федерацією території півострова Крим мала неправомірний характер, оскільки здійснювалася без санкції Ради Безпеки ООН, не була актом самооборони Російської Федерації по відношенню до України, а також не була правомірним заходом щодо рятування громадян Російської Федерації на території України, зокрема проявом гуманітарної інтервенції, суд розглядає окупацію частини території України, як акт агресії Російської Федерації проти України, який є грубим порушенням міжнародного права, а також національного права України та Російської Федерації.

Також, враховуючи масштабність дій Російської Федерації, поєднання використання збройних сил з іншими засобами боротьби (дипломатичними, ідеологічними, інформаційними), постановкою та реалізацією політичних завдань - окупацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, суд кваліфікує вказані дії, як злочин проти миру - ведення агресивної війни, а дії ОСОБА_12, відповідно, як пособництво у веденні агресивної війни.

Як вже зазначалося, зміна уряду в Україні не надавала легальних підстав ОСОБА_12 звертатися до Російської Федерації з проханням про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України і, що очевидно, не покладала жодних зобов'язань у цьому плані на Російську Федерацію.

За нормами міжнародного права, держава може звернутися за зовнішньою збройною допомогою лише у випадку збройного нападу на її територію; згода держави на здійснення інтервенції повинна бути добровільною та наданою законним урядом; інтервенція за запрошенням не повинна бути орієнтована проти політичної незалежності, чи бути орієнтована на окупацію території.

Інтервенція за запрошенням в інших випадках вважається недопустимою.

Як вже зазначалось, агресивна війна вирізняється масштабністю дій, поєднанням використання збройних сил з іншими засобами боротьби, зокрема дипломатичними, ідеологічними та інформаційними.

Як вбачається з показань свідків та досліджених судом документів, 1 березня 2014 року, на позачергове засідання Ради Федерації були терміново зібрані представники Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації. На розгляд Ради Федерації було винесено питання, щодо надання згоди Президенту Російської Федерації ОСОБА_17 на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України.

Одним із доповідачів поставленого питання був ОСОБА_93 - голова Комітету Ради Федерації по конституційному законодавству, правовим і судовим питанням, розвитку громадянського суспільства. Під час свого виступу він повідомив, що Президент України ОСОБА_12 підтримує ухвалення відповідного рішення, що на думку очолюваного ним комітету, само по собі є достатньою підставою для ухвалення позитивного рішення Радою Федерації. Тобто позицію ОСОБА_12 Рада Федерації розглядала, як одну із підстав для використання Збройних Сил Російської Федерації на території України.

Окрім цього, як вбачається з показань свідків та досліджених судом документів, станом на 27 лютого 2014 року агресія Російської Федерації стосовно України стала очевидною.

Оцінюючи вказані дії, як пряме порушення вимог Резолюції ООН «Визначення агресії», Україною було ініційовано проведення термінового засідання Ради Безпеки ООН.

Засідання відбулося 28 лютого 2014 року і на ньому було вперше проінформовано членів цього єдиного міжнародного органу колективної безпеки, який уповноважений на прийняття юридично обов'язкових рішень щодо припинення актів агресії, про ситуацію в Автономній Республіці Крим.

Станом на 1 березня 2014 року, ситуація продовжувала загострюватися, зокрема Рада Федерації Російської Федерації приймає рішення про надання згоди Президенту Росії на використання військових підрозділів в Україні. Засідання Ради Федерації стало підставою проведення 7124-го засідання Ради Безпеки ООН.

1 березня 2014 року на 7124-му відкритому засіданні Ради Безпеки ООН Постійний представник України при ООН вже публічно оцінив дії Росії, як акт агресії проти України. У своїх виступах позицію свідка підтримали Члени Ради Безпеки ООН.

Відповідаючи на висловлені проти Росії звинувачення, Постійний представник Російської Федерації при ООН почав вибудовувати лінію захисту, яка мала б виправдати військову агресію в очах міжнародної спільноти, обґрунтовуючи її окремими нормами міжнародного права - гуманітарною інтервенцією на запрошення.

Російська Федерація спробувала переконати членів Ради Безпеки ООН, що в Україні відбувся державний переворот, а військова інтервенція здійснюється задля захисту громадян Росії, Чорноморського флоту та російськомовного населення Криму.

Для обґрунтування гуманітарної інтервенції Російська Федерація озвучила послання ОСОБА_30 до ОСОБА_17 та повідомила, що позицію ОСОБА_30 підтримав ОСОБА_12

Позиція Російської Федерації була розкритикована членами Ради Безпеки, як така, що не ґрунтувалася ні на нормах міжнародного права, ні на фактичній ситуації в Автономній Республіці Крим: не було жодної підтвердженої загрози для населення Криму чи Чорноморського флоту Російської Федерації, а ОСОБА_30, згідно ст. 51 Статуту ООН, не є тією особою, яка може запрошувати збройні сили іноземної держави.

Однак, вже 3 березня 2014 року Російська Федерація скликає 7125-те засідання Ради Безпеки ООН, на якому демонструє заяву ОСОБА_12 від 01.03.2014, якою обґрунтовує гуманітарну військову інтервенцію задля захисту громадян Росії, Чорноморського флоту та російськомовного населення Криму на запрошення легітимного, з точки зору Російської Федерації, Президента України ОСОБА_12

Російська Федерація надала цій заяві статус офіційного документа Ради Безпеки ООН та за її допомогою протидіяла позиції України на Раді Безпеки ООН, яка обґрунтовано звинувачувала Російську Федерацію в агресії, окупації та подальшій анексії півострова Крим.

Також, як вбачається з відеозапису інтерв'ю Президента Російської Федерації ОСОБА_17 із журналістами, в ході якої він виклав свою позицію щодо подій в Україні, що транслювалося в прямому ефірі російського телеканалу «РТ» ІНФОРМАЦІЯ_25, ОСОБА_17 тричі наголосив, що у нього є офіційне звернення легітимного Президента України ОСОБА_12 про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України, яке він (ОСОБА_17), з точки зору міжнародного права, розглядає, як достатню правову підставу для використання Збройних Сил Російської Федерації на території України.

Як було встановлено судом під час судового слідства, станом на 1 березня 2014 року жодних проявів загроз життю, безпеці і правам людей в Україні не було, як не було і переслідувань за політичними чи мовними ознаками.

Окремі інспіровані Російською Федерацією прояви сепаратизму у східних, південних областях та півострові Крим також, що очевидно, не створювали підстав для прохання захистити Україну від дій самої ж Росії.

Як вбачається з наведених вище доказів, своєю заявою від 1 березня 2014 року ОСОБА_12, експонуючи себе за легітимного Президента України, усвідомлюючи, що представники влади Російської Федерації станом на 1 березня 2014 року сприймають, чи роблять вигляд, що сприймають його за чинного Президента України, для створення уявлення про правомірність дій представників влади і службових осіб Збройних Сил Російської Федерації, надання видимості законності вторгнення та окупації підрозділами Збройних Сил Російської Федерації території півострова Крим, усвідомлюючи явну протиправність власних дій, склав, підписав та звернувся з письмовою заявою до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 з проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України, чим надав іноземній державі - Російській Федерації та її представникам допомогу в проведенні підривної діяльності проти України та шляхом вчинення державної зради сприяв у веденні агресивної війни проти України.

Зокрема, ОСОБА_12, повідомляючи у своїй заяві від 1 березня 2014 року завідомо неправдиву інформацію про наявність загрози громадянської війни в Україні, про панування в державі хаосу та анархії, про те, що життя, безпека і права людей, особливо на південному сході і в Криму під загрозою, що здійснюється відкритий терор і насилля, що люди переслідуються за політичними і мовними ознаками, а також своїм проханням використати Збройні Сили цієї держави на території України, надав Російській Федерації необхідну допомогу для обґрунтування наявності підстав нібито військової гуманітарної інтервенції.

Своєю заявою ОСОБА_12 створював уявлення про легітимність дій представників влади Російської Федерації і службових осіб Збройних Сил Російської Федерації щодо вторгнення на територію України, надавав дипломатичні, ідеологічні, інформаційні засоби та усував перешкоди для ведення агресивної війни проти України, окупації частини її території - Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Як вже зазначалася, за наслідками прес-конференції ОСОБА_12 від 02.03.2018, сторона захисту надала суду копію листа, відповідно до якого копія заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН, є лише додатком до листа ОСОБА_12 ОСОБА_17 в якому, вважаючи себе легітимним Президентом України, ОСОБА_12 просив ОСОБА_17 з метою пошуку політичного рішення в ситуації, що склалася, припинення беззаконня радикалів і незаконних озброєних формувань, уникнення громадянської війни в Україні, відновлення законності, миру, правопорядку, стабільності і захисту населення України, інформування міжнародної громадськості і українського народу про факт державного перевороту, просив лише почати переговори щодо можливості тимчасового застосування Чорноморського флоту Російської Федерації в миротворчих цілях, в цілях надання гуманітарної допомоги населенню та допомоги в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (т. 60, а.с. 44-50).

Вказаним листом сторона захисту обґрунтовувала, що ОСОБА_12 діяв не з метою надання видимості законності вторгнення та окупації підрозділами Збройних Сил Російської Федерації території півострова Крим, а що його прохання було лише пропозицією провести попередні консультації задля можливої миротворчої операції з використанням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, а також інформування міжнародної громадськості і українського народу про факт державного перевороту в Україні.

Разом з цим, як вбачається з наведених доказів, зазначений лист був продемонстрований ОСОБА_12 лише 02.03.2018.

До цього, під час своїх чисельних виступів та прес-конференцій обвинувачений ОСОБА_12 неодноразово підтверджував лише наявність власної заяви від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН, і жодного разу не повідомляв, що ця заява була додатком до якого-небудь листа.

Після оголошення 01.03.2014 ОСОБА_93 на Раді Федерації та ОСОБА_29 на Раді Безпеки ООН позиції ОСОБА_12, після оприлюднення 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014 та після того, як 04.03.2014 Президент Російської Федерації ОСОБА_17 публічно тричі наголосив, що у нього є офіційне звернення легітимного Президента України ОСОБА_12 про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України, яке він (ОСОБА_17), з точки зору міжнародного права, розглядає, як достатню правову підставу для використання Збройних Сил Російської Федерації на території України, ОСОБА_12, експонуючи себе легітимним Президентом України, жодного разу вказане не спростував.

Більш того, у наведених вище відповідях на прямі запитання щодо заяви від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН, ОСОБА_12 повідомляв, що підписуючи її був не правий та погарячкував, однак жодного разу не говорив, що представники влади Російської Федерації хибно його зрозуміли, чи використали вказану заяву у спосіб, який не охоплювався його умислом та метою, публічно не осудив військову окупацію Російською Федерацією частини України - півострова Крим, а лише виправдовував свої дії, посилаючись на нібито державний переворот, його незаконне відсторонення від влади, загрозу для власного життя чи позицію жителів півострова Крим, які нібито самостійно на референдумі вирішили свою долю щодо входження Автономної Республіки Крим та м. Севастополя до складу Російської Федерації.

Також, суд звертає увагу, що зміст листа, продемонстрованого ОСОБА_12 02.03.2018 та заява від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН цілком відрізняються за змістом.

Зокрема, у вказаному листі ОСОБА_12 пропонує розпочати переговори лише щодо стану готовності та можливості тимчасового застосування Чорноморського флоту Російської Федерації, що дислокований на території півострова Крим, в миротворчих цілях, в цілях евакуації та надання гуманітарної допомоги населенню, допомоги в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Натомість, у заяві від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН, ОСОБА_12 просить Президента Російської Федерації ОСОБА_17 використати Збройні Сили Російської Федерації на території всієї України.

Наведені вище докази та встановлені ними обставини дають суду підстави не брати до уваги показання свідків ОСОБА_155, ОСОБА_156, ОСОБА_157 та ОСОБА_158 щодо існування станом на 01.03.2014 продемонстрованого 02.03.2018 листа.

З огляду на викладене, суд також не бере до уваги надані під час допиту свідком ОСОБА_156 копію листа ОСОБА_12 від 01.03.2014, з власноручними правками останнього, копію листа Філіалу «Пошта Росії» в Ростовській області № 9.1.3.6-303 від 03.03.2014, про відправку свідком ОСОБА_157 1 березня 2014 року поштового відправлення на адресу Міністерства закордонних справ Російської Федерації, а також лист Міністерства закордонних справ Російської Федерації від 29.12.2017 № 24926/дп та висновок ОСОБА_170 (Німеччина) за результатами проведення лінгвістичного експертного дослідження від 09.07.2018.

Також, згідно позиції захисту, окупація та анексія Автономної Республіки Крим є прямим наслідком подій на «Євромайдані», який нібито не визнали жителі півострова, що призвів до референдуму в Автономній Республіці Крим.

За ініціативою сторони захисту суд допитав свідків: ОСОБА_172, ОСОБА_173, ОСОБА_174, які, будучи жителями Автономної Республіки Крим, показали суду, що 20 лютого 2014 року, вони, будучи учасниками «Антимайдану», повертались з м. Києва. Поблизу м. Корсунь-Шевченківський Черкаської області стосовно них були вчинені хуліганські дії, а саме їх побили радикально налаштовані особи. Автобуси, на яких вони поверталися до Криму, були спалені.

Окрім цього, суд допитав свідка ОСОБА_175 (колишнього військовослужбовця, що проходив службу на території Автономної Республіки Крим), який показав, що жителі Автономної Республіки Крим вкрай негативно відносилися до подій на «Євромайдані».

Судом досліджені усі документи, у тому числі аудіо, відеозаписи, що були надані стороною захисту щодо подій в Автономній Республіці Крим наприкінці 2013 - початку 2014 року.

Досліджено надані стороною захисту:

- інтернет-публікації про події в Автономній Республіці Крим у лютому 2014 року, в яких відображені мітинги в містах Севастополі та Сімферополі (т. 50, а.с. 62-88);

- відеозаписи подій 20 лютого 2014 року поблизу м. Корсунь-Шевченківський Черкаської області, на яких зафіксовані переслідування активістів з Автономної Республіки Крим, їх побиття та підпал автобусів на яких вони рухалися (т. 49, а.с. 27, 28).

Судом встановлено наступне.

Як вже зазначалося, протягом 22-27 лютого 2014 року Верховною Радою України було сформовано новий уряд, який задекларував свою спрямованість на дотримання основоположних прав людини та, зокрема, прав усіх національних меншин України.

Попри усі заяви сторони захисту щодо загроз російськомовним мешканцям півострова Крим зі сторони радикально налаштованих, ультраправих мешканців материкової частини України, останні свого підтвердження в судовому засіданні не знайшли.

Суду був продемонстрований єдиний епізод подій 20 лютого 2014 року поблизу м. Корсунь-Шевченківський Черкаської області, під час якого були вчинені хуліганські дії стосовно активістів з Автономної Республіки Крим, які повертались до Криму з «Антимайдану», їх побиття та підпал автобусів, на яких вони рухалися.

Разом з цим, суд зауважує, що вказані події відбувалися ще 20 лютого 2014 року, коли Президентом України був ОСОБА_12

Жодних фактичних даних щодо переслідування чи загрози переслідування жителів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя за мовними чи політичними ознаками з 22 лютого 2014 року судом встановлено не було.

Натомість судом встановлено, що сепаратизм і ідея входження Автономної Республіки Крим та м. Севастополя до складу Російської Федерації були спровоковані і підбурювалися представниками влади Російської Федерації під прикриттям та за допомогою військової інтервенції.

Зокрема, як вбачається з переглянутого судом відеозапису - фільму «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141», Президент Російської Федерації ОСОБА_17 визнав пряме військове втручання Російської Федерації у «процес самовизначення» в Автономній Республіці Крим.

Суд зауважує, що згідно з загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права, народи мають право на самовизначення, яке не повинно тлумачитися як таке, що санкціонує або заохочує будь-які дії, які порушують чи підривають (повністю або частково) територіальну цілісність або політичну єдність суверенних і незалежних держав, які дотримуються принципу рівноправ'я і самовизначення народів і внаслідок цього мають уряди, які представляють інтереси всього народу на їх території без будь-яких відмінностей (Статут Організації Об'єднаних Націй, Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй 1970 року, Заключний акт Ради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 року).

У [Рішенні Конституційного Суду України від 14 березня 2014 року № 2-рп/2014](#), у справі про проведення місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим, Конституційний Суд України наголошує, що принципи цілісності і недоторканості території України в межах існуючого кордону, поширення суверенітету України на всю її територію, встановлені [Конституцією України](#).

Звуження меж існуючого кордону України, виведення будь-якого суб'єкта адміністративно-територіального устрою України з її складу, зміна конституційно закріпленого статусу адміністративно-територіальної одиниці, зокрема Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, як невід'ємної складової частини України шляхом проведення місцевого референдуму суперечать зазначеним конституційним принципам.

Як вбачається з [Рішення Конституційного Суду України від 20 березня 2014 року № 3-рп/2014](#), право на самовизначення на території Автономної Республіки Крим та в м. Севастополі було реалізовано їх жителями, як невід'ємною частиною всього Українського народу під час всенародного голосування на всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року.

Враховуючи результати цього референдуму, Верховна Рада України від імені Українського народу - громадян України всіх національностей - 28 червня 1996 року прийняла [Конституцію України](#), в якій, зокрема, проголосила Україну суверенною і незалежною державою (стаття 1) та закріпила принцип її територіальної цілісності (стаття 2).

[Конституція України](#) не передбачає права окремої частини громадян України (в тому числі і національних меншин) на одностороннє самовизначення, в результаті якого відбудеться зміна території України, як унітарної держави. Питання зміни кордонів України

повинне вирішуватися на всеукраїнському референдумі, призначеному Верховною Радою України відповідно до статті [73](#), пункту 2 частини 1 статті [85 Основного Закону України](#).

Крім цього, як встановлено судом у даному кримінальному провадженні, та, на думку суду, цілком спростовує посилення сторони захисту, зазначений референдум проведений 16 березня 2014 року в умовах повної військової окупації Російською Федерацією півострова Крим, під безпосереднім керівництвом та впливом представників влади Російської Федерації, що з точки зору загальновизнаних принципів і норм міжнародного права (принципів територіальної цілісності та непорушності кордонів) виключає можливість реалізації права народу на самовизначення.

Зокрема, у Декларації Європейського Союзу про керівні принципи визнання країн у Східній Європі і Радянському Союзі 1991 року вказано, що визнання можливе, серед іншого, лише при повазі до положень Статуту ООН і зобов'язань, передбачених Заключним актом НБСЄ 1975 року і Паризькою хартією 1990 року; повазі до непорушності кордонів, які можуть бути змінені лише мирним шляхом і за взаємною згодою; відданості зобов'язанням врегулювати шляхом домовленостей, у відповідних випадках - через звернення до арбітражу, всіх питань, що стосуються правонаступництва держав і регіональних спорів.

Також, висновки суду цілком узгоджуються з Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України» від 27 березня 2014 року № 68/262, якою референдум, проведений в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі 16 березня 2014 року, визнано таким, що не має законної сили і не може бути основою для будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим та м. Севастополя (т. 33, а.с. 333, 334); Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Стан у сфері прав людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі (Україна)» від 19 грудня 2016 року № 71/205, якою засуджено тимчасову окупацію Російською Федерацією частини території України - Автономної Республіки Крим та м. Севастополя - підтверджено невизнання її анексії (т. 53, а.с. 174 - 177).

Щодо позиції сторони захисту в частині можливих замахів на життя ОСОБА_12, суд звертає увагу на наступне.

За ініціативою сторони захисту суд допитав свідків ОСОБА_155, ОСОБА_176 (Народного депутата України), ОСОБА_156, ОСОБА_157, ОСОБА_158 та ОСОБА_177, ОСОБА_178 (співробітника ДП «Украврох»), ОСОБА_179 (колишнього охоронця резиденції «Межигір'я»), які повідомили суду про можливу підготовку невстановленими особами замахів на життя ОСОБА_12 та можливий замах на життя співробітників Служби безпеки Президента України.

Судом досліджені усі документи, у тому числі аудіо, відеозаписи, що були надані стороною захисту щодо можливих замахів на життя ОСОБА_12

Зокрема, досліджено надані стороною захисту:

-фото кулі та магазину пістолета в який вона влучила, надані свідком ОСОБА_177 (т. 58, а.с. 75-81);

-фото автомобіля в якому рухався ОСОБА_177, під час його обстрілу (т. 67, а.с. 24, 25);

-таблиця зі змістом радіопереговорів під час перельоту ОСОБА_12 «Харків-Донецьк» 22.02.2014 (т. 58, а.с. 91-92);

-огляди інтернет-видань щодо заяв свідка ОСОБА_105 про поїздку в Автономну Республіку Крим з метою затримання ОСОБА_12 (т. 59, а.с. 13-41).

Судом встановлено наступне.

Ухвалою Печерського районного суду м. Києва від 17 березня 2015 року задоволено скаргу захисника ОСОБА_12 адвоката Адвокатського об'єднанням «АВЕР ЛЕКС» Федоренка І.Л. та зобов'язано Генеральну прокуратуру України розпочати досудове розслідування за повідомленням сторони захисту щодо замахів на життя ОСОБА_12 (т. 2, а.с. 148, 149).

На виконання ухвали суду, Генеральною прокуратурою України 29.05.2015 внесені відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 42015000000001067 за фактом вчинення невідомими особами із застосуванням вогнепальної зброї умисних дій, спрямованих на скоєння умисного вбивства колишнього Президента України ОСОБА_12 в період з 21.02.2014 по 22.02.2014, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. [15](#), п. 12 ч. 2 ст. [115 КК України](#). Досудове розслідування на даний час триває (т. 2, а.с. 159-161, т. 42, 43).

Згідно [ст. 2 КПК України](#), завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

За встановлених судом обставин, усі дані щодо можливої підготовки невідомими особами замахів на життя ОСОБА_12 та можливого замаху на життя співробітників Служби безпеки Президента України мають бути ретельно досліджені та перевірені в межах кримінального провадження № 42015000000001067.

Разом з цим, в межах предмету доказування у даному кримінальному провадженні суд зобов'язаний звернути увагу на наступне.

Свідок ОСОБА_177 (колишній співробітник Служби безпеки Президента України) суду показав, що обвинувачений ОСОБА_12 ввечері 21 лютого 2014 року відлетів на гелікоптері з АДРЕСА_2 до м. Харкова, а свідок ОСОБА_177 вирушив до м. Харкова на чолі окремої тактичної групи у складі 5 автомобілів. Проїжджаючи блокпост у Київській області, автомобілі тактичної групи були обстріляні з гладкоствольної мисливської зброї невідомими особами. Внаслідок обстрілу було пошкоджено три автомобіля, а свідок ОСОБА_177 отримав травму.

Показання свідка підтвердили, як свідки захисту ОСОБА_156, ОСОБА_157 та ОСОБА_158, так і свідки обвинувачення ОСОБА_180, ОСОБА_181, ОСОБА_182, ОСОБА_183

За наслідками допиту свідків та дослідження наданих документів, судом не було встановлено жодних інших фактів безпосередніх нападів та травмувань співробітників Служби безпеки Президента України чи самого ОСОБА_12

Однак, у наведеній вище відповіді на пряме запитання щодо заяви від 01.03.2014, що була оприлюднена 03.03.2014 на Раді Безпеки ООН, ОСОБА_12 пояснював свої дії посилаючись, у тому числі, на обставини розстрілу з автоматів «його автомобілів» та поранення «на його очах» співробітника Служби безпеки Президента України, а отже, обвинувачений у чергове

повідомив завідомо неправдиву інформацію з метою виправдання своїх дій щодо підписання заяви від 01.03.2014.

Разом з цим, ОСОБА_12 також обвинувачується в тому, що він, за наведених вище обставин, сприяв представникам влади і службовим особам Збройних Сил Російської Федерації, матеріали стосовно яких виділені в окреме провадження, у вчиненні умисних дій з метою зміни меж території та державного кордону України, на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), що призвело до тяжких наслідків у вигляді порушення територіальної цілісності України, а також заподіяння збитків державі Україна внаслідок втрати об'єктів державної власності на загальну суму понад 1 080 352 000 000 (один трильйон вісімдесят мільярдів триста п'ятдесят два мільйони) грн.

Вказані дії ОСОБА_12 стороною обвинувачення кваліфіковані наступним чином:

своїми умисними протиправними діями ОСОБА_12 вчинив злочин, передбачений ч. 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110 КК України](#), а саме - пособництво в умисних діях, скоєних з метою зміни меж території та державного кордону України, на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), вчинених представниками влади, за попередньою змовою групою осіб, які призвели до тяжких наслідків.

Сторона обвинувачення посилалася на наступні докази винуватості ОСОБА_12 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110 КК України](#):

-показання свідків: ОСОБА_38, ОСОБА_39, ОСОБА_53, ОСОБА_70, ОСОБА_72, ОСОБА_71, ОСОБА_68, ОСОБА_75, ОСОБА_73, ОСОБА_76, ОСОБА_40, ОСОБА_184, ОСОБА_185, ОСОБА_87, ОСОБА_102, ОСОБА_113, ОСОБА_110, ОСОБА_186, ОСОБА_108, ОСОБА_109, ОСОБА_106, ОСОБА_88, ОСОБА_105, ОСОБА_187, ОСОБА_44, ОСОБА_104, ОСОБА_51, ОСОБА_69, ОСОБА_101 та ОСОБА_188;

-протоколи оглядів відеозаписів та фотознімків від 27 та 29 листопада, 1, 3 і 26 грудня 2016 року, 9, 26 та 30 січня 2017 року, якими підтверджуються обставини: захоплення Верховної Ради Автономної Республіки Крим, незаконне переміщення військової техніки Збройних Сил Російської Федерації на територію півострова Крим, блокування озброєними військовослужбовцями Росії військових частин, установ та органів військового управління Збройних Сил України, транспортних та морських сполучень у лютому-березні 2014 року (т. 35, а.с. 169-179, т. 37 а.с. 1-139, 168-182);

-повідомлення, листи, ноти та інформаційні довідки Адміністрації Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, Командування Військово-Морських Сил Збройних Сил України та Міністерства закордонних справ України, якими підтверджуються факти та обставини вторгнення підрозділів Збройних Сил Російської Федерації на територію України і їх незаконну діяльність щодо забезпечення військової окупації півострова (т. 34, а.с. 1-396, т. 46 а.с. 104-131, т. 47 а.с. 30-36, 47-102);

-лист Міністерства закордонних справ України від 29.12.2016 №610/17-994-197, разом з інформаційно-аналітичними матеріалами, що надходили до Міністерства закордонних справ України з Посольства України в Російській Федерації, що підтверджують існування загроз національній безпеці України ще у січні 2014 року, наводять обставини, які прямо свідчать про планування, підготовку і початок інформаційно-пропагандистських, а надалі агресивних воєнних дій проти України, деталізують розвиток подій лютого - березня 2014 року та їх висвітлення у Російській Федерації (т. 32, а.с. 85-138);

-протокол огляду відеозапису фільму «ІНФОРМАЦІЯ_2. Документальний фільм ОСОБА_141» від 26-28.04.2016, у якому Президент, Міністр оборони Російської Федерації, а також Командуючий Чорноморським флотом визнали факт застосування Збройних Сил Російської Федерації для забезпечення військової окупації території Автономної Республіки Крим, підтвердивши, що зазначені дії були військовою операцією, очолюваною вищим військово-політичним керівництвом Російської Федерації (т. 36, а.с. 118-163);

-висновок експерта за результатами проведення судово-лінгвістичної (семантико-текстуальної) експертизи №8242/16-32 від 29.07.2016, відповідно до якого в репліках Президента Російської Федерації ОСОБА_17, Міністра оборони Російської Федерації ОСОБА_52 та Командуючого Чорноморським флотом Збройних Сил Російської Федерації ОСОБА_49, що міститься в текстах їх інтерв'ю у фільмі «ІНФОРМАЦІЯ_2», наявні висловлювання, зміст яких свідчить про планування, підготовку та проведення потужної військової операції на території України (Автономної Республіки Крим та м. Севастополя), що сприяло порушенню суверенітету України, принципів єдності та цілісності її території, зміни меж території держави Україна та її кордонів шляхом анексії Криму. Крім того, в репліках Президента Російської Федерації ОСОБА_17 містяться висловлювання, зміст яких дискредитує державу Україна, українську владу, українців, які відстоюють українську національну ідею, а також лідерів кримськотатарського народу, які виступають проти приєднання Криму до Росії, в очах російської та світової спільноти, а також жителів Автономної Республіки Крим (т. 36, а.с. 164-175);

-висновок експерта за результатами проведення судово-економічної експертизи №6924/16-45 від 31.05.2016, відповідно до якого розмір матеріальних збитків, завданих державі у зв'язку із військовою анексією у період з 20.02.2014 по 21.03.2014 Російською Федерацією Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та захоплення об'єктів державної власності, які знаходяться на вказаній тимчасово окупованій території, складає 1 080 352 000 000,00 (один трильйон вісімдесят мільярдів триста п'ятдесят два мільйони) грн. (т. 36 а.с. 176-291);

-протокол за результатами проведення негласного розшукового заходу зі зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж радника Президента Російської Федерації ОСОБА_89, проведеного у відповідності до вимог п. 6 [ст. 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність»](#) на підставі ухвали Голови Апеляційного суду м. Києва №01-892цт від 31.01.2014, яким підтверджується, що представники влади Російської Федерації здійснювали фінансування, забезпечували безпосередній контроль і координацію незаконних дій щодо захоплення органів державної влади та вчинення інших дій, направлених на порушення територіальної цілісності України в Автономній Республіці Крим і південно-східних регіонах України, які проводилися контрольованими ними громадянами України, учасниками громадських структур «Оплот», «Одеська дружина», «Союз православних громадян» тощо (т. 38, а.с. 1-246);

-стенограми засідань Ради Безпеки ООН від 28.02.2014, 01.03.2014, 03.03.2014 (т. 32, а.с. 142-148, т. 33, а.с. 4-297);

-стенограма 80-го пленарного засідання Генеральної Асамблеї ООН та резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 27.03.2014 (т. 33, а.с. 300-334);

-протокол огляду від 29.01.2017 декларацій і резолюцій Генеральної Асамблеї ООН та Парламентської асамблеї Організації з безпеки та співробітництва в Європі (т. 37, а.с. 140-162);

-резолюцію Генеральної Асамблеї ООН від 19.12.2016 (т. 53, а.с. 172-177).

-протокол огляду від 25.01.2017 відеозапису «ІНФОРМАЦІЯ_66» від 04.03.2014, під час якого Президент Російської Федерації підтвердив факт звернення до нього ОСОБА_12, яке і є, на думку ОСОБА_17, підставою для використання російських військ в Україні (т. 35, а.с. 164-168);

-протоколи огляду відеозаписів: інтерв'ю обвинуваченого ОСОБА_12 під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_90» (т. 35, а.с. 1-9) та інтерв'ю під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_75», де обвинувачений визнає факт свого звернення про використання військ Російської Федерації на території України (т. 35, а.с. 94-96);

-висновок експерта за результатами проведення судової комплексної лінгвістичної експертизи усного та писемного мовлення від 02.12.2016, яким встановлено, що висловлювання обвинуваченого ОСОБА_12 щодо підтвердження факту його звернення до Президента Російської Федерації є фактичними твердженнями, тобто відповідають дійсності (т. 36, а.с. 64-72);

-протокол огляду відеозапису 347-го позачергового засідання Ради Федерації Російської Федерації та стенограму до нього, якими підтверджується, що дійсними намірами використання військ Російської Федерації проти народу України є лише збереження присутності власного військового контингенту у Криму, а словами голови комітету Ради Федерації по конституційному законодавству, правовим і судовим питанням, розвитку громадянського суспільства ОСОБА_93 підтверджується факт надходження до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації звернення ОСОБА_12, яке і є, на його думку, єдиною юридичною підставою для прийняття Радою Федерації цього [рішення](#) (т. 32, а.с. 310-360);

-протокол огляду сайту Ради Федерації Федерального зібрання Російської Федерації, під час якого долучено до матеріалів кримінального провадження Постанову Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації № 48 СФ від 01.03.2014 про надання згоди Президенту Російської Федерації на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України до нормалізації суспільно-політичної обстановки та начебто для захисту інтересів безпеки життя громадян Російської Федерації і особового складу військового контингенту Збройних Сил Російської Федерації (т. 32, а.с. 306-309);

-протокол огляду сайту Президента Російської Федерації, під час якого долучено до матеріалів кримінального провадження звернення Президента Російської Федерації ОСОБА_17 до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації від 01.03.2014 щодо надання дозволу на використання Збройних Сил Російської Федерації на території України. Вказане звернення було подано до Ради Федерації лише після проведення підготовки до ведення агресивної війни та окупації території півострова Крим. Коли військовослужбовцями Збройних Сил Російської Федерації здійснено блокування ключових об'єктів інфраструктури, військових частин та захоплено парламент Криму (т. 32, а.с. 302-305);

-протокол огляду від 06.12.2016 відеозапису засідання Ради Безпеки ООН від 03.03.2014, під час якого Постійний представник Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 продемонстрував фотокопію оригіналу звернення обвинуваченого ОСОБА_12 до Президента Російської Федерації та розповсюдив його, як офіційний документ Ради безпеки ООН (т. 32, а.с. 361-366);

-листи Міністерства закордонних справ України від 29.11.2016 № 413/16-190-3513 та від 12.12.2016 №413/16-190-3636 разом з заявою Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 на адресу Генерального Секретаря ООН, відповідно до якої заява ОСОБА_12 до Президента Російської Федерації від 01.03.2014 була

розповсюджена, як офіційний документ Ради Безпеки ООН для виправдання військової окупації Російською Федерацією території півострова Крим (т. 32, а.с. 75-77, 80-82);

-листи з Постійного представництва України при ООН та Міністерства закордонних справ України з заявою Постійного представника Російської Федерації при ООН від 03.03.2014 та заявою ОСОБА_12 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації про використання Збройних Сил Російської Федерації на території України, що надійшли з Секретаріату ООН (т. 32, а.с. 206-210, 214, 216);

-висновок експерта за результатами проведення судової комплексної лінгвістичної експертизи усного та писемного мовлення від 21.12.2016, відповідно до якого звернення обвинуваченого до Президента Російської Федерації від 01.03.2014 спрямоване на застосування Російською Федерацією її Збройних сил на території України, та, загалом, на порушення суверенітету, територіальної недоторканності та політичної незалежності Держави Україна (т. 36, а.с. 94-112);

-відеозапис прес-конференції обвинуваченого ОСОБА_12 від 02.03.2018 (т. 60, а.с. 57);

-розсекречений лист Служби безпеки України від 15.01.2013 №8/5-163 «Щодо російської експансії», адресований особисто ОСОБА_12, яким підтверджено, що більш ніж за рік до початку використання російських військ у Криму, обвинуваченому було відомо про загрозу національній безпеці України з боку Російської Федерації, яка полягала в економічній, гуманітарній та політичній інтервенції;

-розсекречений лист Служби безпеки України від 17.02.2014 №44 «Щодо ролі урядових та недержавних структур Російської Федерації у консолідації вітчизняних проросійських сил», адресований до Адміністрації Президента України, відповідно до якого діяльність Російської Федерації становить загрозу територіальній цілісності України насамперед у її південних та східних регіонах;

-протокол огляду відеозапису - інтерв'ю обвинуваченого ОСОБА_12 під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_91», де обвинувачений визнає факт свого звернення про використання військ Російської Федерації на території України, повідомляючи, що він нібито був змушений це зробити, і лише фразою «я был не прав» пояснює свій заклик застосувати війська іншої держави проти України (т. 35, а.с. 1-9);

-висновок експерта за результатами проведення судової психологічної експертизи від 27.01.2017, якою підтверджено, що обвинувачений відповідав на запитання журналіста про своє звернення до Президента Російської Федерації із проханням використати збройні сили на території України без ознак психологічного тиску на нього (тобто свідомо) (т. 36, а.с. 35-45).

Однак, надані стороною обвинувачення та досліджені судом докази доводять вину обвинуваченого ОСОБА_12 лише у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. [111](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#), але не злочину, передбаченого ч. 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110 КК України](#).

Так, згідно ч. 3 [ст. 62 Конституції України](#) обвинувачення не може ґрунтуватися на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Відповідно до ч. 1 [ст. 92 КПК України](#), обов'язок доказування обставин, передбачених [статтею 91 цього Кодексу](#), покладається на прокурора.

Згідно ч. 1 [ст. 2 КК України](#), єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом.

Частиною 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110 КК України](#) передбачено кримінальну відповідальність за пособництво в умисних діях, вчинених з метою зміни меж території та державного кордону України, на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), вчинених представниками влади, за попередньою змовою групою осіб, які призвели до тяжких наслідків.

Суб'єктивна сторона даного злочину, передбачає наявність мети: зміни меж території України на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), що свідчить про можливість вчинення дій виключно з прямим умислом.

Зміст прямого умислу злочину, передбаченого [ст. 110 КК України](#), у формі дій, вчинених з метою зміни меж території України на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), утворюють інтелектуальний та вольовий моменти.

Інтелектуальний момент даного кримінального правопорушення передбачає, що суб'єкт злочину має усвідомлювати, що його дії спрямовані на зміну меж території України всупереч встановленому в [Конституції України](#) порядку, шляхом незаконного приєднання частини території України до іншої держави чи незаконного набуття частиною території України суверенного статусу; суб'єкт злочину має передбачати суспільно небезпечні наслідки своїх дій, тобто той факт, що частина території України буде відторгнена шляхом незаконного приєднання до іншої держави чи незаконно набуде суверенного статусу.

Вольовий момент характеризується бажанням суб'єкта настання суспільно небезпечних наслідків - незаконного приєднання частини території України до іншої держави чи незаконного набуття суверенного статусу.

Разом з цим, стороною обвинувачення доведено лише те, що ОСОБА_12 з метою порушення суверенітету, політичної та територіальної недоторканості, державної безпеки України, шляхом вчинення державної зради, сприяв представникам влади і службовим особам Збройних Сил Російської Федерації, матеріали стосовно яких виділені в окреме провадження, в окупації півострова Крим шляхом ведення агресивної війни проти України.

Згідно [ст. 2 Конституції України](#), суверенітет України поширюється на всю її територію. Україна є унітарною державою. Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою.

Державний суверенітет це властиве лише державі верховенство на своїй території та незалежність у міжнародних відносинах. Суверенітет визначається самостійністю, повнотою, всезагальністю і виключністю влади держави.

Кожна держава має територію, в межах якої реалізує свій суверенітет.

Територіальна цілісність держави це складова внутрішнього державного суверенітету, яка передбачає, що всі складові території держави (адміністративно-територіальні одиниці) перебувають у нерозривному зв'язку, характеризуються єдністю і не мають власного суверенітету.

Територіальна недоторканість це складова зовнішнього державного суверенітету, яка полягає у визнанні іншими суб'єктами міжнародно-правових відносин існуючих меж

території України; відсутності зовнішніх загроз посягання на певну частину території України чи Державу в цілому.

Державна безпека України - це захищеність державного суверенітету та конституційного ладу України її територіальної та політичної недоторканості, державного кордону, життєво важливої інфраструктури та населення від підривної діяльності іноземних держав (у тому числі їх спеціальних служб), а також від терористичних та інших особливо небезпечних посягань з боку злочинних організацій, груп та осіб.

Як вже зазначалося, ОСОБА_12 своєю заявою від 1 березня 2014 року, повідомивши завідомо неправдиву інформацію про ознаки гуманітарної катастрофи в Україні та звернувшись з проханням використати Збройні Сили Російської Федерації на території України, усвідомлюючи та передбачаючи наслідки своїх дій, фактично надав Російській Федерації необхідні засоби та усунув перешкоди для обґрунтування нібито наявності підстав військової гуманітарної інтервенції, створював уявлення про легітимність дій представників влади і службових осіб Збройних Сил Російської Федерації, надавав видимість законності вторгнення та окупації підрозділами Збройних Сил Російської Федерації території півострова Крим, надавав дипломатичні, ідеологічні та інформаційні засоби для ведення агресивної війни проти України задля окупації частини її території, чим зашкодив суверенітету, політичній та територіальній недоторканості, а також державній безпеці України.

Однак, стороною обвинувачення не надано суду достатніх доказів, які б свідчили, що ОСОБА_12 усвідомлював, що його дії спрямовані не лише на порушення суверенітету, політичної та територіальної недоторканості, державній безпеці України (окупацію частини України Російською Федерацією шляхом ведення агресивної війни проти України), але і на зміну меж території України, всупереч встановленому в [Конституції України](#) порядку, шляхом незаконного приєднання частини території України до іншої держави (анексію Російською Федерацією частини України: Автономної Республіки Крим та м. Севастополя).

Стороною обвинувачення не взято до уваги, що міжнародне та кримінальне право розрізняють поняття «окупація» та «анексія».

Анексія в міжнародних відносинах не існує поза межами окупації, однак дані поняття є суттєво різними.

Під воєнною окупацією розуміють тимчасове зайняття збройними силами однієї держави території (частини території) іншої держави і встановлення влади військової адміністрації на окупованій території. Окупація не завжди завершується анексією території (частини території) держави.

З точки зору сучасного міжнародного права будь-яка анексія є продовженням режиму окупації і передбачає незаконну зміну правового статусу окупованої території - приєднання окупованої території до окупаційної держави.

Разом з цим, стороною обвинувачення не надано суду переконливих доказів, які б свідчили, що ОСОБА_12 був проінформований представниками влади Російської Федерації (співучасниками злочину) про кінцеву мету окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя - їх незаконну анексію та незаконне приєднання до Російської Федерації, не надано переконливих доказів, що безпосередньо ОСОБА_12 діяв з метою зміни меж території України.

Також, поза увагою та оцінкою сторони обвинувачення залишився висновок експерта за результатами проведення комплексної лінгвістичної експертизи усного та писемного мовлення №18283/16-32/18284/16-35 від 21.12.2016.

Згідно вказаного висновку, висловлювання, в яких містяться заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу України, або захоплення державної влади в Україні, в інтерв'ю засобам масової інформації і публічних виступах ОСОБА_12 відсутні.

Висловлювання, в яких містяться заклики до зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого [Конституцією України](#), в інтерв'ю засобам масової інформації і публічних виступах ОСОБА_12 відсутні (т. 36, а.с. 94-112).

Окремо слід зауважити на недопустимості висновку експерта за результатами проведення судово-економічної експертизи №6924/16-45 від 31.05.2016.

Як вбачається з висновку експерта за результатами проведення судово-економічної експертизи №6924/16-45 від 31.05.2016, розмір матеріальних збитків, завданих державі у зв'язку з військовою анексією у період з 20.02.2014 по 21.03.2014 Російською Федерацією Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та захоплення об'єктів державної власності, які знаходяться на вказаній тимчасово окупованій території, з урахуванням висновків Розрахунку розміру збитків, завданих протиправним перешкоджанням щодо володіння, користування і розпорядження майном та майновими правами, що є власністю держава Україна і знаходяться на території Автономної Республіки Крим, незаконно окупованій Російською Федерацією, складеного суб'єктом оціночної діяльності Товариством з додатковою відповідальністю «Гільдія оцінювачів України», складає 1 080 352 000 000 (один трильйон вісімдесят мільярдів триста п'ятдесят два мільйони) грн. без податку на додану вартість (т. 36, а.с. 176-291).

Оцінюючи висновок експерта №6924/16-45 від 31.05.2016 з точки зору допустимості, суд встановив наступне.

Відповідно до ч. 1 [ст. 242 КПК України](#) експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання.

Відповідно до ч. 1 [ст. 101 КПК України](#) висновок експерта - це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

Відповідно до п. 6 ч. 1 [ст. 102 КПК України](#) у висновку експерта повинно бути зазначено докладний опис проведених досліджень, у тому числі методи, застосовані у дослідженні, отримані результати та їх експертна оцінка.

Відповідно до [ст. 3 Закону України «Про судову експертизу»](#), судово-експертна діяльність здійснюється на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження.

Відповідно до п. 1.4 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої [наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5](#) (далі - Інструкція), під час проведення експертиз (експертних досліджень) з метою виконання певного експертного завдання експертами застосовуються відповідні методи дослідження, методики проведення судових експертиз, а також нормативно-правові акти та нормативні документи.

Відповідно до п. 4.15 Інструкції, дослідницька частина повинна включати: відомості про стан об'єктів дослідження, застосовані методи (методику) дослідження, умови їх застосовування; посилання на додатки та необхідні роз'яснення до них; експертну оцінку результатів дослідження.

Однак, зазначений висновок експерта не містить докладний опис проведених досліджень, відомості про стан об'єктів дослідження, застосовані методи (методики) дослідження, умови їх застосовування, експертну оцінку результатів дослідження, у зв'язку із чим неможливо встановити на підставі яких дій експерт дійшов висновку про обґрунтованість розрахунків складених суб'єктом оціночної діяльності Товариством з додатковою відповідальністю «Гільдія Оцінювачів України», а відтак зазначений висновок експерта не може бути допустимим доказом, оскільки є неповним та належним чином невмотивованим.

З огляду на викладене, у цій частині суд погоджується з позицією сторони захисту та визнає ОСОБА_12 невинуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 27, ч. 3 ст. 110 КК України (пособництво в умисних діях, вчинених з метою зміни меж території та державного кордону України, на порушення порядку, встановленого Конституцією України, вчинених представниками влади, за попередньою змовою групою осіб, які призвели до тяжких наслідків) та виправдовує у зв'язку з недоведеністю, що в діянні обвинуваченого є склад цього кримінального правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК України).

Також, кваліфікуючи дії ОСОБА_12 за ч. 1 ст. 111 КК України, сторона обвинувачення, поміж іншого, вказала на кваліфікуючі ознаки державної зради - діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду територіальній цілісності та обороноздатності України.

З огляду на вищевикладені обставини, суд виключає з обвинувачення ОСОБА_12 кваліфікуючу ознаку державної зради - діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду територіальній цілісності України.

Крім цього, суд враховує, що обороноздатність - це підготовленість держави до захисту від зовнішньої збройної агресії або збройного конфлікту. Складовими такої підготовленості є сукупність економічного, політичного, соціального, наукового, морально-психологічного і суто військового потенціалів.

Стан обороноздатності України відображають її мобілізаційні можливості, кількість і якість Збройних Сил України, їх здатність швидко переходити на військовий стан, організовано вступати в воєнні дії та успішно виконувати завдання щодо оборони від агресії.

У судовому засіданні свідки ОСОБА_51, ОСОБА_103, ОСОБА_96, ОСОБА_95, ОСОБА_105, ОСОБА_44, ОСОБА_39, ОСОБА_40 надали суду показання про можливе вчинення ОСОБА_12 дій на шкоду обороноздатності України. Свідки повідомили суду, що підготовка до операції щодо окупації півострова Крим проводилася ще набагато раніше, задовго до подій на «Євромайдані», про що свідчать, зокрема, цілеспрямоване зниження за час президентства ОСОБА_12 боєздатності Української армії та наповнення проросійськими кадрами керівного складу Збройних Сил України та Служби безпеки України.

Поряд з цим, формулюючи обвинувачення, слідчий та прокурор не навели конкретних дій та вчинків, які б, на їх думку, свідчили про вчинення ОСОБА_12 посягань на обороноздатність України.

З огляду на вищевикладені обставини, суд виключає з обвинувачення ОСОБА_12 кваліфікуючу ознаку державної зради - діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду обороноздатності України.

Окрім цього, суду не надано переконливих доказів, які б свідчили про існування окремої заяви (листа, звернення) ОСОБА_12 до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації, якою той підтримав звернення самопроголошеного Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим ОСОБА_30 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про надання всебічної допомоги та захисту кримчан.

Так, як вбачається зі стенограми та огляду відеозапису 347-го позачергового засідання Ради Федерації Російської Федерації, голова Комітету Ради Федерації по конституційному законодавству, правовим і судовим питанням, розвитку громадянського суспільства ОСОБА_93 повідомив про факт надходження до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації заяви ОСОБА_12, якою той підтримав звернення самопроголошеного Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим ОСОБА_30 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про надання всебічної допомоги та захисту кримчан.

Однак, ні самої заяви ні її тексту суду надано не було.

Зокрема, як вбачається з показань свідка ОСОБА_88, звернення ОСОБА_12 у Раді Федерації ніхто із сенаторів не бачив, останні врахували лише позицію обвинуваченого, що була озвучена ОСОБА_93

За таких обставин, сторона обвинувачення поза розумним сумнівом не довела, що 1 березня 2014 року ОСОБА_93 повідомляв про окрему заяву (лист, звернення) ОСОБА_12, а не про його заяву від 01.03.2014, яка була зачитана та продемонстрована 03.03.2014 на засіданні Ради Безпеки ООН.

З огляду на встановлені обставини, суд виключає з обвинувачення посилання на існування окремої заяви ОСОБА_12 до Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації, якою той підтримав звернення самопроголошеного Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим ОСОБА_30 від 01.03.2014 до Президента Російської Федерації ОСОБА_17 про надання всебічної допомоги та захисту кримчан.

Таким чином, своїми умисними, протиправними діями ОСОБА_12 вчинив злочин проти основ національної безпеки України, передбачений ч. 1 [ст. 111 КК України](#), а саме - державну зраду, тобто діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітету, територіальній недоторканності та державній безпеці України, а саме: надання іноземній державі - Російській Федерації та її представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України.

Також, своїми умисними, протиправними діями ОСОБА_12 вчинив злочин проти миру, передбачений ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#), а саме - пособництво у веденні агресивної війни.

Призначаючи покарання обвинуваченому ОСОБА_12, у відповідності зі [ст. 65 КК України](#), суд враховує ступінь тяжкості вчинених злочинів, особу винного.

Обставиною, що пом'якшує покарання, згідно [ст. 66 КК України](#), судом встановлено вчинення злочинів під впливом залежності від представників влади Російської Федерації.

Обставин, що обтяжують покарання судом не встановлено.

Крім цього, при обранні обвинуваченому ОСОБА_12 міри покарання судом враховується його відношення до вчиненого, матеріали, що його характеризують, вік та стан здоров'я обвинуваченого.

ОСОБА_12 раніше не судимий. На обліках у лікаря нарколога та психіатра не перебуває (т. 44, а.с. 3-7).

ОСОБА_12 має вищу освіту: у 1980 році закінчив Донецький політехнічний інститут за спеціальністю «автомобілі та автомобільне господарство», здобув кваліфікацію «інженера механіка»; у 2001 році закінчив Українську академію зовнішньої торгівлі за спеціальністю «міжнародне право», здобув кваліфікацію «магістра міжнародного права» (т. 39, а.с. 132, 173, 174).

З 1969 по 1996 роки ОСОБА_12 пройшов трудовий шлях від газівника, електрика, механіка автотранспортного підприємства Єнакіївського металозаводу до Генерального директора Донецького ТВО автомобільного транспорту.

З 1996 по 2002 роки ОСОБА_12 обіймає посади заступника голови, першого заступника голови, голови Донецької обласної державної адміністрації; з 2002 по 2005 роки - Прем'єр-міністр України; з травня 2006 року по серпень 2006 року - Народний депутат України; з серпня 2006 року по грудень 2007 року - Прем'єр-міністр України; з листопада 2007 року по лютий 2010 року - Народний депутат України, а з 25 лютого 2010 року по 22 лютого 2014 року - Президент України (т. 35, а.с. 63-81, а.с. 82-90; т. 39, а.с. 115-117, 132, 162-172, 212).

Також, суд враховує показання свідка захисту ОСОБА_189, яка охарактеризувала ОСОБА_12 виключно з позитивної сторони.

На підставі викладеного, враховуючи ступінь тяжкості вчинених злочинів, особу винного, наявність обставини, що пом'якшує покарання, відсутність обставин, що обтяжують покарання, суд вважає за необхідне обрати ОСОБА_12 покарання у виді позбавлення волі, оскільки його перевиховання та виправлення не можливі без ізоляції від суспільства, однак, можуть бути досягнуті у разі відбуття ним покарання не у максимальних межах санкцій інкримінованих йому злочинів.

Враховуючи фактичні обставини справи, характер вчинених злочинів та ступінь їх тяжкості, суд не знаходить підстав для застосування до ОСОБА_12 ст.ст. [69](#), [75 КК України](#).

Беручи до уваги наведені вище мотиви та оцінку аргументів сторони захисту, суд не вбачає підстав для задоволення скарг на бездіяльність слідчого №№ 569-575 від 4 травня 2017 року (т. 10, а.с. 50-142), а також заперечень на ухвали слідчих суддів №№ 577-580 від 4 травня 2017 року (т. 11, а.с. 177-230).

Долю речових доказів суд вирішує у відповідності з вимогами [ст. 100 КПК України](#).

Вирішуючи питання щодо заходів забезпечення кримінального провадження суд враховує необхідність відшкодування процесуальних витрат у справі.

Питання процесуальних витрат суд вирішує з урахуванням приписів [Глави 8 КПК України](#).

Враховуючи вищевикладене, керуючись ст.ст. [370](#), [374 КПК України](#), суд,

у х в а л и в:

ОСОБА_12 визнати винуватим у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. [111](#); ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#) та призначити йому покарання:

за ч. 1 [ст. 111 КК України](#), у виді 13 років позбавлення волі;

за ч. 5 ст. [27](#), ч. 2 ст. [437 КК України](#), у виді 12 років позбавлення волі.

На підставі [ст. 70 КК України](#), за сукупністю злочинів, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, визначити ОСОБА_12 остаточне покарання у виді 13 років позбавлення волі.

ОСОБА_12 визнати невинуватим у пред'явленому обвинуваченні та виправдати за ч. 5 ст. [27](#), ч. 3 ст. [110 КК України](#), у зв'язку з недоведеністю, що в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення.

Строк відбування покарання ОСОБА_12 рахувати з часу його затримання.

Стягнути з ОСОБА_12 на користь держави процесуальні витрати за проведення судових експертиз в сумі 98 561 (дев'яносто восьми тисяч п'ятсот шістдесят однієї) грн. 20 коп.

Заходи забезпечення кримінального провадження (арешти на майно накладені в межах даного кримінального провадження) - залишити без зміни.

Скарги на бездіяльність слідчого №№ 569-575 від 4 травня 2017 року, а також заперечення на ухвали слідчих суддів №№ 577-580 від 4 травня 2017 року - залишити без задоволення.

Речові докази: копію листа Постійного представника Російської Федерації при ООН ОСОБА_29 від 03.03.2014 № 896/n та копію заяви ОСОБА_12 від 01.03.2014 - залишити в матеріалах справи.

Вирок набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано.

У разі подання апеляційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної сили після ухвалення рішення судом апеляційної інстанції.

Копія вироку негайно після його проголошення вручається прокурору та захисникам для вручення обвинуваченому.

Вирок може бути оскаржено до Київського апеляційного суду через Оболонський районний суд м. Києва протягом тридцяти днів з дня його проголошення.

Судді:

Дев'ятко В.В.

Тітов М.Ю. Васалатій К.А.

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79393240>